

LATVIJAS STATISTIKAS INSTITŪTS

**KONJUNKTŪRAS UN PATĒRĒTĀJU
APSEKOJUMU REZULTĀTI
2004.GADA I CETURKSNĪ**

STATISTIKAS BIĻETENS

*Rīga
2004.gada februāris*

Biļetenā apkopoti konjunktūras apsekojumu rezultāti Latvijas rūpniecībā, būvniecībā, mazumtirdzniecībā, pakalpojumu sektorā, lauksaimniecībā, kā arī patērētāju aptaujas rezultāti par sociāli ekonomisko stāvokli Latvijā. Dots kvalitatīvo pētījumu apkopojošo rādītāju salīdzinājums Baltijas valstīs. Kvalitatīvo pētījumu rezultāti pēc ES metodikas apkopoti vienā rādītājā, ka raksturo konjunktūras un sociāli ekonomisko situāciju valstī.

Konjunktūras pētījumos datu avots ir aptauju rezultātā iegūtās uzņēmumu vadītāju atbildes par esošo un gaidāmo ražošanas/saimnieciskās darbības aktivitātes tendenci, nodarbinātību, realizācijas cenām, būvniecības un rūpniecības nodrošinājumu ar pasūtījumiem, finansiālo stāvokli, kā arī ražošanu (apgrozību) ierobežojošiem vai investīcijas ietekmējošiem faktoriem.

Rezultāti uzrādīti nozarēs saskaņā ar vispārējo ekonomiskās darbības klasifikāciju (NACE1.red.), kā arī specifiskos uzņēmumu grupējumos pēc ražoto un /vai pārdoto preču veida vai būvniecības virziena, kādus izmanto konjunktūras pētījumos arī ES dalībvalstīs.

Patērētāju aptaujā 1000 Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji novērtē Latvijas un savas ģimenes ekonomiskās situācijas izmaiņas pēdējo 12 mēnešu laikā, kā arī prognozē tās turpmāko 12 mēnešu laikā.

Sakarā ar elektroniskās apstrādes tehnoloģijas specifiku uz skaitļu noapaļošanas rēķina tabulās ne vienmēr alternatīvo atbilžu procentuālais sadalījums summā dod 100%, bet svārstās (no 99%-101%).

NOSACĪTIE APZĪMĒJUMI

- Parādība nav konstatēta
- 0 Parādība ir konstatēta, bet tās lielums ir mazāks par pusi no lietotās mērvienības
- ... Trūkst datu vai tie ir apšaubāmi
- X Tabulas rindas un ailes krustpunktā esošās rūtiņas aizpildīšana loģiski nav iespējama

Par izdevumu atbildīgs:

Ilmārs Vanags

Izpildītāji:

Inta Mūkina

Inese Katkovska

Olga Beliha

Daina Buševica

Eno Valodiņš

Oskars Zalāns

© Latvijas Statistikas institūts, 2003

Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā atsauce obligāta.

SATURA RĀDĪTĀJS

Nodaļas	Lappuses
Ievads.....	4
1. Rūpniecības konjunktūra	8
1.1. Konjunktūras apkopojošais rādītājs un tā sastāvdaļas Latvijā un citās Baltijas valstīs.....	8
1.2. Konfidences rādītājs rūpniecības uzņēmumu grupējumos.....	10
1.3. Rūpniecības konjunktūras rādītāji saldo izteiksmē.....	15
1.4. Ražošanu ierobežojošie faktori rūpniecībā.....	19
2. Būvniecības konjunktūra	20
2.1. Būvniecības konjunktūras apkopojošais rādītājs un tā sastāvdaļas.....	20
2.2. Konfidences rādītājs būvniecības uzņēmumu grupās pēc būvniecības veidiem..	22
2.3. Konfidences rādītājs būvniecības uzņēmumu grupās ar dažādu nodarbināto skaitu.....	24
2.4. Būvniecības konjunktūras rādītāji.....	25
3. Mazumtirdzniecības konjunktūra.....	29
3.1. Konjunktūras apkopojošais rādītājs un tā sastāvdaļas.....	29
3.2. Mazumtirdzniecības konjunktūras rādītāji.....	32
3.3. Uzņēmuma saimniecisko darbību ierobežojošie faktori.....	36
3.4. Konjunktūras rādītāji uzņēmumu grupās ar dažādu nodarbināto skaitu un pa realizējamo preču veidiem.....	38
4. Pakalpojumu sektora konjunktūra	40
4.1. Pakalpojumu sektora konjunktūras rādītāju raksturojums.....	40
4.2. Pakalpojumu sektora konfidences rādītāja raksturojums.....	42
4.3. Pakalpojumu sektora uzņēmumu saimnieciskās darbības ierobežojošie faktori.	44
5. Ražošanas faktori un attīstības nosacījumi lauku saimniecībās 1997.-2003.gadā...	48
5.1. Vispārējas metodiskas piezīmes.....	48
5.2. Nereglamentētās atbildes jeb respondentu brīvie ieraksti.....	50
5.3. Ražošanas faktori un stāvokļa uzlabošanas nosacījumi 2002.-2003.g.....	53
6. Sociāli ekonomiskais stāvoklis Latvijā – vērtējums un prognozes par tā attīstību....	55
7. Investīciju konjunktūra rūpniecībā.....	60
7.1. Investīciju konjunktūras aptauja Latvijā	60
7.2. Ieguldījumu pamatlīdzekļos veidi	62
7.3. Investīcijas ietekmējošie faktori.....	64
8. Ekonomikas sentimenta indekss Latvijā un kvalitatīvo pētījumu apkopojošie rādītāji Baltijas valstīs.....	67
8.1. Ekonomikas sentimenta indekss Latvijā.....	67
8.2. Konjunktūras un patērētāju aptauju apkopojošie rādītāji Baltijas valstīs mēnešu aptaujās.....	68

IEVADS

Konjunktūras pētījumi Eiropā sākti un attīstīti kā metodoloģiski tā rezultātu analīzes ziņā Eiropas Savienībā (EC) un Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) valstīs piecdesmito gadu sākumā. 1990-to gadu sākumā konjunktūras apsekojumi rūpniecībā, būvniecībā un mazumtirdzniecībā ieviesti arī pārejas perioda valstīs. Ap 2000.gadu, līdz ar pakalpojumu sfēras nozīmības pieaugumu, šajās valstīs konjunktūras pētījumi rekomendēti un uzsākti arī pakalpojumu sektora nozarēs.

Latvijā konjunktūras apsekojumus veic Latvijas Statistikas institūts. Rūpniecībā un būvniecībā tie notiek no 1993.gada; mazumtirdzniecībā - no 1996.gada; lauksaimniecībā - no 1997.gada., investīciju sfērā rūpniecībā un būvniecībā - no 2001.gada, pakalpojumu sektora nozarēs- no 2002.gada.

Rūpniecības konjunktūras apsekojums no 1993.-2001.gada aprīļa notika vienu reizi ceturksnī. No 2001.gada maija aptauja organizēta katru mēnesi.

Būvniecības un mazumtirdzniecības konjunktūras apsekojumi līdz 2001.gada beigām notika četras reizes gadā katra ceturkšņa pirmajā mēnesī. No 2002.gada arī būvniecības un mazumtirdzniecības konjunktūras aptauju periodiskums ir mēnesis.

2002.gadā uzsākts ikmēneša konjunktūras pētījums galvenajās pakalpojumu sektora nozarēs.

Investīciju konjunktūras aptaujas rūpniecības un būvniecības uzņēmumos organizētas 2 reizes gadā.

Konjunktūras apsekojumi ir uzņēmumu vadītāju atbildes uz "kvalitatīviem jautājumiem" par uzņēmuma pašreizējo stāvokli, attīstību pēdējos pagājušajos un turpmākajos gaidāmajos mēnešos. "Kvalitatīvie jautājumi" - tie ir jautājumi, uz kuriem tiek dota atbilde nevis skaitliskā formā, bet gan tiek izvēlēta alternatīva no atbilžu variantiem (parasti izmanto trīs punktu skalu). Ar speciālu metožu palīdzību individuālo uzņēmumu kvalitatīvā informācija tiek pārveidota tautsaimniecības sektorus raksturojošos skaitliskos rādītājos.

Par katru apsekojuma jautājumu iegūst atbilžu sadalījumu pa variantiem, izteiktu procentos. No šī sadalījuma aprēķina saldo (bilanci) kā starpību starp galējo atbilžu īpatsvaram. Atbilžu saldo (S) jautājumam ar trim atbilžu variantiem aprēķina pēc formulas:

$$S = ("+") - ("-"),$$

*kur ("+ ") - pozitīvo atbilžu ("pieaudzis", "virs normālā") īpatsvars, procentos;
(" - ") - negatīvo atbilžu ("samazinājies", "zem normālā") īpatsvars, procentos.*

Saldo lietošana dod iespēju jautājuma atbildes izteikt vienā skaitlī, izmaiņas atbildēs uz šo jautājumu periodos veido vienkāršu dinamikas rindu.

Konjunktūras un investīciju konjunktūras apsekojumus Latvijā veic ar aptaujas lapu 1-rkj, 2-bkj, 3-tkj, 5-pkj un 1-irkj, 2-ibkj palīdzību, kas katra apsekojuma gada sākumā tiek pārskatītas un pēc vajadzības mainītas. Aptaujas lapas izsūta pa pastu minēto tautsaimniecības nozaru izlasēs iekļautajiem uzņēmumiem.

Kopš 2001.gada rūpniecības un būvniecības konjunktūras apsekojumu jautājumi tika būtiski izmainīti, jo no būvniecības un arī rūpniecības aptauju anketām izslēdza rādītājus, kas bija aktuāli

tirgus ekonomikas ieviešanas sākumā, bet netiek izmantoti Eiropas Savienības dalībvalstīs. Galveno konjunktūras rādītāju dinamikas rindas saglabājas kopš katras aptaujas sākuma Latvijā.

Rūpniecības konjunktūras aptauja papildinājās ar jauniem rādītājiem, tādiem, kā ražošanas nodrošinājums (mēnešos) ar produkcijas pasūtījumu, konkurences izmaiņas pēdējos 3 mēnešos iekšējā tirgū, ārējā tirgū ES ietvaros un ārpus ES valstīm; uzņēmuma finansiālā stāvokļa vērtējums u.c.

Kopš 2003.gada maija aptaujas anketās saskaņā ar ES norādījumiem samazināts (rūpniecībā no 14 līdz 6; būvniecībā no 15 līdz 7) fiksēto ražošanu ierobežojošo faktoru skaits.

Izlases konjunktūras apsekojumiem veido ar daudzpakāpju mērķtiecīgās atlases metodes palīdzību (atlases kritēriji katrai izlasei ir atšķirīgi). Kā ģenerālkopa tiek izmantoti CSP Uzņēmumu un organizāciju reģistra dati.

Pētījuma objekti ir attiecīgās nozares uzņēmumi (uzņēmēj sabiedrības). Atlasot uzņēmumus, tiek ņemts vērā, lai nodrošinātu - rūpniecībā visu nepieciešamo nozaru un apakšnozaru, mazumtirdzniecībā - izdalīto preču veidu, pakalpojumu sektorā - pakalpojumu veidu pārstāvniecību. Būvniecībā galvenais izlases kritērijs ir būvniecības virziens. Iespēju robežās visās konjunktūras izlasēs tiek nodrošināta arī administratīvo teritoriju pārstāvniecība.

Rūpniecības konjunktūras apsekojums aptver apstrādājošo rūpniecību, ieguves rūpniecību un karjeru izstrādi, elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanu, kā arī ūdens apgādi.

No 1993.-2001.gada aprīlim aptaujas notika vienu reizi ceturksnī. No 2001.gada maija rūpniecības konjunktūras aptauja organizēta katru mēnesi, izmantojot atšķirīgu jautājumu loku - janvārī, aprīlī, jūlijā un oktobrī 15 jautājumi (plus 4 pakārtoti jautājumi), pārējos mēnešos - 7 jautājumi.

2004.gada rūpniecības konjunktūras izlasē (700 uzņēmumi) iekļauti 14,8 % no ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita rūpniecībā kopumā (92,6% no visiem lieliem, 49,5% no vidējiem; 8,4% no maziem), kuros 2002.gadā strādāja 61 % no reģistrētā nodarbināto skaita rūpniecībā un kas deva 71% no rūpniecības apgrozījuma.

2004.gada I ceturksņa (janvāra) rūpniecības konjunktūras apsekojumā atbildes savlaicīgi sniedza 85% visu respondentu.

Būvniecības konjunktūras. apsekojuma panelī (300 uzņēmumi) 2004.gadam iekļauti 15% no būvniecības uzņēmumu skaita (95% no visiem lieliem, 95% no vidējiem, 6% no maziem), kuros strādā 62% no reģistrētā nodarbināto skaita būvniecībā un kas dod 69% no būvniecības apgrozījuma pēc datiem par 2002.gadu.

2004.gada I ceturksņa (janvāra) būvniecības konjunktūras apsekojumā savlaicīgi atbildēja 87% respondentu.

Mazumtirdzniecības konjunktūras pētījuma panelī (506 uzņēmumi) 2004.gadam iekļauti 5% no mazumtirdzniecības uzņēmumu skaita (82% no visiem lieliem, 27% no vidējiem; 3% no maziem), kuros strādā 34% no reģistrētā nodarbināto skaita mazumtirdzniecībā un, kas dod 52% no mazumtirdzniecības apgrozījuma pēc datiem par 2002.gadu.

2004.gada I ceturksņa (janvāra) mazumtirdzniecības konjunktūras aptaujā savlaicīgi atbildēja 71% no izlasē iekļautajiem ap respondentiem.

Ar 2003.gada maiju Latvijā, līdzīgi kā ES dalībvalstīs un citas kandidātvalstīs, atbilstoši ES vienotās harmonizētās konjunktūras un patērētāju aptaujas programmas standartizācijai, ir veiktas sekojošas izmaiņas mazumtirdzniecības konjunktūras apsekojuma metodoloģijā. Rādītājs "Pašreizējais saimnieciskās darbības stāvoklis" ir nomainīts ar rādītāju "Uzņēmuma darbības aktivitāte pēdējos 3 mēnešos" un rādītājs "Saimnieciskās darbības stāvoklis pēc 6 mēnešiem" – ar rādītāju "Uzņēmuma darbības aktivitāte turpmākajos 3 mēnešos" Vienlaicīgi uzņēmuma finansiālā

stāvokļa rādītājs ir pārveidots no tendences par līmeņa rādītāju.. Iepriekš aprēķinātās laikkrindas (arī iegūtās pakalpojumu sektora apsekojumā) biļetenā tiek saglabātas un turpinātas ar jaunajiem nosaukumiem.

2004.gada I ceturkšņa (janvārī) mazumtirdzniecības konjunktūras aptaujā savlaicīgi atbildēja 71% izlasē iekļautie tirdzniecības uzņēmumi.

Pakalpojumu sektora apsekojums. Latvijas statistika no 2002.gada janvāra ik mēnesi iegūst vispārīgus datus par pakalpojumu sektora saimniecisko darbību no uzņēmumu vadītāju kvalitatīvajām atbildēm šādās 9 nozarēs (ekonomiskās darbības veidos): viesnīcas un restorāni; sauszemes un cauruļvadu transports; ūdens transports; gaisa transports; tūrisma aģentūras; mašīnu un iekārtu iznomāšana; datori un ar tiem saistītās darbības; cita komercdarbība; notekūdeņu un atkritumu likvidēšana, attīrīšana u.tml. darbība. Kopš 2003.gada maija tiek apsekots arī zinātniskās pētniecības darbs.

Pakalpojumu sektorā harmonizācijas rezultātā līdzīgi kā mazumtirdzniecībā rādītājs “Pašreizējais saimnieciskās darbības stāvoklis” no līmeņa rādītāja pārvērsts tendences rādītājā un vienlaicīgi uzņēmuma finansiāla stāvokļa rādītājs no tendences ir pārveidots par līmeņa rādītāju.

Pakalpojumu sektora konjunktūras apsekojuma izlasē 2004.gadā (668 uzņēmumi) iekļauti 10% no ģenerālās kopas uzņēmumiem un organizācijām, t.sk., 93% no visiem lielajiem, 12% no vidējiem un 6% no mazajiem. Panelī iekļautajos uzņēmumos strādā 59% no reģistrētā nodarbināto skaita pakalpojumu sektorā un viņi sniedz pakalpojumus 71% apmērā no kopējā pakalpojumu apgrozījuma / pēc datiem par 2002.gadu/.

2004.gada I ceturkšņa (janvāra) pakalpojumu sektora aptaujā atbildes savlaicīgi atsūtīja 74% izlases apjoma respondentu, nodrošinot noklājumu nepieciešamajos uzņēmumu grupējumos.

Investīciju konjunktūra rūpniecībā. 2001.gadā uzsākts atsevišķs investīciju konjunktūras apsekojums Latvijas rūpniecības un būvniecības uzņēmumos. Pētījuma metodika harmonizēta ar analogisku aptauju ES valstīs.

Investīciju konjunktūras aptauja paredzēta divas reizes gadā aprīļa un oktobra mēnesī, pie kam, rudenī jautājumu loks ir ievērojami plašāks, jo ļauj noskaidrot arī investīciju virzienus un detalizēti analizēt investīciju ietekmējošos faktorus. Pētījumā izmantota speciāli izstrādāta aptaujas lapa 1-irkj.Uzskaites un atskaites vienība ir uzņēmums. Kā pētījuma izlase tiek izmantota rūpniecības konjunktūras apsekojumam izveidotā izlase (2004. gadā - 700 uzņēmumi).

Šajā biļetenā analizēti pēdējā gada (2003.gada aprīļa un oktobra) investīciju konjunktūras aptaujas rūpniecībā rezultāti. Investīciju konjunktūras aptaujā rūpniecības uzņēmumiem, atbilstoši oktobra mēnesim aktualizētai 2003.gada izlasei, tika izsūtītas 585 aptaujas anketas 1-irkj, atbildētība 81%.

Lauksaimniecības konjunktūras aptaujās ik gadus iegūst datus apmēram no 1% iedzīvotāju saimniecību un 80-90% lauksaimniecības uzņēmumu. Kooperatīvajā sektorā konjunktūras aptauja orientēta uz visu uzņēmumu iekļaušanu; šeit vadošie ir trīs saimniecību tipi - SIA, kooperatīvās un paju sabiedrības. Iedzīvotāju saimniecības izvēlētas ar divpakāpju izlases metodi, otrajā pakāpē aptaujājot tikai katru piekto saimniecību no tām, ko atlasījušas CSP savam kārtējam lauku saimniecību apsekojumam. Apsekoto loku gandrīz pilnībā veido zemnieku un piemājas saimniecības un tikai niecīgu daļu sastāda personiskās palīgsaimniecības.

Patērētāju aptauja. Kopš 2001.gada maija sabiedriskās domas aptauju par sociāli ekonomisko stāvokli Latvijā un ģimenes finansiālā stāvokļa izmaiņām veic Tirdzniecības un sociālo pētījumu centrs “Latvijas Fakti”. Aptauja notiek katru mēnesi un tās izlases apjoms ir 1000 Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji vecumā no 15 līdz 74 gadiem.

Izlase sastādīta proporcionāli dzimumam, vecumam, nacionalitātei un ģeogrāfiskai izkļiedei. Katra aptauja notiek visos 26 LR administratīvajos rajonos, kopumā 146 izlases punktos. Aptaujas gaitā,

izmantojot 15 jautājumus, respondenti novērtē Latvijas un savas ģimenes ekonomiskās situācijas izmaiņas pēdējo 12 mēnešu laikā, kā arī tās prognozē turpmāko 12 mēnešu laikā.

2003.gadā konjunktūras pētījumi (izņemot lauksaimniecības apsekojumu), kā arī patērētāju aptauja tiek veikta ar Eiropas Komisijas līdzfinansējumu.

Ekonomikas sentimenta indekss. Uzkrātie konjunktūras un patērētāju apsekojumu rezultāti dod iespēju analizēt saimniecisko darbību un sociāli ekonomisko situāciju, veikt tuvākās nākotnes prognozi ne vien pētījamā sektorā, bet arī tautsaimniecībā kopumā. Tie izmantojami operatīvai dažādu valstu sociāli ekonomiskās situācijas salīdzināšanai.

Pēc ES piedāvātās vienotās metodikas Latvijā aprēķināts kopējo sociāli ekonomisko situāciju raksturojošs rādītājs - ekonomikas sentimenta indekss.

Ekonomikas sentimentu indeksu aprēķina kā vidējo svērto lielumu no atbilstošā perioda rūpniecības, būvniecības, mazumtirdzniecības un patērētāju konfidences rādītājiem. Arī Baltijas valstu sociāli ekonomiskā situācija salīdzināta ar šī apkopojošā rādītāja palīdzību.

1. RŪPNIECĪBAS KONJUNKTŪRA 2004.GADA JANVĀRĪ

2004.gada janvāra (I ceturkšņa) aptaujā kopējā konjunktūras situācija, ko raksturo (konfidences) rādītājs*, visā rūpniecībā un apstrādes rūpniecībā vērtēta vienādi (+2), minimāli pārsniedzot pagājušā gada atbilstošā perioda rezultātu.

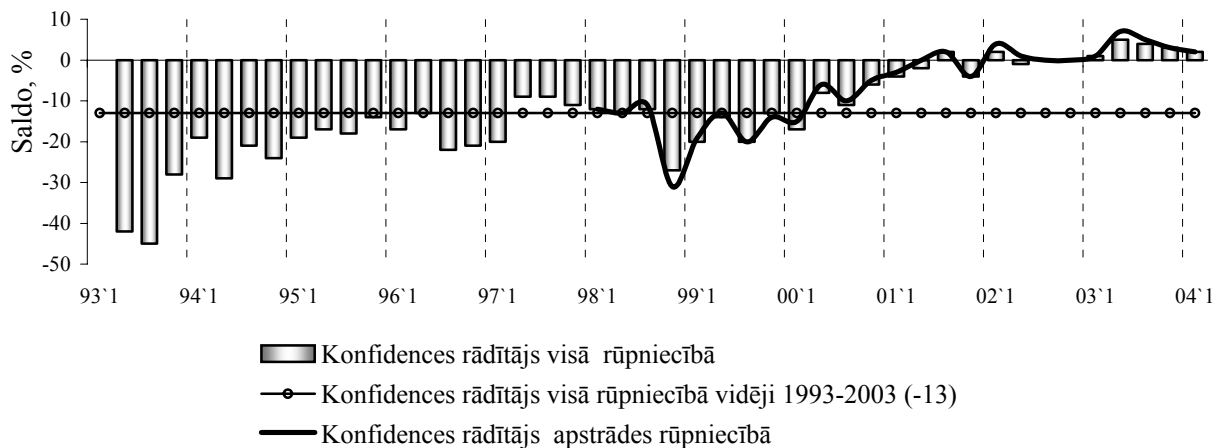
Konjunktūras pētījumos pieņemts, ka janvāra aptauja pārstāv I ceturksni, aprīļa – II ceturksni, jūlija – III ceturksni, oktobra – IV ceturksni. No 2001.gada maija aptaujas organizētas katru mēnesi. Astoņus mēnešus gadā respondenti atbild uz 7 pamatjautājumiem, bet ceturkšņiem atbilstošajās aptaujās - uz 15 jautājumiem, t.sk., vērtē svarīgākos ražošanu ierobežojošos faktoros.

2004.gada janvārī aktualizētai un papildinātai rūpniecības konjunktūras apsekojuma izlasei izsūtītas 700 aptaujas anketas. Līdzīgi kā decembra aptaujā, rezultātus savlaicīgi iesniedza 85% rūpniecības uzņēmumu, nodrošinot respondentu nokļājumu grupējumus.

1.1. Konjunktūras apkopojošais rādītājs un tā sastāvdaļas

Latvijā un citās Baltijas valstīs

1.zīm. Konfidences rādītājs rūpniecībā ceturkšņu aptaujās

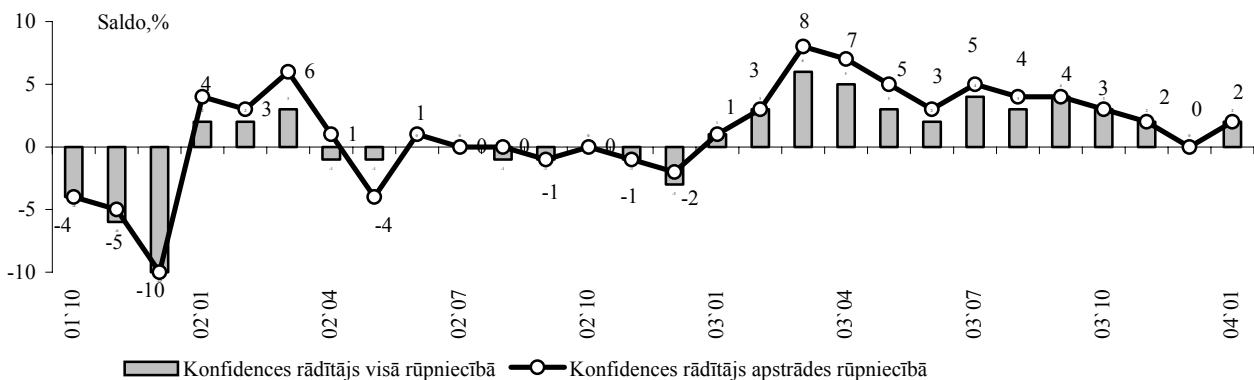
1993-2000.g.g. aptaujas notika četras reizes gadā, tāpēc vispārējās konjunktūras situācijas izmaiņas ilgākā laikā parāda, salīdzinot atbilstošo aptaujas periodu (janvāra, aprīļa, jūlija, oktobra) konfidences rādītājus arī pēdējos gados (1.zīmējums).

Vidējais konfidences rādītājs apsekojuma gados, rēķināts no ceturkšņu datiem, kas periodā no 1993.-2002.gadam bija (-15), uzlabojies par 2 punktiem.

Kopējās konjunktūras svārstības rūpniecībā mēnešu aptaujās, tai skaitā no jauna publicētās (novembrī, decembrī, janvārī) raksturo 2.zīmējums.

2.zīm. Kopējā konjunktūras situācija visā rūpniecībā un apstrādes rūpniecībā

(mēnešu aptaujās no 2001.gada oktobra)

2003.gadā no janvāra konjunktūras situācija Latvijas rūpniecībā strauji uzlabojās, martā sasniedzot augstāko rezultātu kopš aptaujas sākuma, kas apstrādes rūpniecībā bija (+8).

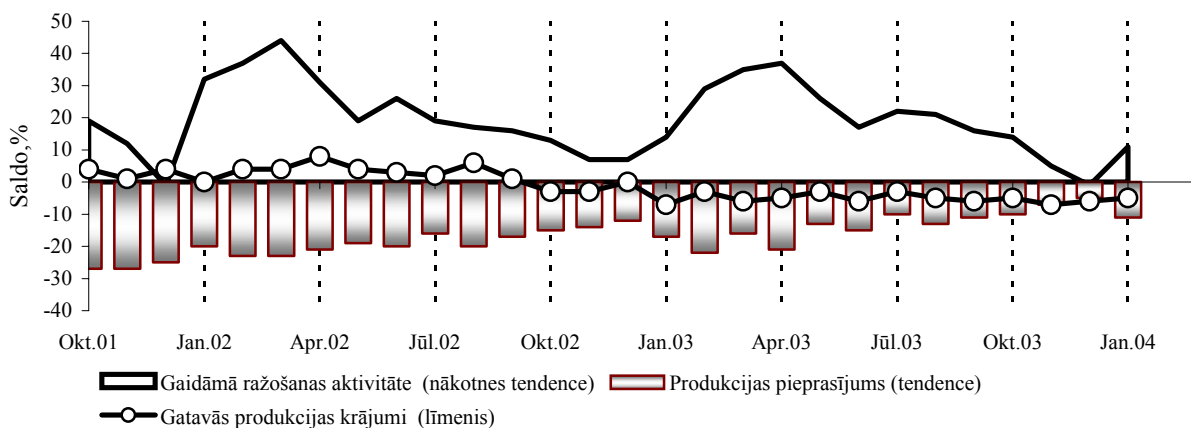
*Rūpniecības konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz trim jautājumiem: kopējais produkcijas pieprasījuma līmenis (2.rādītājs); gaidāmā ražošanas aktivitāte (5.rādītājs) un gatavās produkcijas krājumu līmenis (4.rādītājs) ar pretēju zīmi.

No septembra līdz gada beigām konfidences rādītājs signalizēja tempu palēnināšanos (decembrī bija tā viszemākais novērtējums 2003.gadā- 0). Bet pēc mēneša - 2004.gada I ceturkšņa aptaujā (janvārī) kopējā konjunktūras situācija vienādā mērā (par 2 punktiem) uzlabojusies kā visā rūpniecībā, tā apstrādes rūpniecībā.

Konjunktūras aprēķinos Latvijā ieguves rūpniecībai (pēc NACE sadaļa C) svars ir neliels, bet sakarā ar enerģētiskās rūpniecības (pēc NACE sadaļa E) specifiku vairākiem konjunktūras rādītājiem šajos uzņēmumos konsekventi piešķiramas atbilstu skalas vidējās nozīmes. Tāpēc turpmāk lielāka vērība veltīta konjunktūras rādītāju analīzei rūpniecības galvenajā daļā - apstrādes rūpniecībā (pēc NACE sadaļa D)

3.zīm.Galvenie konjunktūras rādītāji (konfidences sastāvdaļas) apstrādes rūpniecībā mēnešu aptaujās

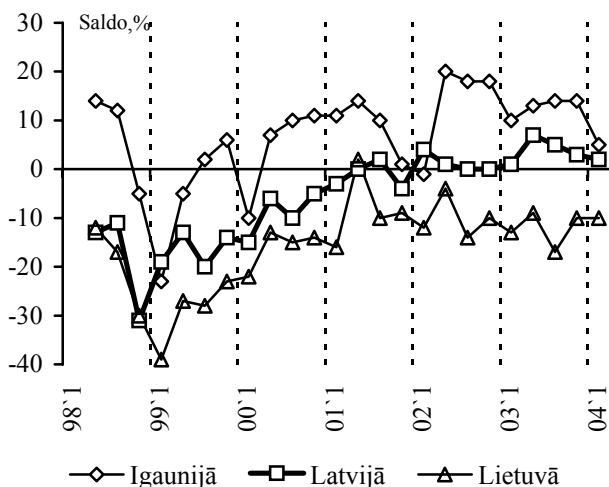

2004.gada janvārī salīdzinājumā ar decembri nedaudz pieaudzis respondentu īpatsvars, kas deklarējuši **produkcijas pieprasījuma** samazināšanos. Tomēr, salīdzinot ar 2003.gada sākumu, šis rādītājs uzlabojies (no -17 līdz -11). **Gatavās produkcijas krājumus** vairāk respondentu atzinuši par pārāk maziem - līdzīgi kā visās pagājušā gada aptaujās. **Gaidāmās ražošanas aktivitātes rādītājs**, kas 2003.gada decembra aptaujā noslīdēja zem nulles, uzlabojies par 12 punktiem, taču ir zemāks par 2003.gada janvāra rezultātu.

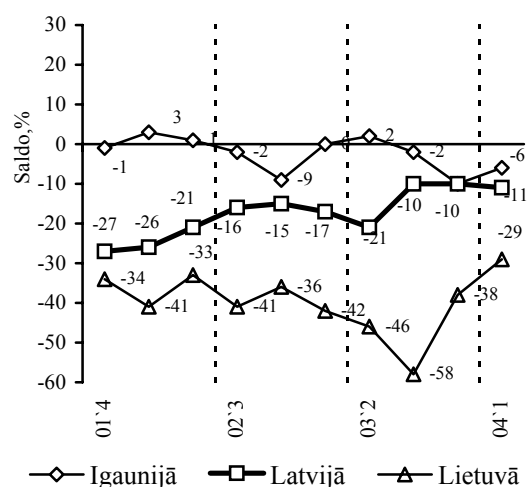
Starpvalstu salīdzināšana

Konfidences rādītāja dinamika apstrādes rūpniecībā no 1998.gada aprīļa, kad uzsākta regulāra starpvalstu konjunktūras datu apmaiņa, katrā no Baltijas valstīm attēlota 4.zīmējumā.

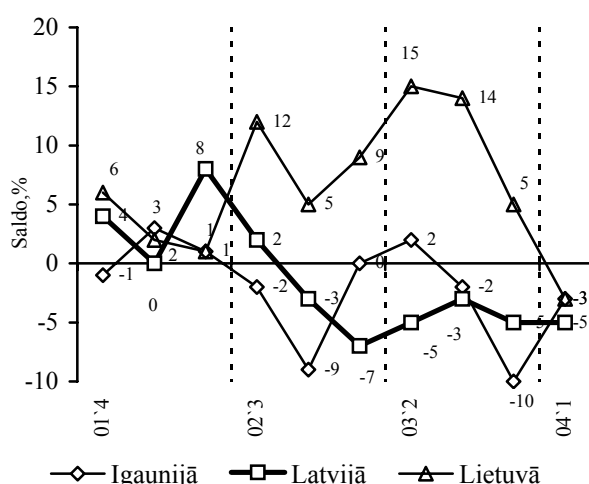
4.zīm. Konfidences rādītājs apstrādes rūpniecībā Baltijas valstīs ceturkšņos

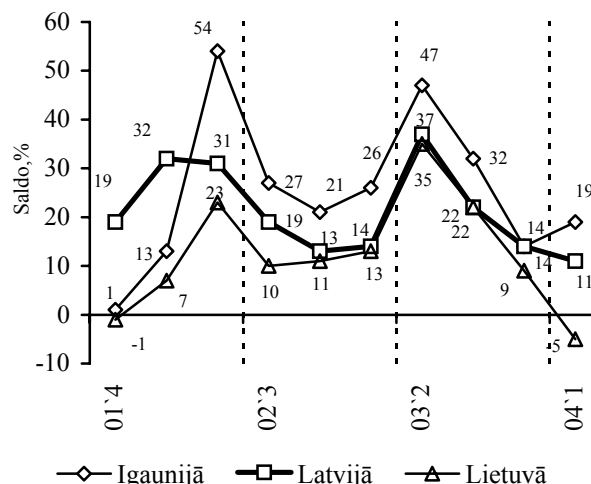
5.zīm. Produkcijas pieprasījums apstrādes rūpniecībā Baltijas valstīs ceturkšņos

6.zīm. Gatavās produkcijas krājumi apstrādes rūpniecībā Baltijas valstīs ceturkšņos

7.zīm. Gaidāmā ražošanas aktivitāte apstrādes rūpniecībā Baltijas valstīs ceturkšņos

2004.gada janvārī **kopējā konjunktūras situācija** Igaunijas rūpniecībā, līdzīgi kā katra gada sākumā, novērtēta sliktāk nekā oktobra aptaujā, pie kam, lejupeļšīde ir krasāka un dziļāka nekā pagājušā gada attiecīgajā periodā.

Lietuvā konfidences rādītājs rūpniecībā palicis iepriekšējā ceturkšņa līmenī, kas ir apmēram tāds pats kā 2003.gada sākumā.

Kopējā konjunktūras situācija Latvijas rūpniecībā, kas mainās vienmērīgāk nekā kaimiņvalstīs, 2004.gada janvārī par 3 punktiem atpaliek no Igaunijas, bet ir 12 punktus augstāka par Lietuvas rezultātu.

5.- 7.zīmējumā **Baltijas valstu** starpā salīdzināti anketās iekļautie konjunktūras rādītāji - **rūpniecības konfidences rādītāja sastāvdaļas** pēdējo divu gadu ceturkšņu aptaujās.

Igaunijas rūpniecības uzņēmumu vadītāji **produkcijas pieprasījumu** vērtē nedaudz augstāk nekā oktobrī, bet par 6 punktiem zemāk nekā pagājušā gada janvārī. Lai gan Latvijā pieprasījums pēdējos trīs ceturkšņus praktiski nemainās, tomēr ir augstāks nekā 2003.gada pirmajā aptaujā. Lietuvā, kur līdz 2003.gada vidum pieprasījums strauji pasliktinājās, tā vērtējums tikpat strauji sācis uzlaboties, gan vēl paliekot visai zemā līmenī (-29).

Gatavās produkcijas krājumi apstrādes rūpniecībā atšķirībā no 2003.gada rudens (oktobra) aptaujas visās trīs Baltijas valstīs vērtēti līdzīgi, jo Lietuvā noticis straujš krājumu samazinājums, savukārt, Igaunijā krities respondentu īpatsvars, kas norādījuši to nepietiekamību.

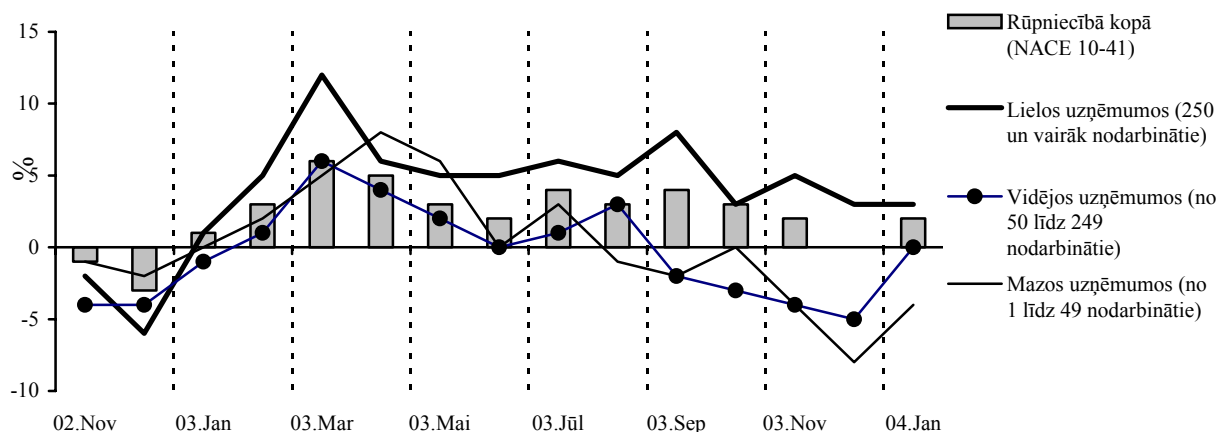
Gaidāmās ražošanas aktivitātes prognoze rūpniecībā līdz 2004.gada janvārim līdzīgi mainījās visās trijās valstīs, bet jo sevišķi Lietuvā un Latvijā, kur šim rādītājam augstākie rezultāti ir II ceturkšņa (aprīļa) aptaujās. Pēdējā aptaujā šajā ziņā vispesimistiskākie ir Lietuvas rūpniecības uzņēmumu vadītāji - gaidāmās aktivitātes rādītāja saldo kļuvis negatīvs, kas nākotnes tendences rādītājiem rūpniecības aptaujās nav raksturīgi. Arī Latvijā tuvākās nākotnes prognoze, salīdzinot ar oktobra rezultātu, turpinājusi pasliktināties, taču ne tik lielā mērā kā Lietuvā. Tikai Igaunijā respondenti rūpniecībā tuvākos mēnešos paredz ražošanas aktivitātes uzlabošanos, gan lēnāku kā atbilstošajā periodā vairākos iepriekšējos gados.

1.2. Konfidences rādītājs rūpniecības uzņēmumu grupējumos

Atkarībā no uzņēmuma lieluma (rūpniecībā kopā)

No rūpniecības konjunktūras apsekojuma sākuma uzņēmumu grupās pēc nodarbināto skaita ietverti visu rūpniecības nozaru (NACE 10-41) uzņēmumi. 8.zīmējumā dota konfidences rādītāja dinamika šajos grupējumos mēnešu aptaujās kopš 2002.gada novembra.

8.zīm. Konfidences rādītājs dažāda lieluma uzņēmumos visā rūpniecībā (NACE 10-41)

2003.gada sākumā no janvāra līdz martam kopējā konjunktūras situācija strauji uzlabojās visu lielumu rūpniecības uzņēmumos, visvairāk - lielajos. Aprīļa aptaujā, kad konjunktūra turpināja augt tikai mazo uzņēmumu grupā, un lielos uzņēmumos iestājās stabilizācija relatīvi augstā līmenī, vidējos uzņēmumos līdz vasaras vidum iezīmējās lejupslīde. Pēc neliela uzlabojuma jūlijā un augustā kopējais konjunktūras vērtējums vidējos un nu arī mazos uzņēmumos visai strauji pasliktinājās līdz to 2003.gada zemākajiem rezultātiem decembrī.

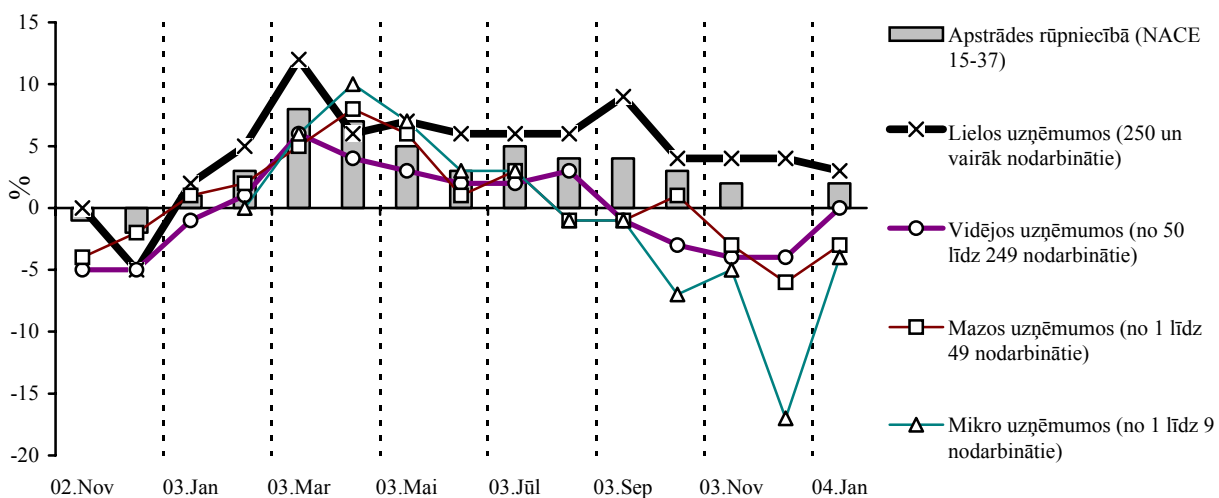
2004.gada I ceturkšņa (janvāra) aptaujā salīdzinājumā ar 2003.gada decembri konfidences rādītājs vidējos uzņēmumos uzlabojies (no -5 līdz 0), mazos uzņēmumos - (no -8 līdz -4), lielos uzņēmumos - palicis nemainīgs (+3).

Salīdzinājumā ar 2003.gada janvāra aptauju, rezultāti labāki ir lielo un vidējo uzņēmumu grupās, bet mazos uzņēmumos kopējā konjunktūras situācija pasliktinājusies (bija 0, ir -4).

Atkarībā no uzņēmuma lieluma (apstrādes rūpniecībā)

No 2002.gada novembra apstrādes rūpniecībā (NACE15-37) tiek iegūti konjunktūras rezultāti visai rūpniecībai analogos dažāda lieluma uzņēmumu grupējumos.

9.zīm. Konfidences rādītājs dažāda lieluma uzņēmumos apstrādes rūpniecībā (NACE 15-37)

Kopš 2003.gada februāra no apstrādes rūpniecības mazo uzņēmumu izlases atsevišķi izdalīti ļoti mazie (mikro) uzņēmumi ar mazāk nekā 10 nodarbinātajiem.

Jāatzīmē, ka dažāda lieluma apstrādes rūpniecības un analogiskajos visas rūpniecības grupējumos, konjunktūras rādītāju tendences atšķiras nedaudz. Piemēram, vidējos apstrādes rūpniecības uzņēmumos 2003.gada vasaras mēnešos kopējā konjunktūras situācija bijusi stabilāka, bez straujās lejupslīdes jūnijā.

Vislielākās svārstības ar izteiktu sezonas raksturu 2003.gada apsekojuma mēnešos vērojamas ļoti mazo (mikro) apstrādes rūpniecības uzņēmumu grupā: no visaugstākās vērtības (+10) aprīlī līdz viszemākajai (-17) decembrī.

2004.gada janvārī, pie vienāda konfidences rādītāja kā visā rūpniecībā, tā apstrādes rūpniecībā, tas sakrīt arī šo grupējumu vidējos un lielos uzņēmumos, bet minimāli augstāks ir mazajos apstrādes rūpniecības uzņēmumos.

1.tabula

Konfidences rādītājs vidēji 2003.gadā

Saldo,%

Uzņēmumu grupa	Rūpniecībā (C+D+E)		Apstrādes rūpniecībā (D)	
	pēc ceturkšņu datiem	pēc mēnešu datiem	pēc ceturkšņu datiem	pēc mēnešu datiem
Kopumā	3	3	4	4
Lielie	4	5	4	6
Vidējie	0	0	0	1
Mazie	3	1	3	1

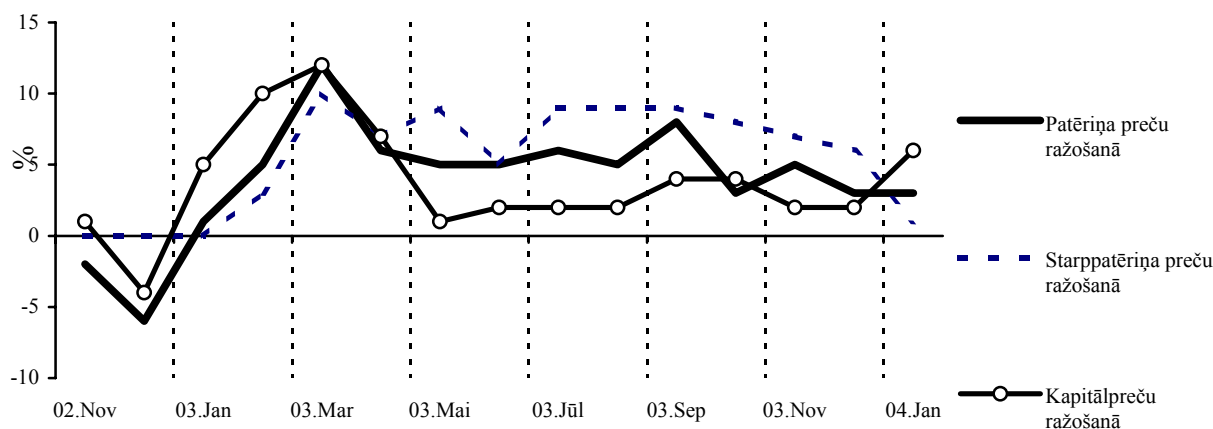
Kaut gan 2003.gada pēdējos mēnešos vidējos un mazos rūpniecības uzņēmumos konjunktūras situācija bija zemāka par nulli, pagājušā gadā konfidences rādītāja vidējā vērtība, atšķirībā no agrākiem gadiem, nav negatīva visu lielumu uzņēmumos (kā rēķinot pēc ceturkšņu, tā mēnešu aptauju datiem).

Apstrādes rūpniecības sektoros

No 1998.gada Latvijā konjunktūras rezultāti tiek izskaitļoti arī apstrādes rūpniecības uzņēmumu grupās (sektoros) dažāda pielietojuma (patēriņa, starppatēriņa un investīciju preču (kapitālpreču) ražošanai. Pēc ES metodoloģijas šajos grupējumos uzņēmumi tiek atlasīti apakšnozaru līmenī, līdz ar to vienas rūpniecības nozares pārstāvji ietilpst atšķirīgos grupējumos.

Pēdējos gados Latvijā patēriņa preču ražošanas uzņēmumos strādā apmēram puse apstrādes rūpniecībā nodarbināto, nosakot šīs grupas nozīmību.

10.zīm. Konfidences rādītājs apstrādes rūpniecības sektoros

2004.gada janvārī (I ceturkšņa aptaujā) **patēriņa preču** ražošanas uzņēmumos kopējā konjunktūras situācija palikusi oktobra un arī decembra līmenī (+3), bet par 2 punktiem pārsniedz janvāra rezultātu pirms gada.

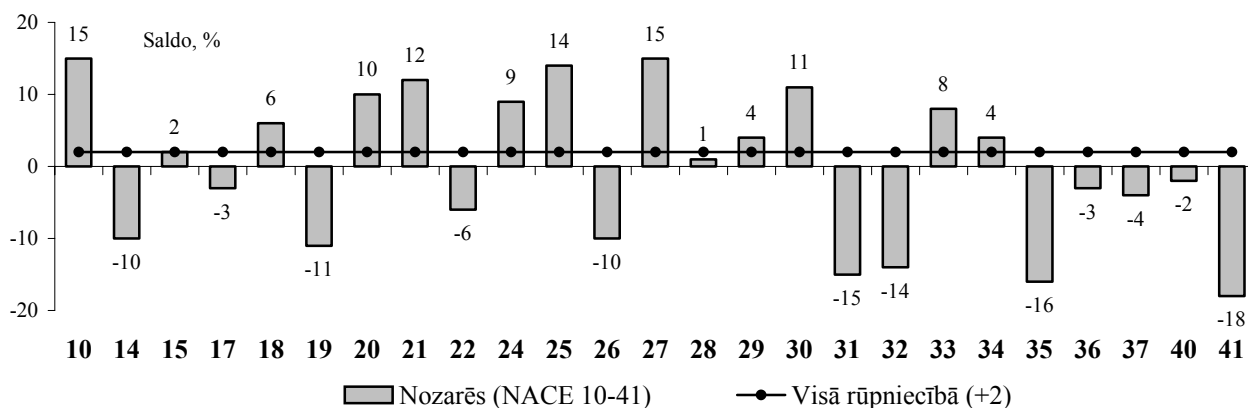
Starppatēriņa preču ražošanas uzņēmumos, kur no aprīļa līdz decembrim kopējā konjunktūras situācija bija labāka nekā patēriņa un investīciju preču grupās, 2004.gada janvārī tās vērtējums strauji krities līdz (+1), tomēr 2003.gada janvāra rezultāts pārsniegts par 1 punktu.

Savukārt, **kapitālpreču ražošanā**, kur kopš maija rezultāti bija viszemākie, jaunā gada sākumā noticis straujš uzlabojums un kopējā konjunktūras situācija šajā uzņēmumu grupā pēdējā aptaujā izvirzījies vadībā. Tendence ir līdzīga 2003.gada janvāra situācijai, tikai toreiz uzlabošanās notika no daudz zemāka līmeņa.

Apstrādes rūpniecības nozarēs

Kopējā konjunktūras situācija atsevišķās rūpniecības nozarēs 2004.gada sākumā vērtēta stipri atšķirīgi. Lielākajā no tām - pārtikas un dzērienu ražošanā (NACE 15) - konfidences rādītājs sakrīt ar vidējo visā rūpniecībā.

11.zīm. Konfidences rādītājs rūpniecības nozarēs 2004.gada janvārī

Sakarā ar konjunktūras izlases veidošanas īpatnībām un nelielām atbildētības līmeņa svārstībām periodos, konjunktūras situāciju nozarēs labāk atspoguļo rādītāju vidējie lielumi aptaujas gados.

1.tabulā kopējā konjunktūras situācija raksturota atsevišķās apstrādes rūpniecības nozarēs ceturkšņu aptaujās. Salīdzinājumam doti pagājušā gada janvāra un oktobra, kā arī trīs gadu vidējie konfidences rādītāji, kas aprēķināti pēc ceturkšņiem pielīdzināto mēnešu rezultātiem.

1.tabula

Konfidences rādītājs atsevišķās apstrādes rūpniecības nozarēs ceturkšņu aptaujās

(saldo, %)

Rūpniecības nozare	2001	2002	2003		2004
	vidēji	vidēji	vidēji	janv.	okt.
Pārtikas produktu un dzērienu ražošana (15)	5	0	6	5	-1
Tekstilizstrādājumu ražošana (17)	10	3	4	4	0
Apģērbu ražošana, kažokādu apstrāde un krāsošana (18)	-8	5	2	1	-2
Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana (20)	-6	4	5	4	9
Celulozes, papīra un papīra izstrādājumu ražošana (21)	-1	4	8	13	-5
Izdevējdarbība, poligrāfija un ierakstu reproducēšana (22)	-4	4	5	10	-1
Ķīmisko vielu, to izstrādājumu un ķīmisko šķiedru ražošana (24)	2	-2	-3	-5	1
Gumijas un plastmasas rūpniecība (25)	-20	-3	3	-4	3
Pārējo nemetālisko minerālo produktu ražošana (26)	-1	-4	-2	-16	-5
Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas (28)	0	-4	3	-2	-3
Mašīnu un iekārtu ražošana (29)	-3	0	-1	-9	-7
Radio, televīzijas un sakaru iekārtu un aparatūras ražošana (32)	-22	-5	-6	-18	11
Mēbeļu un citu gatavo izstrādājumu ražošana (36)	6	5	4	6	5

2003.gadā konfidences rādītāja vidējās vērtības salīdzinājumā ar pagājušo gadu uzlabojušās astoņās no 13 rūpniecības nozarēm, tai skaitā visai ievērojami - lielākajā no tām - pārtikas un dzērienu ražošanā.

Pa īpašuma veidiem

Rūpniecības konjunktūras izlasē pēdējos gados ap 96% no uzņēmumiem, atbilstoši situācijai Latvijas rūpniecībā, ir privātā sektora pārstāvji.

2003.gada oktobrī līdzīgi kā 2002.gada oktobrī konfidences rādītājs privātā un sabiedriskā sektorā praktiski neatšķīrās. 2003.gada novembrī kopējā konjunktūras situācija sabiedriskā sektora uzņēmumos turpināja uzlaboties, privātā sektorā - pasliktināties. Atšķirībā no iepriekšējiem gadiem, sabiedriskā sektora rezultāts 2003.gada novembrī bija jūtami augstāks nekā privātā sektorā (attiecīgi +4 un -1).

2004.gada janvārī konjunktūras rezultātiem uzņēmumu grupējumos pa īpašumu veidiem atkal parādās iepriekšējo gadu tendence.

Pretēji vērstās viļņveida svārstības konfidencei šajos grupējumos nosaka pēdējo gadu sabiedriskā sektora nozaru struktūra. Latvijā valsts un pašvaldību kompetencē pašlaik galvenokārt ir enerģētikas un ūdensapgādes uzņēmumi.

Jāatzīmē, ka kopš 2001.gada konfidences rādītājs straujāk uzlabojas sabiedriskā sektora uzņēmumos, tomēr pārsvarā periodos vēl saglabājas zemāks vērtējums nekā privātajā sektorā.

Būvmateriālu ražošanā

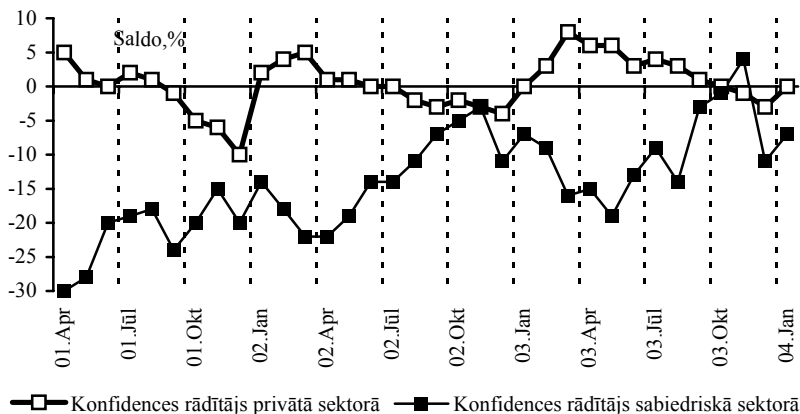
2003.gada jūnijā konjunktūras pētījumi uzsākti arī uzņēmumu grupā, kas nodarbojas ar dažāda veida vietējo būvmateriālu ražošanu. Tiek apkopotī uzņēmumu - respondentu, kas nodarbojas ar 2.tabulā minēto izstrādājumu ražošanu, konjunktūras dati.

2.tabula

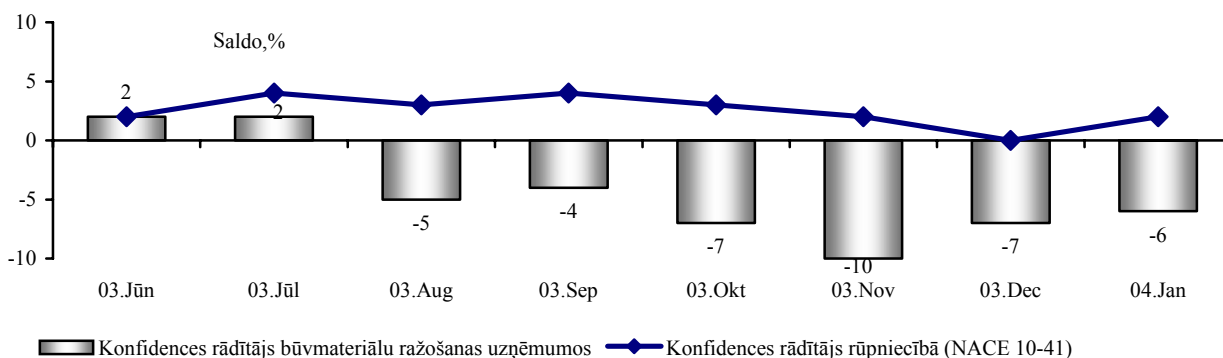
Konjunktūras rādītāju iegūšanai uzņēmumu grupējumā 'Būvmateriālu ražošana' ietvertās rūpniecības apakšnozares

NACE	
14.1	Akmeņu ieguve būvniecībai
14.2	Smilšu un māla ieguve
20.3	Koka celtniecības un galdniecības izstrādājumu ražošana
24.3	Krāsu, pernicu u.tml.pārklājumu, mastikas ražošana
25.2	Plastmasas izstrādājumu ražošana (būvelementu ražošana. -25.23)
26.1	Stikla un stikla izstrādājumu ražošana
26.3	Keramikas flīžu un plākšņu ražošana
26.4	Apdedzināto būvmateriālu ražošana
26.5	Cementa, kaļķa un ģipša ražošana
26.6	Betona, ģipša un cementa izstrādājumu ražošana
26.7	Akmens zāģēšana, veidošana un apstrāde
26.8	Pārējo nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana
27.2	Cauruļu ražošana
28.1	Konstruktīvo metālizstrādājumu ražošana

12.zīm. Konfidences rādītājs privātos un sabiedriskos rūpniecības uzņēmumos mēnešos no 2001.gada aprīļa

13.zīm. Konfidences rādītājs būvmateriālu ražošanā Latvijā

Kopējās konjunktūras situācijas vērtējums šajā uzņēmumu grupā vasaras mēnešos nedaudz, rudenī ievērojami atpaliek no kopējā rūpniecības rezultāta attiecīgajos periodos.

1.3. Rūpniecības konjunktūras rādītāji saldo izteiksmē

Aprēķinātais konfidences rādītājs atspoguļo kopējo konjunktūras situāciju nozarē, bet neatklāj saimnieciskās darbības atsevišķās puses. Tam nolūkam rūpniecības konjunktūras aptaujā iegūst citus rādītājus kā atbildes uz katru aptaujas jautājumu.

Kvalitatīvajos pētījumos rādītājus var raksturot, izmantojot kā pilnu atbilžu skalu, tā arī konjunktūras saldo, kas dinamikā veido pētāmās pazīmes galveno tendenci.

3.tabulā apkopoti visas Latvijas rūpniecības konjunktūras pamatrādītāju rezultāti atbilžu saldo vai atsevišķiem rādītājiem aprēķināto vidējo vērtību veidā.

3.tabula

Konjunktūras rādītāju saldo Latvijas rūpniecībā kopumā

(saldo,%)

	1993-2003			2001	2002	2003			2004
	min	max	vidēji	vidēji	vidēji	vidēji	janv.	okt.	janv.
Konjunktūras konfidences rādītājs	-45	5	-13	-2	0	3	1	3	2
1.Ražošanas aktivitāte pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>)	-51	25	1	11	9	18	15	25	14
2.Produkcijas pasūtījumi pašreiz (<i>līmenis</i>)	-73	-10	-45	-28	-19	-15	-16	-11	-11
3.Eksporta pasūtījumi pašreiz (<i>līmenis</i>)	-62	-17	-37	-25	-23	-19	-21	-19	-17
4.Gatavās produkcijas krājumi (<i>līmenis</i>)	-9	41	8	3	1	-4	-5	-4	-4
5.Gaidāmā ražošanas aktivitāte turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	-15	32	14	24	21	20	13	16	12
6.Gaidāmās realizācijas cenas turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	-12	60	16	1	-1	9	8	15	20
7.Gaidāmā nodarbinātība turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	-52	8	-12	-2	-1	2	-1	-2	-3
9.Pašreizējās jaudas pietiekamība, ievērojot gaidāmo pasūtījumu (<i>līmenis</i>)	-2	54	20	7	3	1	-2	4	4
10.Ražošanas nodrošinājums ar pasūtījumiem, mēnešos (<i>līmenis</i>)	3,2	5,3	4,0	4,0	4,1	-3,9	3,9	4,1	4,3
11.Kopējie pasūtījumi pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>)	3	22	12	10	9	16	13	19	14
12.Eksporta pasūtījumi turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)									
a) kopējie	-12	28	13	17	16	14	13	9	12
b) uz ES valstīm	3	15	11	14	9	9	8	5	8
c) uz NVS valstīm	-27	20	4	11	12	11	9	8	8
13.Ražošanas jaudas izmantošana (%)	43	73	58	67	70	69	69	73	72
14.Konkurentsēja pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>) ¹									
a) iekšējā tirgū	19	34	29	30	27	29	26	27	10 ¹
b) ārējā tirgū: ES valstīs	11	23	16	18	15	15	15	12	5 ¹
c) ārējā tirgū: ārpus ES	13	30	23	19	23	27	27	25	11 ¹
15.Finansiālais stāvoklis pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>)	-3	11	5	3	6	6	5	9	5

* - aprēķināti no janvāra, aprīļa, jūlija un oktobra aptauju rezultātiem.

** - mainīta rādītāja apsekošanas metodika.

¹ - 2004.gada janvārī mainīts rādītāja formulējums no "konkurence" uz "konkurētspēja".

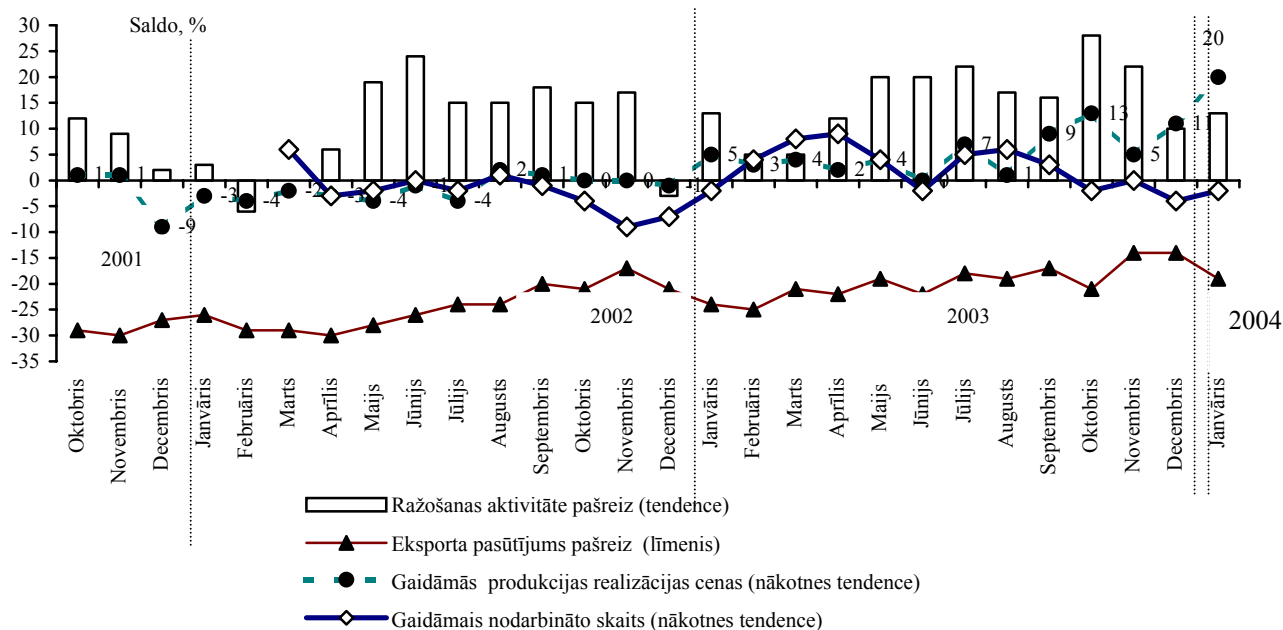
Visi 2004.gada janvāra aptaujas rūpniecības konjunktūras pamatrādītāji salīdzināmi ar atbilstošajiem divu iepriekšējo gadu datiem, kā arī 2003.gada I un IV ceturkšņa aptauju rezultātiem. Sākot ar 9.pamatrādītāju, 7 dinamikas rindas uzsāktas tikai no 2001.gada, pārejot uz ES valstīs izmantoto konjunktūras pētījumu metodiku.

Konjunktūras rādītājus pēc nozīmes iedala:

- līmeni raksturojoši, kad respondents pēc dotās gradācijas novērtē pašreizējo situāciju (labi, apmierinoši, slikti);
- tendenci raksturojoši, kad tiek novērtēta attiecīgā rādītāja novērtējuma izmaiņas pēdējos mēnešos (uzlabojies, nav mainījies, pasliktinājies);
- nākotnes tendenci raksturojoši, kad tiek dots gaidāmo izmaiņu novērtējums turpmākajos mēnešos (uzlabosies, nemainīsies, pasliktināsies).

Apstrādes rūpniecības ikmēneša aptaujās iekļauto konjunktūras rādītāju atbilžu saldo attēloti 14.zīmējumā. Konfidences rādītāja un tā sastāvdaļu analīze apstrādes rūpniecībā dota iepriekš 1.1. nodaļā.

14 zīm. Pārējie ikmēneša konjunktūras rādītāji apstrādes rūpniecībā

Uzņēmumu vadītāji paredz pēdējos gados nebijušu **produkcijas cenu pieaugumu** - apstrādes rūpniecībā gaidāmajām realizācijas cenām atbilžu saldo sasniedzis (+20).

Ražošanas aktivitāte pašreiz, kas dod salīdzinājumu ar iepriekšējiem mēnešiem, ir pozitīvi vērsta. Šī rādītāja tendence ir apmēram tāda pati, kā 2003.gada sākumā.

Eksporta pasūtījumi, kas respondentu vērtējumā, periodos svārstoties, ļoti pakāpeniski uzlabojās, 2004.gada janvāra aptaujā nedaudz samazinājušies.

Nodarbinātība rūpniecībā **nākošajos 3 mēnešos tiek prognozēta** līdzīga kā decembra aptaujā - vairāk respondentu gatavojas darbinieku skaitu samazināt. Salīdzinājumā ar 2003.gada sākuma vērtējumu gaidāmās nodarbinātības rādītājs krities straujāk.

3.tabulā sakopoti tikai ceturkšņa anketās iekļauto konjunktūras rādītāju rezultāti apstrādes rūpniecībā. Vairums no tiem tiek iegūti sākot no 2001.gada, pārejot uz ES valstīs izmantoto konjunktūras pētījumu metodiku.

Konjunktūras rādītāji apstrādes rūpniecībā ceturkšņu aptaujās

(atbilžu saldo,%)

Rādītāji, kuri tiek iegūti 4 reizes gadā	1998-2002			2000	2001	2002	2003			2004
	min	max	vidēji	vidēji	vidēji	vidēji	vidēji	janv.	okt.	janv.
9.Pašreizējās jaudas pietiekamība, ievērojot gaidāmo pasūtījumu (<i>līmenis</i>)	-1	26	10	9	6	0	-2	-4	1	2
10.Ražošanas nodrošinājums ar pasūtījumiem, mēnešos (<i>līmenis</i>)	2,8	4,7	3,6	x	3,6	3,6	3,4	3,5	3,3	3,8
11.Kopējie pasūtījumi pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>)	5	18	10	x	11	10	17	11	20	15
12.Eksporta pasūtījumi turpmākajos 3 mēn. (<i>nākotnes tendence</i>)										
a) kopējie	-12	25	15	18	18	18	15	14	10	13
b) uz ES valstīm	4	17	12	x	14	10	10	9	5	9
c) uz NVS valstīm	3	92	49	5	12	13	11	8	8	8
13.Ražošanas jaudas izmantošana (%)	56	73	64	61	67	71	70	69	74	73
14.Konkurētspēja pēdējos 3 mēnešos. (<i>tendence</i>) ¹										
a) iekšējā tirgū	22	38	31	x	32	31	32	30	30	12 ¹
b) ārējā tirgū: ES valstīs	12	23	18	x	20	17	16	16	13	6 ¹
c) ārējā tirgū: ārpus ES	15	34	23	x	20	25	29	29	27	13 ¹
15.Finansiālais stāvoklis pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>)	-6	14	5	x	3	8	7	7	10	5

1 - 2004.gada janvārī mainīts rādītāja formulējums no "konkurence" uz "konkurētspēja".

Ražošanas jaudu novērtējums salīdzinājumā ar gada laikā gaidāmajiem pasūtījumiem ir sekojošs - pēdējā (2004.gada janvāra) aptaujā vairāk respondentu atzīmējuši jaudu pārpalikumu. Vidēji 2003.gadā, atšķirībā no vairākiem iepriekšējiem gadiem, atzīmēta jaudu nepietiekamība.

Ražošanas jaudu noslodze apstrādes rūpniecībā pēc nelielā krituma 2003.gadā, pakāpeniski uzlabojas un 2004.gada janvārī ir par 4 punktiem augstāka nekā pagājušā gada sākumā.

Ražošanas nodrošinājums ar pasūtījumiem 2004.gada janvārī audzis, gan salīdzinājumā ar pagājušā gada rudens aptauju, gan gada sākumu.

Kopējo pasūtījumu rādītājs, salīdzinājumā ar oktobra aptauju pazeminājies, bet tāpat kā vairums citu konjunktūras rādītāju augstāks par 2003.gada janvāra rezultātu.

Gaidāmajam eksportam janvārī prognoze uzlabojusies, taču tā minimāli atpaliek no 2003.gada janvāra. Gada vidējais šim rādītājam, kas trīs gadus no 2000.līdz 2002.gadam nemainīgi tika vērtēts ar (+18), 2003.gadā pazeminājies līdz (+15). Jāpiezīmē, ka pērn eksporta prognoze uzlabojās gada otrajā pusē.

Iekšējā tirgū un ārpus ES valstīs Latvijas apstrādes rūpniecības **konkurētspēja** vērtēta gandrīz vienādi un augstāk nekā ES valstīs. Tā kā 2004.gada janvārī mainīts 14.jautājuma formulējums, konkurences izmaiņu vietā apsekojot uzņēmumu konkurētspēju, rādītāja atbilžu saldo nav salīdzināms ar iepriekšējiem rezultātiem.

Finansiālais stāvoklis apstrādes rūpniecībā janvārī uzlabojies lēnākos tempos nekā iepriekšējās aptaujās.

4.tabulā 2004.gada janvāra ceturkšņu aptaujās iekļauto rādītāju (sākot ar 9.rādītāju) rezultāti doti daudzos grupējumos - rūpniecības nozarēs, dažāda lieluma uzņēmumu grupās, kā arī atkarībā no ražoto preču veida.

Konjunktūras rādītāji rūpniecības nozarēs un citos grupējumos 2004.gada janvārī
(rādītāji tikai ceturkšņu aptaujās)

Atbilžu saldo,%

Rūpniecības grupējumi	9.Jaudas pietiekamība, ievērojot gaidāmos pasūtījumus (līmenis)	10.Ražošanas nodrošinājums ar pasūtījumiem, mēnešos (līmenis)	11.Kopējie pasūtījumi pēdējos 3 mēnešos (tendence)	12.Eksporta pasūtījumi turpmākajos 3 mēnešos (nākotnes tendence) a) kopā	b) uz ES valstīm	c) uz NVS valstīm	13.Ražošanas jaudas izmantošana, (%)	14..Konkurētspēja pēdējos 3 mēnešos (tendence) a) iekšējā tirgū	b) ārējā tirgū: ES valstīs	c) ārējā tirgū: ārpus ES	15.Finansiālais stāvoklis pēdējos 3 mēnešos (tendence)
Rūpniecība (10-41)	4	4,3	14	12	8	8	72	10	5	11	5
Kūdras ieguve (10)	0	3,5	36	18	18	18	56	18	18	18	27
Karjeru izstrāde (14)	15	6,5	-54	0	0	0	46	7	-8	7	-23
Pārtikas produktu un dzērienu ražošana (15)	14	4,1	31	7	0	4	55	22	2	15	11
Tekstilizstrādājumu ražošana (17)	1	3,5	29	2	2	7	66	9	15	15	11
Apģērbu ražošana, kažokādu apstrāde (18)	-11	4,5	2	17	0	10	84	11	15	11	4
Ādu apstrāde; somu un apavu ražošana (19)	22	2,5	33	11	11	11	49	11	11	11	22
Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana (20)	-4	3,9	10	25	26	19	70	-5	0	7	-15
Celulozes, papīra izstrādājumu ražošana (21)	-21	3,4	29	7	21	0	74	-7	7	-7	7
Izdevējdarbība, poligrāfija un ierakstu reproducēšana (22)	0	3,3	33	5	0	0	65	25	3	13	30
Ķīmisko vielu, to izstrādājumu un ķīmisko šķiedru ražošana (24)	14	3,8	21	13	2	9	61	19	6	17	20
Gumijas un plastmasas rūpniecība (25)	5	5,0	48	16	16	16	44	6	6	6	5
Pārējo nemetālisko minerālo produktu ražošana (26)	5	2,6	6	7	11	-2	54	11	2	23	5
Metālu ražošana (27)	8	3,1	15	15	15	15	75	0	15	0	30
Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iek. (28)	0	2,9	7	22	8	20	61	18	5	18	4
Mašīnu un iekārtu ražošana (29)	-2	2,3	5	29	21	17	57	7	9	12	-1
Biroja tehnikas un datoru ražošana (30)	-33	1,0	-33	0	0	0	47	33	0	33	-33
Citur neklasificētu elektrisko mašīnu un aparātu ražošana (31)	26	2,9	9	0	0	-6	54	12	9	24	24
Radio, televīzijas un sakaru iekārtu un aparatūras ražošana (32)	-5	3,1	-5	-11	-11	0	55	0	6	0	-5
Medicīnisko, precīz. un optisko instr., pulksteņu ražošana (33)	-5	2,8	14	22	14	-9	55	22	9	18	31
Automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana (34)	-13	3,1	-13	13	13	13	72	19	25	25	6
Pārējo transportlīdzekļu ražošana (35)	-14	3,0	-42	-12	-11	-25	57	22	19	25	-11
Mēbeļu un citu gatavo izstrādājumu ražošana (36)	-4	1,9	5	13	17	7	72	15	8	7	11
Otrreizējā pārstrāde (37)	-11	0,9	-11	0	0	0	61	11	0	11	0
Elektroenerģija, gāzes, tvaika un karstā ūdens apgāde (40)	23	7,2	4	-2	-2	-2	53	0	0	0	-4
Ūdens ieguve, attīrīšana un sadale (41)	46	7,4	-23	0	0	0	75	0	0	0	-8
Rūpniecība:lielie (250 un vairāk strādājošie)	15	4,3	21	11	6	3	77	19	11	16	19
Rūpniecība:vidējie (no 50 līdz 249 strādājošie)	-1	4,2	15	15	10	9	71	10	5	12	3
Rūpniecība:mazie (no 1 līdz 49 strādājošie)	2	3,1	-4	5	4	5	66	10	2	12	-2
Būvmateriālu ražošana	9	0,3	9	10	13	1	...	11	-2	15	-4
Apstrādes rūpniecība kopā (15-37)	2	3,8	15	13	9	8	73	12	6	13	5
Starppatēriņa preču ražošana	3	3,8	15	21	21	19	73	2	9	9	2
Investīciju preču (kapitālpreču) ražošana	-8	3,0	-8	12	6	3	71	20	12	20	-3
Patēriņa preču ražošana	4	4,0	24	8	0	5	75	18	6	12	13
Apstrādes rūpniecība:lielie (250 un vairāk strādājošie)	13	3,9	24	11	6	3	78	20	12	17	18
Apstrādes rūpniecība:vidējie (no 50 līdz 249 strādājošie)	-3	3,8	16	16	10	10	71	9	5	13	5
Apstrādes rūpniecība:mazie (no 1 līdz 49 strādājošie)	-1	2,9	-3	5	5	5	66	11	3	12	0
Apstrādes rūpniecība:mikro (no 1-9 strādājošie)	5	2,2	-10	8	5	8	70	16	0	10	2

1.4. Ražošanu ierobežojošie faktori rūpniecībā

Rūpniecībā četras reizes gadā tiek iegūta un analizēta informācija par ražošanu ierobežojošajiem faktoriem. Datu apstrādē izskaitļo, cik procentu no respondentiem minējuši katru no faktoriem, t.i., nosaka to izplatības biežumu, kas veidoja dinamikas rindas no aptaujas sākuma, papildinot pamatrādītājus.

Kopš 2003.gada maija Latvijā rūpniecības konjunktūras apsekojumā fiksēto ierobežojošo faktoru kopa, atbilstoši EK programmai, samazināta no 14 līdz 6 faktoriem. Sakarā ar atšķirībām faktoru formulējumā traucēta minēto rindu turpināšana.

5.tabulā apstrādes rūpniecībā un tās sektoros parādīti aptaujās fiksēto ražošanu ierobežojošo faktoru izplatības biežumi kopš 2003.gada jūlija.

5.tabula

Ierobežojošie faktori apstrādes rūpniecībā un tās sektoros

(procentos no respondentu skaita)

	Apstrādes rūpniecībā			Patēriņa preču ražošanā			Starppatēriņa preču ražošanā			Kapitālpreču ražošanā		
	jūl.	okt.	janv.	jūl.	okt.	janv.	jūl.	okt.	janv.	jūl.	okt.	janv.
1.To nav	32	26	19	33	29	24	31	25	18	31	24	14
2.Nepietiekams pieprasījums	37	38	41	39	44	43	32	29	33	43	43	50
3.Darbaspēka trūkums	10	11	9	12	10	9	8	9	6	11	16	13
4. Materiālu un /vai iekārtas trūkums	14	15	17	12	10	14	21	22	24	6	9	12
5.Finansiālas problēmas	19	17	19	13	11	13	22	21	22	21	20	23
6.Citi	8	8	10	6	6	10	9	9	11	7	7	8

Respondenti pēc ražošanu ierobežojošo faktoru kopas maiņas sākuši aktīvāk izvērtēt situāciju savos uzņēmumos, jo samazinās atzīme 'to nav', kas ir tuvāk reālai situācijai Latvijas rūpniecībā.

Apstrādes rūpniecībā un visās uzņēmumu grupās dažāda pielietojuma preču ražošanai kā galvenais ierobežojošais faktors atzīmēts nepietiekams pieprasījums.

Patēriņa preču ražošanā nepietiekams pieprasījums tiek akcentēts visvairāk, pārējie fiksētie iemesli atzīmēti daudz retāk.

Kapitālpreču un starppatēriņa preču ražošanā relatīvi augsts izplatības biežums ir faktoram 'finansiālas problēmas'.

Starppatēriņa preču ražošanā bez tam vienlīdz bieži atzīmēts materiālu un/vai iekārtas trūkums.

6.tabulā ierobežojošie faktori sakopoti dažāda lieluma **apstrādes** rūpniecības uzņēmumos.

6.tabula

Ierobežojošie faktori dažāda lieluma apstrādes rūpniecības uzņēmumos

(procentos no respondentu skaita)

	Lielos (250 un vairāk nodarbināti)			Vidējos (no 50 līdz 249 nodarbinātie)			Mazos (no 1 līdz 49 nodarbinātie)			Mikro (no 1 līdz 9 nodarbinātie)		
	jūl.	okt.	janv.	jūl.	okt.	janv.	jūl.	okt.	janv.	jūl.	okt.	janv.
1.To nav	31	26	26	35	28	20	29	24	16	28	28	24
2.Nepietiekams pieprasījums	35	34	36	34	38	38	40	39	45	43	53	47
3.Darbaspēka trūkums	15	15	13	7	9	9	10	11	7	8	8	3
4. Materiālu un /vai iekārtas trūkums	15	15	19	14	19	19	15	12	16	20	8	8
5.Finansiālas problēmas	11	9	11	17	12	16	23	25	24	20	14	16
6.Citi	10	9	8	9	7	9	5	8	11	10	11	8

Ražošanu ierobežojošo faktoru izplatības biežums dažāda lieluma apstrādes rūpniecības uzņēmumos pēdējās trijās ceturkšņu aptaujās būtiski neatšķiras.

Visu lielumu uzņēmumos visvairāk atzīmēts nepietiekams pieprasījums.

Mazie un pavisam mazie uzņēmumi cīnās ar finansiālām grūtībām, kas ietver arī kredītu iegūšanas problēmas.

Lielo uzņēmumu vadītāji nedaudz vairāk atzīmē darbaspēka, kā arī materiālu un/vai iekārtu nepietiekamību.

2. BŪVNICĪBAS KONJUNKTŪRA 2004.GADA JANVĀRĪ

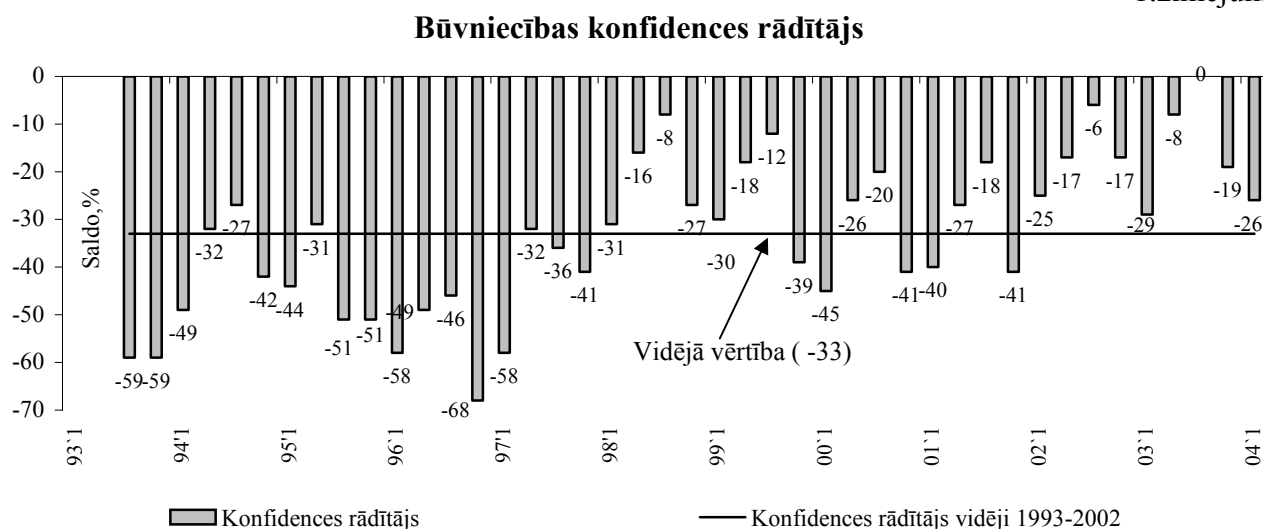
Būvniecības nozarē 2004.gada janvāra (I ceturkšņa) aptaujā aprēķinātais konfidences rādītājs ir -26. Salīdzinot ar iepriekšējā 2003.gada janvāra aptauju tas nedaudz uzlabojies (par 3 procentpunktiem), bet salīdzinājumā ar 2003.gada oktobra aptauju galvenais konjunktūras rādītājs ievērojami samazinājies.

2004.gada janvārī izsūtītas 300 aptaujas anketas. Rezultātus iesniedza 87% no visiem respondentiem. Jau vienpadsmito gadu Latvijā turpinās būvniecības konjunktūras apsekojums. No 1993.gada konjunktūras aptaujas Latvijā notika katru ceturksni, pielīdzinot janvāra aptauju I ceturksnim, aprīļa – II ceturksnim, jūlija – III ceturksnim, oktobra – IV ceturksnim. Sākot ar 2002.gadu, aptaujas būvniecības nozarē notiek katru mēnesi. Aptaujas anketas izveidotas tā, ka pirmos piecus jautājumus jāaizpilda katru mēnesi, bet ceturkšņiem atbilstošajos mēnešos anketas papildinātas vēl ar diviem jautājumiem.

2.1. Būvniecības konjunktūras apkopojošais rādītājs un tā sastāvdaļas

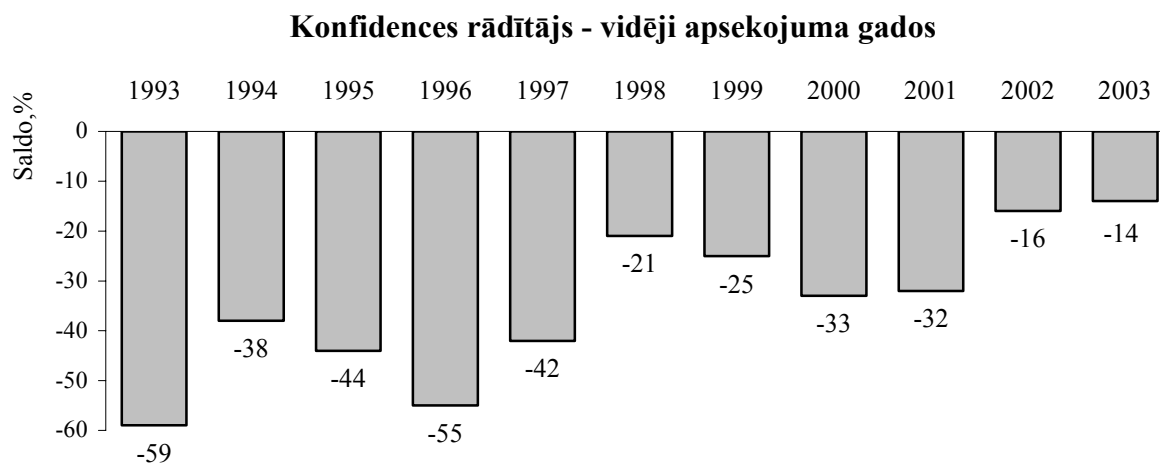
Būvniecības konjunktūras kopvērtējuma (konfidences) rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz diviem jautājumiem: pašreizējais pasūtījumu līmenis un gaidāmā nodarbinātība turpmākajos 3 mēnešos. Savukārt saldo (bilanci) aprēķina kā starpību starp pozitīvajām un negatīvajām atbildēm, kas izteiktas procentos.

1.zīmējums

Kā redzams 1.zīmējumā, 2004.gada janvāra aptaujā konfidences rādītājs samazinājies par 7 procentpunktiem salīdzinājumā ar oktobra aptauju. Pagājušajā gadā par attiecīgo periodu šī rādītāja kritums sastādīja 12 procentpunktus. Šis kritums lielā mērā izskaidrojams ar būvniecības nozares īpatnībām. Kā parasti, pēc pavasara-vasaras-agrā rudens uzplaukuma būvdarbos iestājas sasaluma periods.

2.zīmējums

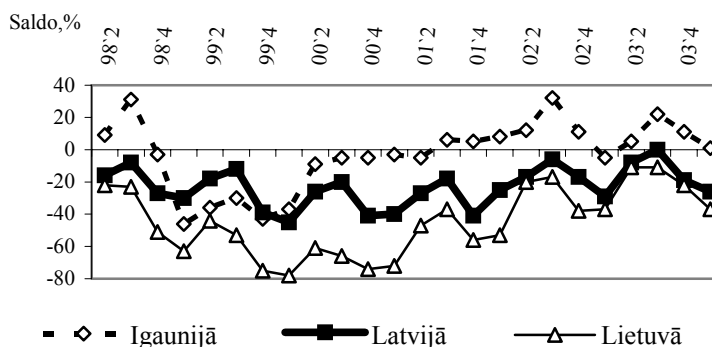

2.zīmējumā atspoguļoti būvniecības konfidences rādītāja vidējie lielumi atsevišķos gados. Visaugstākais konfidences rādītāja vidējais lielums par visiem apsekojumu gadiem ir -14 (2003.gadā).

Izmantojot apkopojošo rādītāju – konfidenci, var novērtēt būvniecības nozares attīstību dinamikā, salīdzināt nozares stāvokli starp valstīm, kā arī starp dažādām būvuzņēmumu grupām.

3.zīmējums

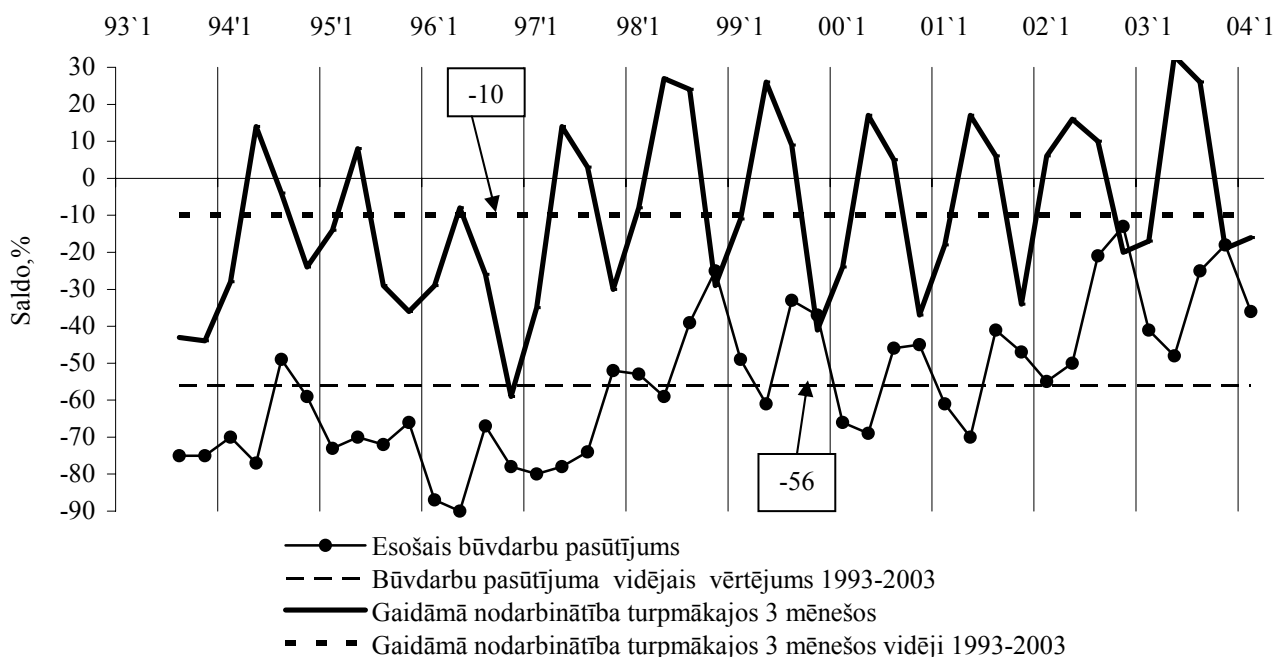
Būvniecības konfidences rādītājs Baltijas valstīs

Baltijas valstīs būvniecības konjunktūras dominējošā tendence paliek iepriekšējā –Latvijas aptaujās iegūtie rezultāti ir zemāki nekā Igaunijā, bet augstāki nekā Lietuvā.

4.zīmējums

Būvniecības konfidences rādītāja sastāvdaļas ceturkšņu aptaujās

1.tabula

Konfidences rādītāja sastāvdaļas vidējie lielumi

(atbilžu saldo, %)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2002*	2003	2003*
Esošais būvdarbu pasūtījums	-75	-64	-70	-81	-71	-44	-45	-57	-55	-35	-35	-34	-32
Gaidāmā nodarbinātība turpmākajos 3 mēnešos	-44	-11	-18	-31	-12	4	-4	-10	-7	3	3	4	3

2002. un 2003. gada saldo vidējie lielumi aprēķināti pēc ceturkšņu aptauju rezultātiem.

2002.* un 2003.* gada saldo vidējie lielumi aprēķināti pēc mēnešu aptauju rezultātiem.

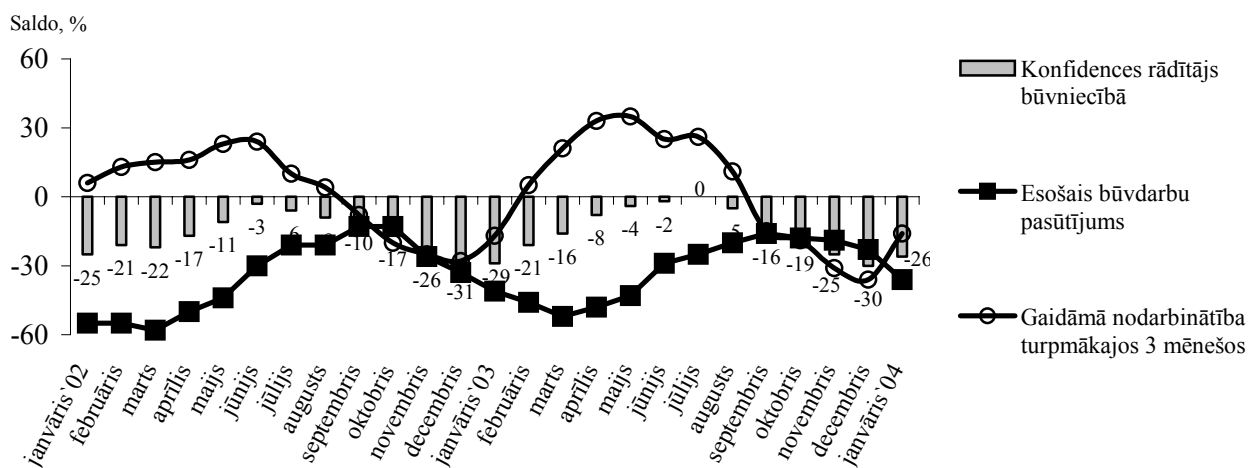
Kā redzams no 1.tabulas, kurā doti pašreizējo būvdarbu pasūtījumu un gaidāmās nodarbinātības turpmākajos 3 mēnešos vidējie lielumi, sākot ar 2001.gadu, situācija būvniecības nozarē ir stabilizējusies.

2004.gada janvāra aptaujā konjunktūras rādītāji, kuri piedalās konfidences aprēķināšanā būvniecībā mainījušies šādi:

- 1) **esošo būvdarbu pasūtījumu līmeni** 39% būvuzņēmumu vadītāju vērtē kā nepietiekošu (2003.gada janvāra aptaujā tādu bija 43%, aprīļa aptaujā - 50%, jūlijā – 28% un oktobrī - 24%), 3% uzņēmumu vadītāju uzskata, ka pasūtījumu apjoms ir virs normālā līmeņa, un 58% vadītāju domā, ka pasūtījumu līmenis viņu uzņēmumos ir pietiekošs. 2003.gada ceturkšņu aptaujās būvuzņēmumu vadītāju skaits, kam pasūtījumu līmenis bija pietiekošs, svārstījās no 48% līdz 70%, pie tam visvairāk apmierinošu uzņēmumu vadītāju atbilžu tradicionāli ir jūlija un oktobra aptaujās. Pēdējā aptaujā šī jautājuma saldo ir -36, kas, salīdzinot ar iepriekšējā ceturkšņa aptauju, ir pazeminājies divas reizes. Pirms gada (2003.gada janvāra aptaujā) šis saldo bija -41.
- 2) **nodarbināto skaitu turpmākajos 3 mēnešos** palielināt plāno tikai 14% apsekoto uzņēmumu vadītāju (2003.gadā visvairāk tādu bija aprīļa aptaujā - 41%), 57% uzņēmumu vadītāji neparedz mainīt strādājošo skaitu, pie tam šis neitrālo atbilžu procents ir līdzīgs visās ceturkšņu aptaujās, un 29% respondentus plāno samazināt nodarbināto skaitu.

5.zīmējums

Būvniecības konfidences rādītājs mēnešu aptaujās un tā sastāvdaļas 2002.gadā, 2003.gadā un 2004.gada janvārī

5.zīmējumā atspoguļots konfidences rādītājs un tā sastāvdaļas ar mēneša periodiskumu.

2.2. Konfidences rādītājs būvniecības uzņēmumu grupās pēc būvniecības veidiem

Respondenti atšķirīgi vērtē konjunktūras rādītājus atkarība no tā, kādai būvniecības uzņēmumu grupai tie pieder.

Atkarībā no galvenā būvniecības virziena uzņēmumi tiek sadalīti piecās grupās - uzņēmumi, kas veic: 1) jaunu dzīvojamo ēku būvniecību; 2) dzīvojamo ēku atjaunošanu; 3) citu jaunu ēku būvniecību; 4) citu ēku atjaunošanu; 5) inženierbūves un citu būvniecību. Pirmo četru grupu uzņēmumi tiek apvienoti vienā grupā - “Ēku būve un remonts”, otrā grupa - “Inženierbūves”. Uzņēmumu skaits šajās divās grupās ir apmēram līdzīgs. Būvniecības konjunktūras rādītāju vākšana, apkopošana un apstrādāšana pa uzņēmumu grupām atkarībā no būvniecības veida sākās tikai no 1997.gada.

2.tabula

Konfidences rādītāja vidējie lielumi uzņēmumu grupās pēc būvniecības veidiem

(atbilžu saldo, %)

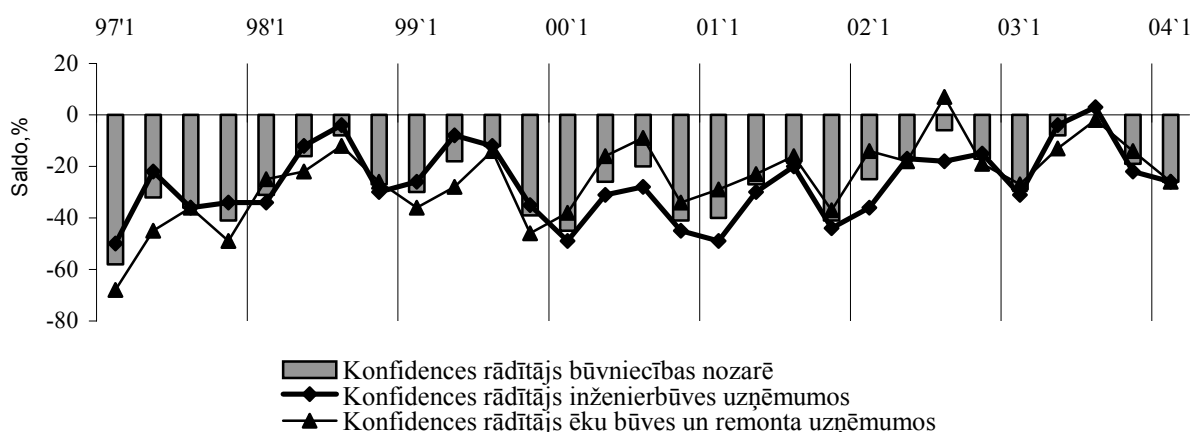
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2002*	2003	2003*
Ēku būves un remonta uzņēmumu grupa	-50	-21	-31	-24	-26	-11	-12	-14	-16
Inženierbūves uzņēmumu grupa	-36	-20	-20	-38	-36	-22	-21	-14	-13

2002. un 2003. gada saldo vidējie lielumi aprēķināti pēc ceturkšņu aptauju rezultātiem.

2002.* un 2003.* gada saldo vidējie lielumi aprēķināti pēc mēnešu aptauju rezultātiem.

2.tabulā doti konfidences rādītāja vidējie lielumi laika periodā no 1997.gada līdz 2003.gadam, kas aprēķināti pēc attiecīgo gadu ceturkšņu aptaujām. Arī aprēķinātie 2002. un 2003.gadā no mēneša aptauju rezultātiem konfidences rādītāji 2.tabulā atzīmēti ar zvaigznīti.

6.zīmējums

Konfidences rādītājs uzņēmumu grupās pēc būvniecības veidiem un būvniecības nozarē

Sakumā (no 1997.gada) uzņēmumu grupas „Ēku būve un remonts” konfidences rādītājs ceturkšņos bija augstāks nekā uzņēmumu grupā „Inženierbūve”, bet, sākot ar 2000.gadu, situācija mainījās uz pretējo pusi. 2004.gada janvārī konfidences rādītāja lielumi abās grupās ir vienādi -26 (arī 1997.gada III ceturksnī tie bija vienādi -36).

2002.gada jūlija aptaujā pirmo reizi konfidences rādītājs uzņēmumu grupā “Ēku būves un remonts” pārsniedza nulles robežu un kļuva pozitīvs (+7). Uzņēmumu grupā “Inženierbūves” konfidences rādītājs arī vienu pašu reizi ir pacēlies virs nulles līmeņa (+3), bet tikai 2003.gadā.

3.tabula

Konfidences rādītāja minimālais, maksimālais un vidējais lielums

(atbilžu saldo, %)

Uzņēmumu grupas	Periodi				
	1997 – 2003		1997 - 2001	1997 - 2002	1997 - 2003
	min	max	vidējie		
Ēku būves un remonta uzņēmumu grupa	-68	7	-31	-27	-25
Inženierbūves uzņēmumu grupa	-50	3	-30	-29	-26

2.3. Konfidences rādītājs būvniecības uzņēmumu grupās ar dažādu nodarbināto skaitu

Visi apsekojamie būvniecības uzņēmumi tiek sadalīti trīs grupās atkarībā no nodarbināto skaita uzņēmumā: mazie uzņēmumi, kuros nodarbināti 1-49 cilvēki; vidējie uzņēmumi, kuros nodarbināti 50-199 cilvēki; lielle uzņēmumi, kuros nodarbināti 200 un vairāk cilvēku.

Būvniecības apsekojuma izlasē 2004.gadam tika iekļauti 300 uzņēmumi (15% no būvuzņēmumu skaita nozarē). No tiem 21 - uzņēmumi ar nodarbināto skaitu 200 un vairāk (95% no lieliem būvuzņēmumiem), 163 - uzņēmumi ar nodarbināto skaitu 50-199 (95% no vidējiem būvuzņēmumiem), 116 - uzņēmumi ar nodarbināto skaitu līdz 49 (6% no maziem būvuzņēmumiem). Šie 300 uzņēmumi akumulē 62% no reģistrētā nodarbināto skaita būvniecībā un dod 69% no būvniecības apgrozījuma.

4.tabula

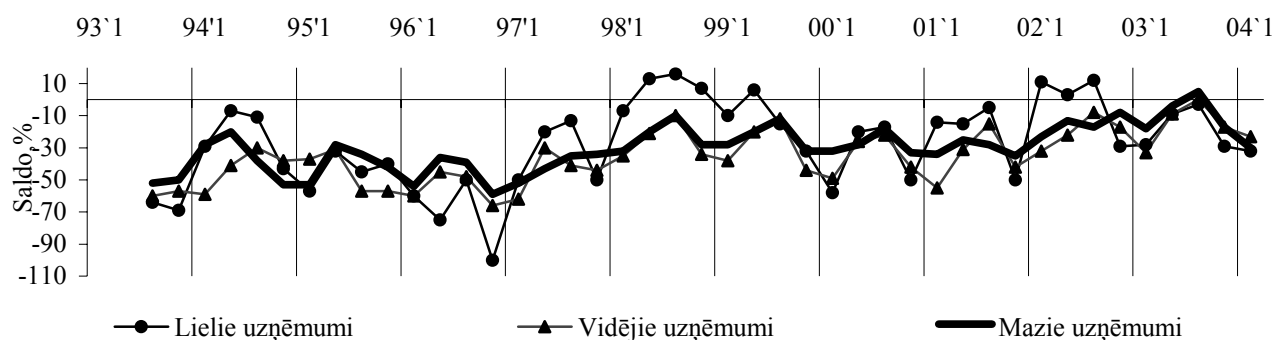
Konfidences rādītāja vidējie lielumi uzņēmumu grupās ar dažādu nodarbinātu skaitu

(atbilžu saldo, %)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2002*	2003	2003*
Lielie uzņēmumi	-67	-23	-44	-71	-33	7	-13	-36	-21	-1	-10	-17	-16
Vidējie uzņēmumi	-59	-42	-46	-55	-44	-25	-29	-35	-36	-20	-18	-15	-15
Mazie uzņēmumi	-51	-35	-39	-47	-41	-23	-23	-28	-31	-15	-14	-9	-11

6. zīmējums

Konfidences rādītājs uzņēmumu grupās ar dažādu nodarbināto skaitu

Konfidences rādītājs vidējos un mazos uzņēmumos visos apsekojuma periodos (ceturkšņos), sākot no 1993.gada līdz 2003.gada II ceturksnim, ne reizi nav pārsniedzis nulles atzīmi, tas vienmēr ir bijis negatīvs lielums. 2003.gada jūlijā abās augšminētās grupās konfidences rādītāji pirmo reizi bija pozitīvi (0 un 5 attiecīgi). Citāda situācija ir lielos uzņēmumos. Tā, 1998.gada trīs ceturkšņos, 1999.gada vienā ceturksnī un 2002.gada trīs ceturkšņos uzņēmumos, kur strādājošo skaits bija virs 200 cilvēkiem, konfidences rādītājs bija pozitīvs (visaugstākais +16, 1998.gada oktobrī).

5.tabula

Konfidences rādītāja minimālais, maksimālais un vidējais lielums

(atbilžu saldo, %)

Uzņēmumu grupas ar nodarbināto skaitu	Periodi				
	1993 - 2003		1993 - 1997	1993 - 2000	1993 - 2003
	min	max	vidējie		
Lielie (200 un vairāk)	-100	+16	-45	-33	-27
Vidējie (50-199)	-66	0	-48	-41	-36
Mazie (1-49)	-59	5	-42	-35	-30

2002. un 2003. gada saldo vidējie lielumi aprēķināti pēc ceturkšņu aptauju rezultātiem.

2002.* un 2003.* gada saldo vidējie lielumi aprēķināti pēc mēnešu aptauju rezultātiem.

Viszemākie konfidences rādītāji visās trīs uzņēmumu grupās bija 1996.gada oktobra aptaujā. Konfidences rādītājs lielos uzņēmumos tajā laikā nokritās līdz viszemākajām atzīmēm (1996.gada oktobrī pat -100).

Pēc 1996.gada pakāpeniski sākās saimnieciskās situācijas uzlabošanās būvniecībā. Kā redzams 5.tabulā, konfidences rādītāja vidējie lielumi visu uzņēmumu grupās periodā no 1993.gada līdz 2003.gadam, salīdzinājumā ar periodu no 1993.gada līdz 1997.gadam un ar periodu no 1993.gada līdz 2000.gadam ievērojami pieauga. Sevišķi tas vērojams lielo uzņēmumu grupā.

Pēdējās, 2004.gada janvāra aptaujas dati liecina, ka visaugstākais konfidences rādītājs ir vidējo uzņēmumu grupā (-23), lielo un mazo uzņēmumu grupās tas ir apmērām līdzīgs (attiecīgi -32 un -30).

2.4. Būvniecības konjunktūras rādītāji

6.tabulā apkopoti rezultāti pa nozari kopā laika periodā no 1993.gada līdz pēdējai aptaujai par visiem konjunktūras apsekojumā ietvertajiem jautājumiem. Tabula ir izveidota, izmantojot aprēķinātos rādītāju saldo.

Savukārt, 7.tabulā redzami visi abu pēdējo ceturkšņu aptauju būvniecības konjunktūras rādītāji pēc pilnas atbilžu skalas.

6.tabula

Būvniecības konjunktūras rādītāji apsekojuma ceturkšņos un mēnešos

(atbilžu saldo,%)

	Vidēji			2003						2004
	1993 - 2001	1993 - 2002	1993 - 2003	I cet. janv.	II cet. apr.	III cet. jūn.	IV cet. okt.	nov.	dec.	I cet. janv.
Konfidences rādītājs	-37	-35	-33	-29	-8	0	-19	-25	-30	-26
Esošā būvniecības aktivitāte (<i>tendence</i>)	-7	-5	-4	-5	-15	41	29	10	4	-10
Esošais būvdarbu pasūtījums (<i>līmenis</i>)	-62	-59	-56	-41	-48	-25	-18	-19	-23	-36
Gaidāmā nodarbinātība turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	-13	-11	-10	-17	33	26	-19	-31	-36	-16
Gaidāmās produkcijas cenas turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	24	22	21	3	15	10	9	4	12	21
Būvniecības iestrāde- nodrošinājums ar būvdarbiem, mēnešos (<i>līmenis</i>)	2,6	2,7	2,8	2,9	4,1	4,0	3,7	-	-	3,7
Finansiālais stāvoklis pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>)	-12	-11	-10	7	-15	13	13	-	-	7

7.tabula

Būvniecības konjunktūras rādītāji pilnā atbilžu sadalījumā divos pēdējos apsekojuma ceturkšņos

(atbilžu īpatsvars un saldo, %)

	2003 IV				2004 I			
	pozitīvās (+)	neitrālās (=)	negatīvās (-)	atbilžu saldo	pozitīvās (+)	neitrālās (=)	negatīvās (-)	atbilžu saldo
Konfidences rādītājs	x	x	x	-19	x	x	x	-26
Esošā būvniecības aktivitāte (<i>tendence</i>)	37	55	8	29	21	48	31	-10
Esošais būvdarbu pasūtījums (<i>līmenis</i>)	6	70	24	-18	3	58	39	-36
Gaidāmā nodarbinātība turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	11	59	30	-19	14	57	29	-16
Gaidāmās produkcijas cenas turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	14	81	5	9	25	71	4	21
Būvniecības iestrāde, mēnešos (<i>līmenis</i>)	x	x	x	3,7	x	x	x	3,7
Finansiālais stāvoklis pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>)	24	65	11	13	19	69	12	7

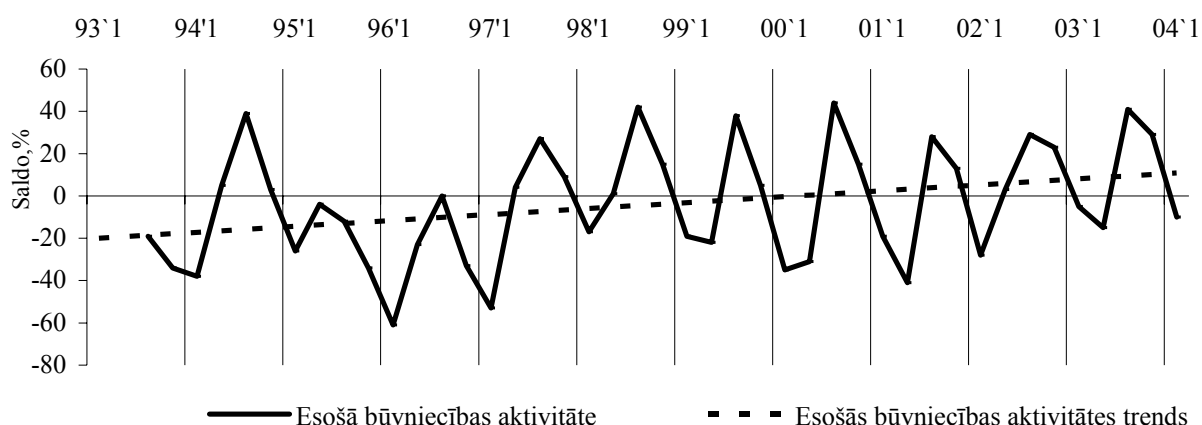
6.tabulā dotie visu rādītāju vidējie lielumi (ne tikai konfidences rādītāja sastāvdaļas vidējie lielumi), kas attiecas uz dažādiem laika periodiem, apliecina, ka būvniecības nozarē pēc 2000.gada sākās saimnieciskās situācijas uzlabošanās.

Viens no pamatjautājumiem ir **esošā būvniecības aktivitāte** uzņēmumā pēdējos 3 mēnešos.

7.zīmējumā redzams, ka visos gados janvāra aptaujās respondenti esošo būvniecības aktivitāti vērtēja pesimistiskāk nekā oktobra un jūlija aptaujās. 2004.gada janvārī, salīdzinot ar iepriekšējā gada oktobri, šī rādītāja saldo ir samazinājies par 39 procentpunktiem

7.zīmējums

Esošās būvniecības aktivitātes vērtējums

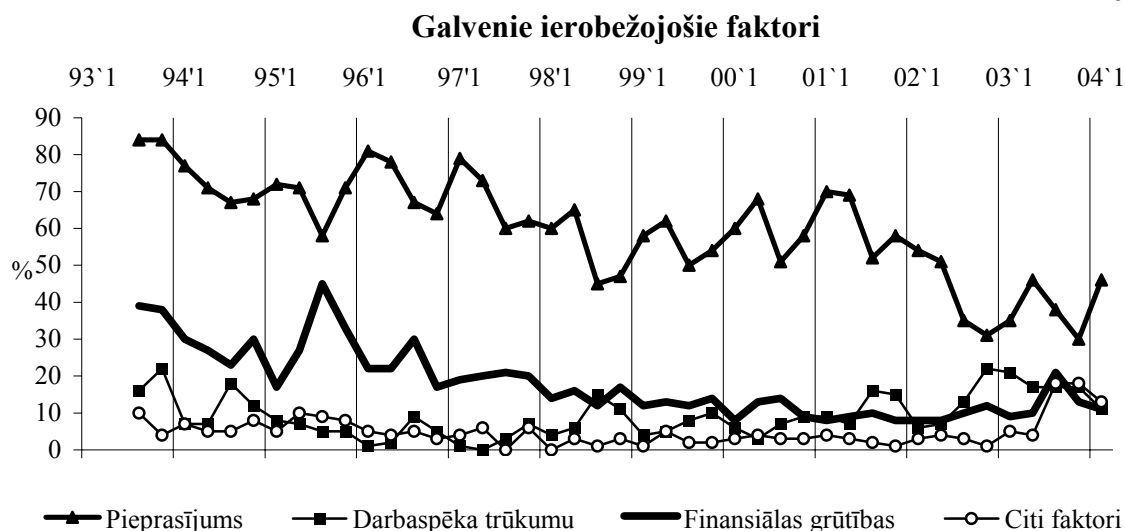

Jautājums par **būvniecības aktivitāti ierobežojošiem faktoriem** ietver vairākus iespējamus atbilžu variantus, kā arī respondentiem ir iespēja ierakstīt konkrētus sava uzņēmuma darbību ierobežojošus faktorus. Sākot no 2003.gada maija, ierobežojošie faktori, atbilstoši jaunajiem ES norādījumiem, tika samazināti no 13 līdz 7. Pārskatos vairs netiek iekļauti tie faktori, kas zaudējuši savu aktualitāti. Tika izslēgti tādi faktori, kā: augstas materiālu izmaksas, augstas darbaspēka izmaksas, bankas kredītu nepietiekamība, neskaidri ekonomiskie likumi, konkurence. Divi faktori: iekārtas trūkums un materiālu trūkums, tika apvienoti vienā faktorā. 8.tabulā parādīti ierobežojošo faktoru minimālie, maksimālie un vidējie vērtējumi laika posmā no 1993.gada līdz 2003.gada beigām (izmantojot ceturkšņu aptauju datus), kā arī pēdējie analīzei nepieciešamie ceturkšņu un mēnešu aptauju dati.

8.tabula

Būvniecības aktivitāti ierobežojošie faktori ceturkšņu aptaujās (procentos no apsekoto uzņēmumu skaita)

	1993-2003			2003						Icet. janv.
	min	max	vidēji	I cet. janv.	II cet. apr.	IIIcet. jūl.	IVcet. okt.	Nov.	dec.	
1.To nav	0	23	8	9	10	21	23	18	19	16
2.Nepietiekams pieprasījums	30	84	60	35	46	38	30	36	35	46
3. Slikti laika apstākļi	0	39	10	39	33	5	15	20	23	31
4. Materiālu izmaksas	0	44	8	5	4	x	x	x	x	x
5. Augstas darbaspēka izmaksas	0	13	3	1	2	x	x	x	x	x
6. Finansiālas grūtības	8	45	18	9	10	21	13	18	15	11
7. Pieeja bankas kredītiem	0	13	4	1	2	x	x	x	x	x
8. Kvalificēta darbaspēka trūkums (no2003.gada "darbaspēka trūkums")	0	22	9	21	17	17	17	14	10	11
9. Piemērotas iekārtas trūkums	0	16	3	0	0	x	x	x	x	x
10. Materiālu trūkums	0	7	2	0	1	5	5	4	4	3
11. Konkurence būvniecībā	0	59	35	56	56	x	x	x	x	x
12.Neskaidri ekonomiskie likumi	0	40	10	3	9	x	x	x	x	x
13. Citi	0	18	5	5	4	18	18	15	19	13

Visās iepriekšējās aptaujās līdera pozīcijās bija faktori: “nepietiekams pieprasījums” un “konkurence”. Tie tika minēti daudz biežāk nekā citi faktori. Tādu pašu ainu deva arī mēnešu aptaujas.

No 2003.gada maija, kad anketās ir samazināts ierobežojošu faktoru skaits un vairs nav faktora „konkurence”, daudzi respondenti ieraksta šo faktoru, kā savu papildinājumu, rindā „citi”. Tāpēc, sākot no 2003.gada jūlija, nozīmīgi palielinājies respondentu skaits, kas atzīmē faktoru „citi” (ko var redzēt 6.zīmējumā). Nākamais nozīmīgākais faktors, ko atzīmē uzņēmumu vadītāji, ir „darbaspēka trūkums”. Pēdējās divās aptaujās šī faktora izplatība ievērojami samazinājusies. Tas var būt saistīts ar to, ka agrāk šis faktors anketās bija ierakstīts ar nosaukumu „Kvalificēta darbaspēka trūkums”, bet pēc 2003.gada maija izmaiņām faktora nosaukums ir „Darbaspēka trūkums”, kas būtībā jau ir cits rādītājs. Daudzi respondenti pret vārdiem „Darbaspēka trūkums” ar roku ir pierakstījuši papildus „Kvalificēta”. Visaugstākais šī faktora lielums bija 2002.gada oktobra aptaujā.

Faktora „Finansiālas grūtības” izplatība pakāpeniski ir samazinājusies un kopš 1998.gada tā atzīmēšanas biežums nebija augstāks kā 18% (1993. – 2003.gada laika periodā). Izņēmums bija 2003.gada jūlija aptaujā, kad faktoru „Finansiālas grūtības” uzrādīja 21% būvuzņēmumu vadītāju.

9.tabula

Būvniecības aktivitāti ierobežojošie faktori (sākot no 2003.gada maija aptaujas)
(procentos no apsejoto uzņēmumu skaita)

	2003								2004
	maij.	jūn.	jūl.	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
1.To nav	18	24	21	22	21	23	18	19	16
2.Nepietiekams pieprasījums	50	41	38	34	37	30	36	35	46
3. Slikti laika apstākļi	10	5	5	4	12	15	20	23	31
4. Finansiālas grūtības	21	20	21	18	15	13	18	15	11
5. Darbaspēka trūkums	8	7	17	22	18	17	14	10	11
6. Materiālu un iekārtu trūkums	1	2	5	4	5	5	4	4	3
7. Citi	19	18	18	18	19	18	15	19	13

Pieņemot, ka visu atbilžu summa uz jautājumu par ražošanu ierobežojošiem faktoriem sastāda 100%, var aprēķināt katra faktora īpatsvaru jeb tā ekonomisko nozīmību konkrētā laika periodā (skat. 10.tabulu).

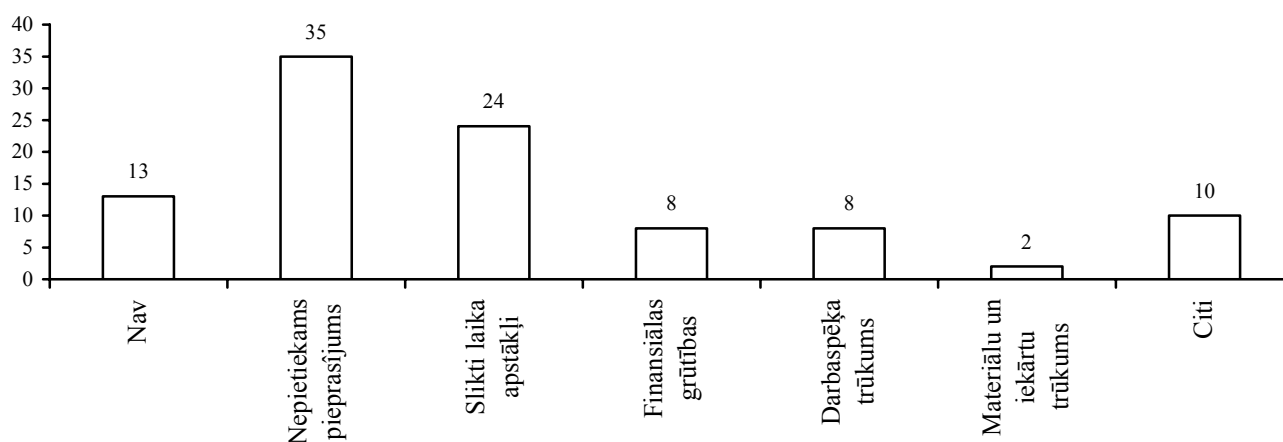
Būvniecības aktivitāti ierobežojošo faktoru īpatsvars

(procentos)

	2003								2004
	maij.	jūn.	jūl.	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
1.To nav	14	21	17	18	17	19	14	15	13
2.Nepietiekams pieprasījums	39	35	30	28	29	25	29	28	35
3. Slikti laika apstākļi	8	4	4	3	9	12	16	18	24
4. Finansiālas grūtības	17	17	17	15	12	11	14	12	8
5. Darbspēka trūkums	6	6	14	18	14	14	11	8	8
6. Materiālu un iekārtu trūkums	1	2	4	3	4	4	4	4	2
7. Citi	15	15	14	15	15	15	12	15	10
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

7.zīmējums

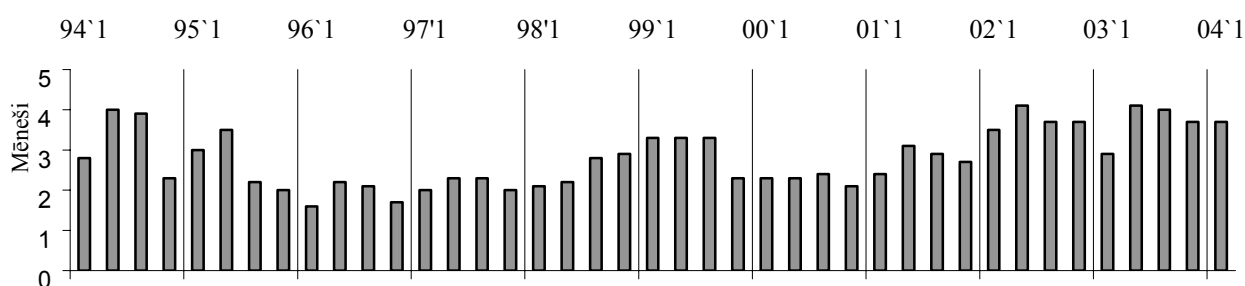
Būvniecības aktivitāti ierobežojošo faktoru īpatsvars 2004.gada janvārī

Kopējā būvniecības iestrāde 2004.gada janvāra aptaujā, salīdzinot ar 2003.gada janvāra datiem, ir palielinājusies (no 2,9 līdz 3,7 mēnešiem) un novērtēta līdzīgi kā 2002.gada oktobrī. Iepriekšējā gada aprīļa un jūlija aptaujās šis rādītājs ir nedaudz augstāks (attiecīgi 4,1 un 4 mēneši).

8.zīmējums

Būvniecības iestrāde (nodrošinājums ar būvdarbiem)

3. MAZUMTIRDZNICĪBAS KONJUNKTŪRA 2004.GADA JANVĀRĪ

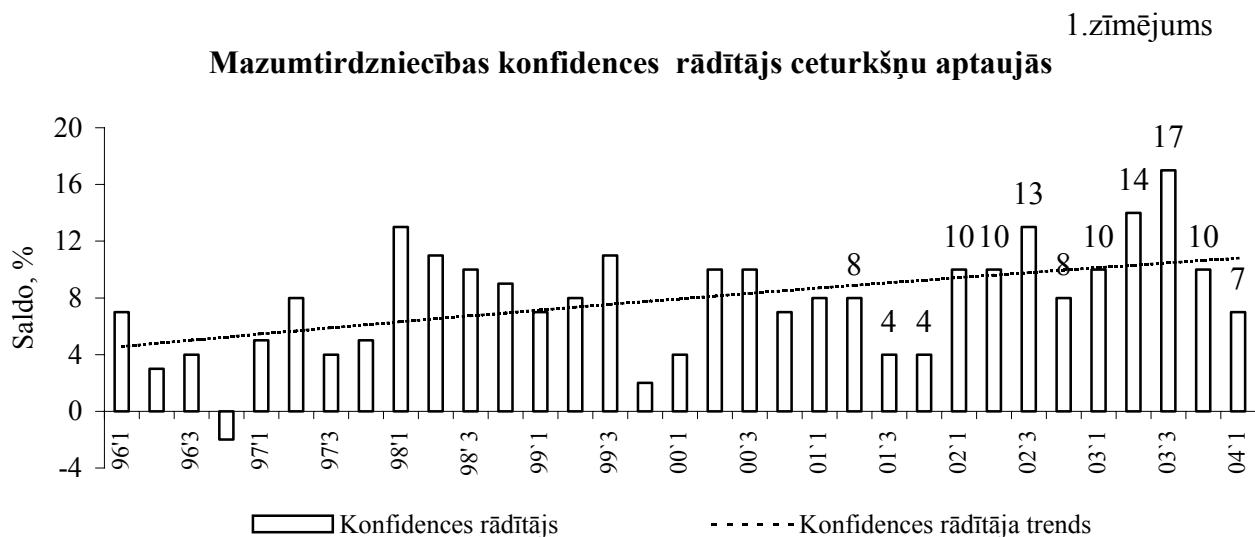
Kopš 2003.gada vasaras mazumtirdzniecības konjunktūras apkopojošais konfidences rādītājs pakāpeniski samazinājās: decembrī tas bija līdz šim viszemākais 5. 2004.gada pirmajā aptaujā respondentu dotie pašvērtējumi ir sliktāki kā iepriekšējās aptaujās. Tiek prognozēts cenu kāpums. Konfidences rādītājs mazumtirdzniecībā 2004.gada janvārī ir 7.

3.1. Konjunktūras apkopojošais rādītājs un tā sastāvdaļas

Latvijā turpinās mazumtirdzniecības konjunktūras apsekojums, kas tika uzsākts 1996.gadā. Toreiz aptaujas notika katru ceturksni, pielīdzinot janvāra aptauju I ceturksnim, aprīļa – II ceturksnim, jūlija – III ceturksnim, oktobra – IV ceturksnim. Šis aptauju periodiskums būtiski atšķiras no oficiālās statistikas aptaujām, kas vāc informāciju par iepriekšējo periodu. Kopš 2002.gada izlasē iekļautie mazumtirdzniecības uzņēmumi tiek aptaujāti katru mēnesi. Mēnešu aptaujās respondentiem tiek uzdots mazāks skaits jautājumu, ceturkšņu aptaujās (četras reizes gadā) - vairāk jautājumu.

Mazumtirdzniecības **konfidences rādītāju aprēķina** kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz 3 jautājumiem: par uzņēmuma darbības aktivitāti pēdējos 3 mēnešos, uzņēmuma darbības aktivitāti turpmākajos 3 mēnešos un preču krājumu līmeni (šo rādītāju ņem ar pretēju zīmi). Savukārt, saldo (bilanci) rēķina kā starpību starp galējo (t.i. pozitīvo un negatīvo) atbilžu īpatsvaram, kas izteikti procentos. Šodienas apstākļos pārāk lieli preču krājumi uzņēmumos ir sliktāks vērtējums priekš uzņēmuma. Tādēļ arī konfidences aprēķina formulā šī rādītāja saldo tiek ņemts ar mīnus zīmi.

1.zīmējumā atspoguļots mazumtirdzniecību kā nozari raksturojošais rādītājs (konfidence) pēc konjunktūras apsekojuma datiem. Zīmējumā redzams konfidences rādītājs laika rindā no konjunktūras apsekojuma sākuma – 1996.gada, ar ceturkšņa periodiskumu.

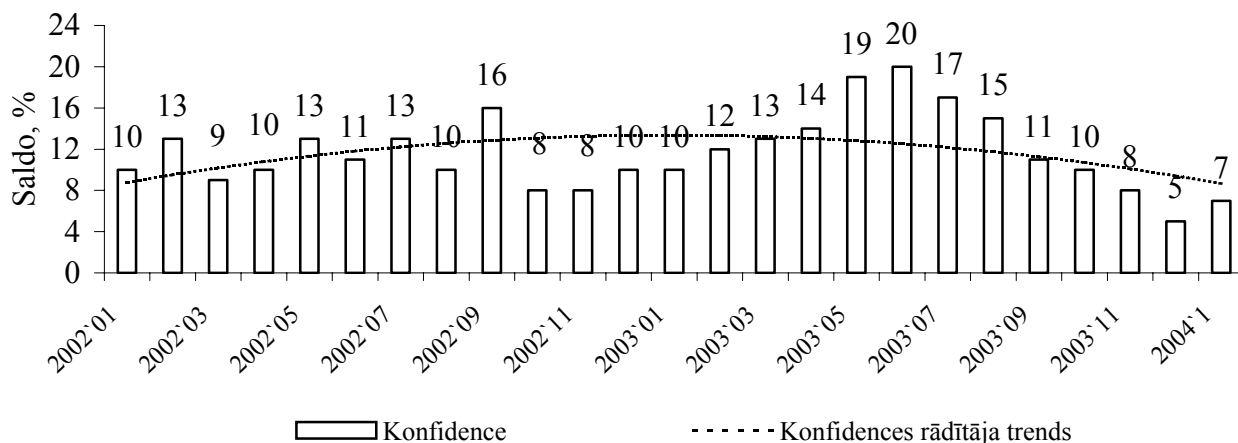
Ar 2003.gada maiju līdzīgi kā ES dalībvalstis un citas kandidātvalstis Latvijas Statistikas institūts, atbilstoši ES vienotās harmonizētās konjunktūras un patērētāju aptaujas programmas standartizācijai, ir veicis sekojošas izmaiņas mazumtirdzniecības konjunktūras apsekojuma metodoloģijā. Rādītājs “Pašreizējais saimnieciskās darbības stāvoklis” ir nomainīts ar rādītāju “Uzņēmuma darbības aktivitāte pēdējos 3 mēnešos” un rādītājs “Saimnieciskās darbības stāvoklis pēc 6 mēnešiem” – ar rādītāju “Uzņēmuma darbības aktivitāte turpmākajos 3 mēnešos”. “Uzņēmuma finansiālais stāvoklis pašlaik, salīdzinot ar iepriekšējiem mēnešiem” ir nomainīts ar

līmeņa rādītāju “Uzņēmuma pašreizējais finansiālais stāvoklis”. Biļetenā izmantotās iepriekš aprēķinātās laika rindas tiek saglabātas un turpinātas ar jauno rādītāju nosaukumiem.

Tā kā kopš 2002.gada šis apsekojums notiek katru mēnesi, tad iegūstam analogu zīmējumu pirmajam, tikai tagad ar mēneša periodiskumu (skat.2.zīm.).

2.zīmējums

Mazumtirdzniecības konfidences rādītājs mēnešu aptaujās

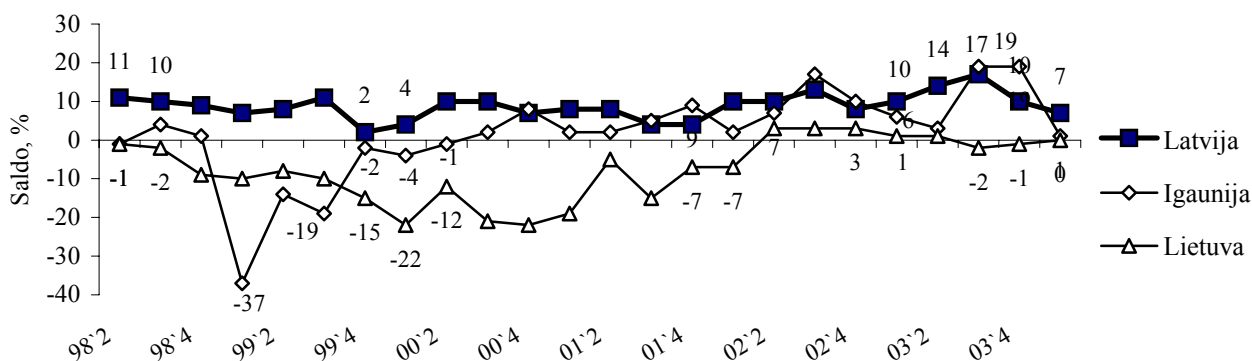

1.zīmējums aptver laika posmu no 1996.gada līdz pēdējam apsekojumam 2004.gada janvārī. Šajā laika posmā konfidences rādītājam ir pieaugoša tendence. Konfidences rādītāja (2.zīmējums) tendence jeb “trends” īsākā laika posmā – no 2002.gada janvāra līdz šī gada janvārim izskatās citādāk. Ja 2003.gada vasarā konfidences vērtības bija visaugstākās, pat skatoties no 1996.gada, tad pēc vasaras mazumtirdzniecības konfidence sāka kristies un 2003.gada decembrī bija 5. Tieši gadu atpakaļ, 2003.gada janvārī veiktajā aptaujā konfidence bija 10.

3.zīmējumā redzams mazumtirdzniecības nozaru salīdzinājums starp Baltijas valstīm, izmantojot konfidences rādītāju ar ceturkšņa periodiskumu. Zīmējums rāda, ka Latvijas mazumtirdzniecībā svārstības ir bijušas mazāk izteiktas kā Igaunijā un Lietuvā. Tomēr tieši pēdējās ceturkšņu aptaujās mazumtirdzniecības konfidence Latvijā ir mainījusies krasāk (no 17 2003.gada jūlijā līdz 7 2004.gada janvārī). Pretēji tam, Lietuvas mazumtirdzniecības konfidences rādītājs kopš 2002.gada mainās maz, tikai par dažiem procentpunktiem, kaut arī pēc vērtības tas ir zemāks nekā Latvijā.

3.zīmējums

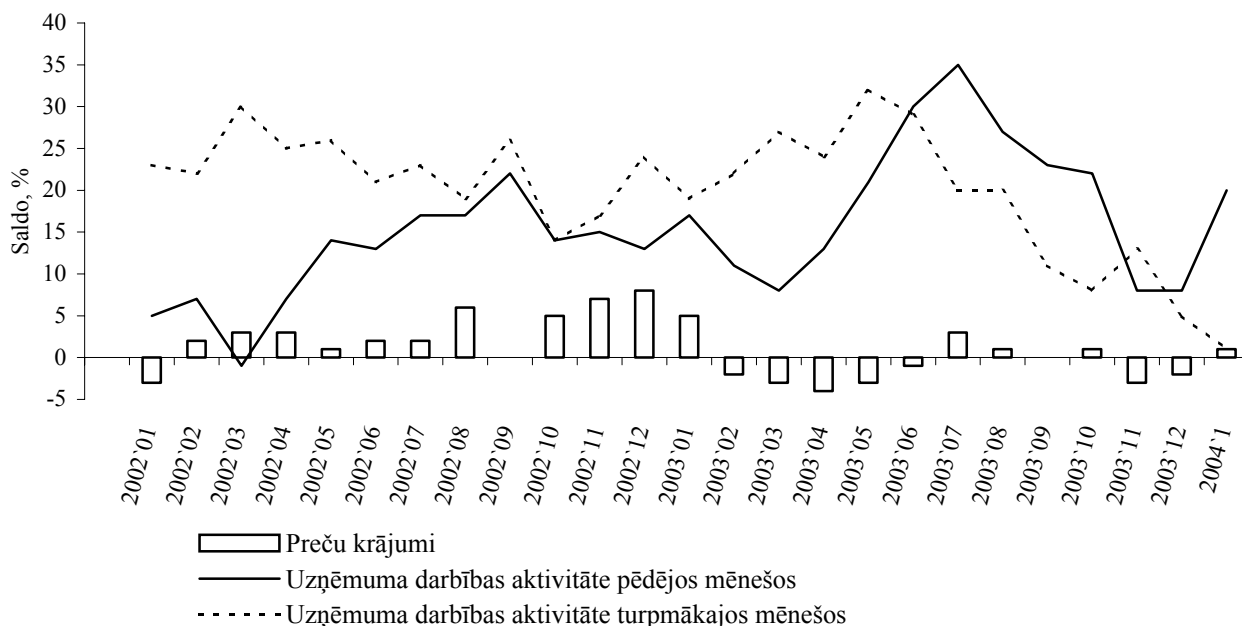
Mazumtirdzniecības konfidences rādītājs Baltijas valstīs ceturkšņu aptaujās

Mazumtirdzniecības konjunktūras konfidences sastāvdaļas parādītas 4.zīmējumā (ar mēnešu aptauju datiem). Savukārt, 5.zīmējums atspoguļo tikai šo trīs rādītāju tendences – “trendus” visā apsekojuma laikā, kas veidots tikai pēc ceturkšņu aptauju datiem.

4.zīmējums

Konfidences rādītāja sastāvdaļas mēnešu aptaujās

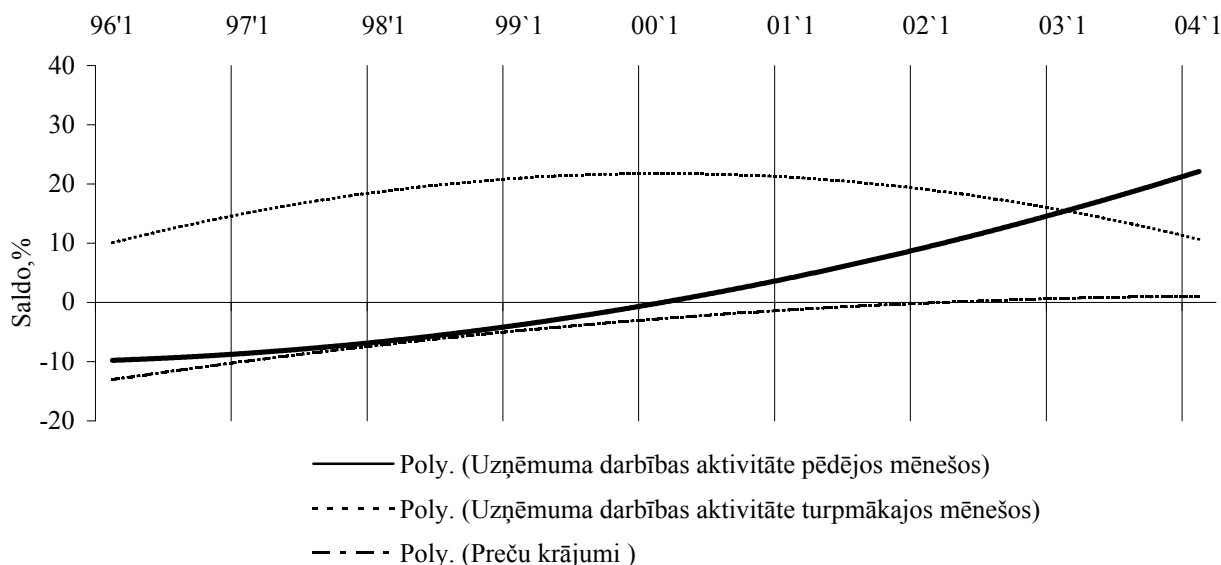

Uzņēmumu darbības aktivitātes pēdējos trīs mēnešos vērtējumu saldo 2004.gada janvāra aptaujā ir visai līdzīgs kā iepriekšējā ceturkšņa aptaujā (2003.gada oktobrī) : attiecīgi 20 un 22. Savukārt, šī rādītāja saldo mēnešos starp ceturkšņu aptaujām – novembrī un decembrī daudz vairāk atšķirās (abos mēnešos tas bija 8).

Kā redzams 4.un 5.zīmējumos, parasti nākotnes prognoze vienmēr tika vērtēta labāk nekā pašreizējā tendence. Vai tas ir bijis tikai cilvēcisks cerības apliecinājums? Kopš kāda laika 2003.gadā nākotnes prognozes tiek vērtētas pat sliktāk nekā pašreizējā situācija.

5.zīmējums

Konfidences rādītāja sastāvdaļu trendi ceturkšņu aptaujās

Konfidences otra sastāvdaļa - **uzņēmuma darbības aktivitāte turpmākajos 3 mēnešos** (saldo) 2004.gada janvārī ir novērtēta sliktāk nekā iepriekšējā mēneša, iepriekšējā ceturkšņa aptaujās. Salīdzinot ar iepriekšējā gada janvāra aptaujas datiem, šī rādītāja saldo ir samazinājies par 18 procentpunktiem. Tajā pašā laikā jāatzīmē, ka 2004.gada janvārī gandrīz vienāds ir respondentu īpatsvars, kas uz šo jautājumu ir devuši pozitīvas (23%) un negatīvas (22%) atbildes.

Summējot **preču krājumu** vērtējumus uzņēmumos, ir sastopami vislielākie neitrālo atbilžu īpatsvari. Šodienas apstākļos pārāk lieli preču krājumi uzņēmumos ir sliktā vērtējums priekš uzņēmuma. Tādēļ arī konfidences aprēķināšanas formulā šī rādītāja saldo tiek ņemts ar mīnus zīmi. 2002.gada oktobrī, tāpat 2003.gada oktobrī neitrālo atbilžu īpatsvars bija pat 89%, pēdējā aptaujā 2004.gada janvārī - 86%. Tas nozīmē, ka lielākai daļai mazumtirdzniecības uzņēmumu - “preču krājumi uzņēmumā ir pietiekoši (normāli sezonai)”.

3.2. Mazumtirdzniecības konjunktūras rādītāji

Liela daļa jautājumu nav mainījušies kopš apsekojuma sākuma. Tādējādi ir izveidojies rādītāju komplekss, kas ļauj sekot tendencēm mazumtirdzniecības nozarē. Par dažiem rādītājiem var veidot laika rindas, sākot ar 1996.gadu, bet ar ceturkšņa periodiskumu vai, sākot ar 2002.gadu ar mēneša periodiskumu. Nedrīkst aizmirst, ka šie rādītāji veidojas no uzņēmumu vadītāju pašvērtējumiem.

1.tabulā apkopoti rezultāti pa nozari kopā laika periodā no 1996.gada. Tabula ir izveidota, izmantojot aprēķinātos rādītāju saldo. Ir dota iespēja salīdzināt 2004.gada janvāra (I ceturkšņa) aptaujas rezultātus ar iepriekšējā ceturkšņa – 2003.gada oktobra (IV ceturkšņa) aptaujas rezultātiem, kā arī rezultātiem, kādi tika iegūti iepriekšējā gada attiecīgajā ceturksnī.

1.tabula

Mazumtirdzniecības konjunktūras rādītāji saldo izteiksmē apsekojuma ceturkšņos

(saldo,%)

	2000	2001	2002	2003	2003	2003	2004
	vidēji	vidēji	vidēji	vidēji*	I	IV	I
Konfidences rādītājs	7	6	7	13	10	10	7
Uzņēmuma darbības aktivitāte							
pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>)	-4	-1	11	19	17	22	20
turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	18	15	21	19	19	8	1
Preču krājumi - pašreizējie (līmenis)	-6	-5	2	-1	5	1	2
Preču pasūtījumu apjoms piegādātājiem							
turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	7	6	12	11	0	0	-4
Nodarbinātības izmaiņas turpmākajos							
3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	-4	2	5	6	3	7	3
Preču pārdošanas cenu izmaiņas							
pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>)	14	5	0	5	5	15	25
turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	23	3	6	15	10	14	37
Finansiālais stāvoklis - pašreizējais (līmenis)	-1	3	7	4	12	15	11
Konkurence savā tirdzniecības sektorā							
pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>)	48	47	45	14	40	40	39

*2003.gada vidējie vērtējumu saldo aprēķināti pēc mēnešu aptauju rezultātiem, atšķirībā no iepriekšējo gadu vidējiem.

Pārskatot apsekojuma rezultātus no 1996.gada, jāatzīmē, ka sākumā respondenti deva vairāk pozitīvas un vairāk negatīvas atbildes. Ar laiku nostabilizējās tendence, ka lielākā daļa respondentu, atbildot uz jautājumiem, izvēlas neitrālas atbildes - “apmierinoši”, “pietiekami”, “palikusi nemainīga”. Savukārt, pie pozitīvo un negatīvo vērtējumu nelielā īpatsvara, saldo skaitliskā vērtībā ir mazs. Tāpēc būtiski ir atspoguļot pilnu respondentu doto atbilžu sadalījumu (pozitīvās, neitrālās un negatīvās atbildes). Šis stāvoklis mazumtirdzniecībā iezīmējās sākot ar 1998.gadu. Toties, sākot

ar 2001.gada beigām un 2002.gadu, respondentu doto vērtējumu kopsavilkumi atkal vairs nav tik viennozīmīgi. Pārlūkojot ceturkšņu aptauju datus, jāatzīmē, ka jau 2003.gada oktobrī, salīdzinot ar jūliju mazumtirdzniecības uzņēmumu pašvērtējumi bija sliktāki. 2004.gada janvāra aptaujā uzdotie jautājumi novērtēti vēl sliktāk.

2.tabula satur pēdējās aptaujas rezultātus ar pilnu atbilžu skalu. Tabula ļauj salīdzināt uzņēmumu vadītāju situācijas vērtējumus 2003.gada oktobrī un 2004.gada janvārī.

2.tabula

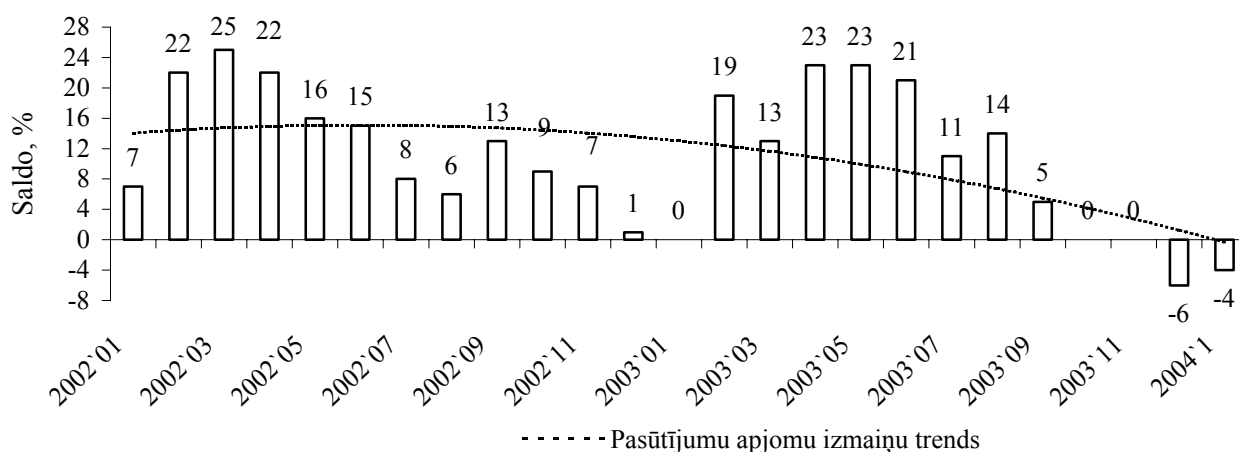
**Mazumtirdzniecības konjunktūras rādītāji pilnā atbilžu sadalījumā
(2003.gada oktobra un 2004.gada janvāra aptauju dati)**

	2003` IV				2004` I			
	atbilžu īpatsvars, %			atbilžu saldo, %	atbilžu īpatsvars, %			atbilžu saldo, %
	pozitīvās (+)	neitrālās (=)	negatīvās (-)		pozitīvās (+)	neitrālās (=)	negatīvās (-)	
Konfidences rādītājs	x	x	x	10	x	x	x	7
Uzņēmuma darbības aktivitāte								
pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>)	33	56	11	22	33	54	13	20
turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	31	46	23	8	23	55	22	1
Preču krājumi - pašreizējie (līmenis)	6	89	5	1	8	86	6	2
Preču pasūtījumu apjoms piegādātājiem turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	23	54	23	0	18	60	22	-4
Nodarbinātības izmaiņas turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	20	67	13	7	14	75	11	3
Preču pārdošanas cenu izmaiņas pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>)	21	73	6	15	34	57	9	25
turpmākajos 3 mēnešos (<i>nākotnes tendence</i>)	18	78	4	14	43	51	3	37
Finansiālais stāvoklis - pašreizējais (līmenis)	21	73	6	15	18	75	7	11
Konkurence savā tirdzniecības sektorā pēdējos 3 mēnešos (<i>tendence</i>)	41	58	1	40	40	59	1	39

6.zīmējums atspoguļo preču pasūtījumu apjoma prognožu vērtējumus piegādātājiem pēc konjunktūras mēnešu aptauju datiem.

6.zīmējums

**Preču pasūtījumu apjoms piegādātājiem turpmākajos 3 mēnešos
apsekojuma mēnešos**

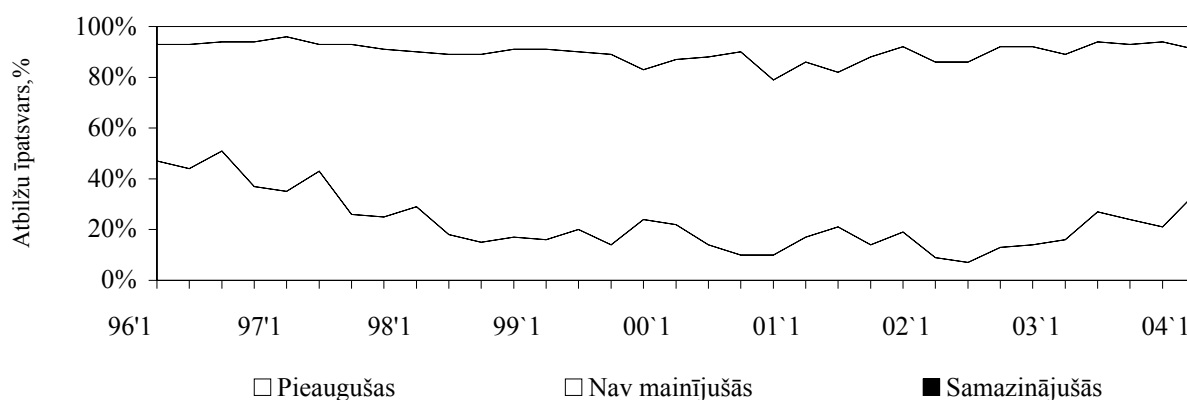

6.zīmējumā redzamais trends jeb tendence labi parāda, ka respondenti prognozē preču iepirkšanas samazināšanos. **Preču pasūtījumu apjoms piegādātājiem** 2003.gada oktobrī tika prognozēts kā nemainīgs. Šī gada janvāra aptaujā šīs prognozes saldo jau ir negatīvs (-4), kaut gan ir palielinājies arī neitrālo atbilžu īpatsvars. Jau 2003.gada decembra mēneša aptaujā respondenti atzīmēja preču pasūtījumu apjomu samazināšanos piegādātājiem (saldo -6). Visaugstākie preču pasūtījumi apjomi tiek gaidīti vasaras mēnešos. Tā liecina 6.zīmējums.

Jautājums par **preču realizācijas cenu izmaiņām pēdējos 3 mēnešos** tiek uzdots tikai četras reizes gadā. Tāpēc šī rādītāja tendencēm varam sekot tikai ar ceturkšņa periodiskumu. 7.zīmējums rāda realizācijas cenu izmaiņu vērtējumus pēc pilnas atbilžu skalas visā apsekojuma laikā. Apsekojuma sākumā daudzi respondenti atzīmēja, ka cenas ir pieaugušas. Ar laiku lielāko īpatsvaru veidoja respondenti, kuri cenas vērtējā kā nemainījušās, līdz 2003.gadā atkal ir tendence cenām pieaugt. Pēc 2004.gada janvāra aptaujas datiem respondenti, kas atbildējuši, ka cenas ir pieaugušas pēdējos mēnešos, ir par 10 procentpunktiem vairāk nekā 2003.gada oktobra aptaujā.

7.zīmējums

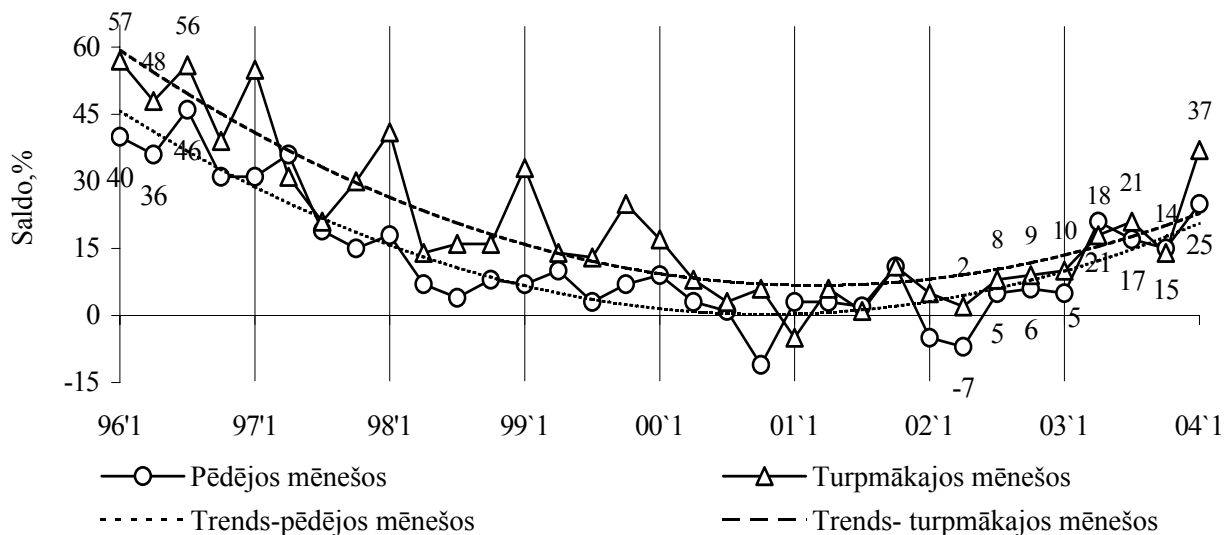
Preču realizācijas cenu izmaiņas pēdējos trīs mēnešos apsekojuma ceturkšņos

Jautājums par preču realizācijas cenu izmaiņām turpmākajos trīs mēnešos ar mēneša periodiskumu tiek apsekots tikai kopš 2003.gada. Tāpēc arī to apskatīsim laika rindā ar ceturkšņa periodiskumu.

8.zīmējums

Preču realizācijas cenu izmaiņas pēdējos 3 mēnešos un turpmākajos 3 mēnešos apsekojuma ceturkšņos

Arī turpmākajos mēnešos respondenti paredz cenu pieaugumu. 2004.gada janvāra aptaujā šī rādītāja saldo ir 37; pie tam, 43% respondentu prognozē cenu pieaugumu un 51% cenu stabilitāti. To, ka cenas varētu samazināties, atzīmē tikai 6% respondentu. Salīdzinot šī rādītāja saldo pēdējā aptaujā ar aptaujām 2003.gada oktobrī un decembrī, tas ir palielinājies par 23 procentpunktiem.

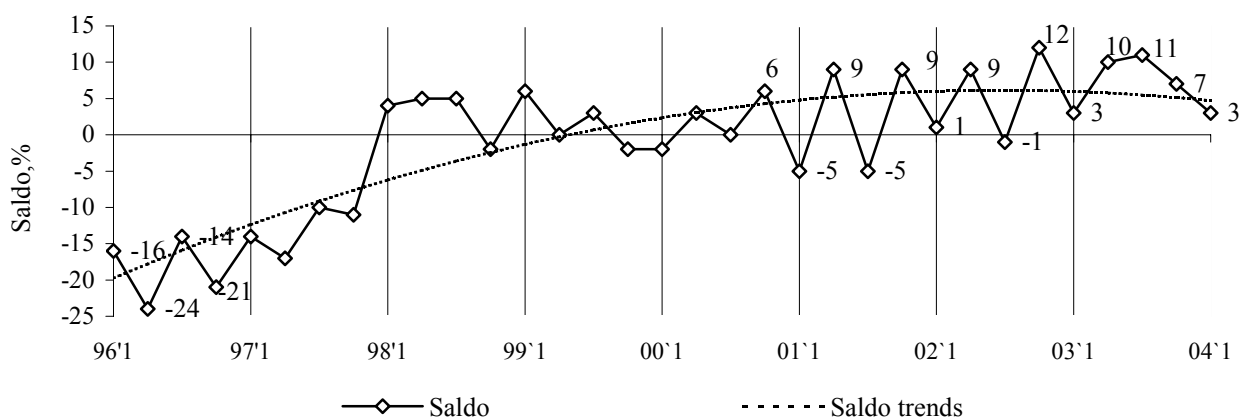
Kā redzams 8.zīmējumā, respondenti, vērtējot cenu izmaiņas turpmāk, tradicionāli (ar dažiem izņēmumiem) biežāk atzīmē cenu pieaugumu. Dažos aptaujas periodos 2001.gadā respondenti vienādi atbildēja uz abiem jautājumiem par cenu izmaiņām. Gan preču realizācijas cenu pēdējos trīs mēnešos, gan turpmākajos trīs mēnešos vērtējumu saldo vērtības bija vienādas vai ļoti līdzīgas.

2003.gada un 2004.gada aptaujas rāda, ka respondenti dažādāk vērtē cenu izmaiņas. Atkal (kā tas bija apsekojuma sākumā) parādās krasākas respondentu atbildes.

Atbildot uz jautājumu par to, kā mainīsies **nodarbinātība uzņēmumā turpmākajos trīs mēnešos**, lielākā daļa respondentu (2004.gada janvārī 75%) dod neitrālas atbildes un 14% respondentu prognozē palielināt nodarbināto skaitu. Salīdzinot ar iepriekšējā ceturkšņa aptauju, 67% respondentu neparedzēja mainīt strādājošo skaitu, bet 20% paredzēja to palielināt. 9.zīmējums atspoguļo nodarbinātības vērtējuma saldo laika rindā no mazumtirdzniecības konjunktūras apsekojuma sākuma ar ceturkšņa periodiskumu.

9.zīmējums

Nodarbinātības izmaiņas uzņēmumā turpmākajos 3 mēnešos apsekojuma ceturkšņos

Uzņēmuma pašreizējais finansiālais stāvoklis 2004.gada janvāra aptaujā ir vērtēts līdzīgi kā ceturksni atpakaļ – 2003.gada oktobrī (skat.2.tabulu). Šī jautājuma saldo ir pozitīvs (11), kas nozīmē, ka finansiālais stāvoklis tiek vērtēts kā labs. Respondenti ir devuši 75% neitrālu atbilžu un 18% respondentu uzskata, ka viņu finansiālais stāvoklis ir labs. Iepriekšējā ceturkšņa aptaujā šie cipari attiecīgi ir: 73% un 21%.

Konkurence uzņēmuma tirdzniecības sektorā pēdējos trīs mēnešos vienmēr tiek vērtēta kā pieaugusi vai nemainījusies. Ļoti reti sastopamas, var teikt, tās ir tikai dažas atbildes, kad respondenti atzīmē, ka konkurence ir samazinājusies. Pie tam jāatzīmē, ka šīs abas respondentu grupas, kas konkurenci ir novērtējušas kā pieaugušu un kā nemainījušos visa apsekojuma laikā svārstās ap 50%, jeb ir ļoti līdzīgas.

3.3. Uzņēmuma saimniecisko darbību ierobežojošie faktori

Viens no respondentiem uzdotajiem jautājumiem, kas ietver it kā vairākus apakšjautājumus, ir par uzņēmuma darbības aktivitāti kavējošiem faktoriem. Aptaujas anketā jau tiek piedāvāti varbūtēji 9 atbilstoši varianti. Bez tam respondents pats var ierakstīt jebkurus citus savam uzņēmumam konkrētus saimniecisko darbību traucējošus faktorus.

Jautājums par uzņēmuma darbībai kavējošiem faktoriem tiek uzdots tikai ceturkšņu aptaujās. 3.tabulā redzami pēdējā ceturkšņa aptaujas rezultāti un vairāku iepriekšējo aptauju rezultāti.

3.tabula

Saimniecisko darbību ierobežojošie faktori

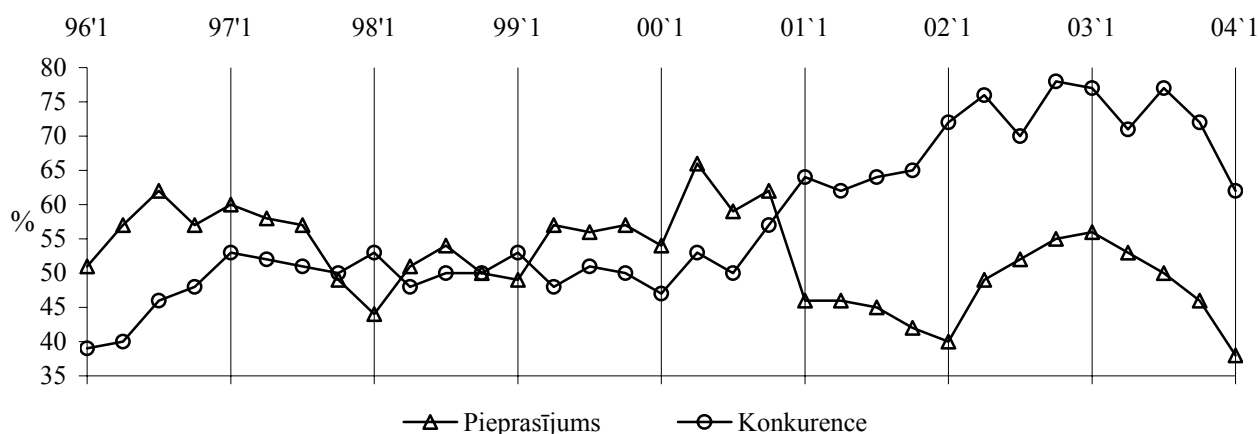
(faktoru atzīmējušo respondentu īpatsvars, procentos)

	2001				2002				2003				2004
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I
To nav	6	7	6	6	4	5	6	5	5	9	5	10	9
Nepietiekams pieprasījums	46	46	45	42	40	49	52	55	56	53	50	46	38
Pieprasījumam neatbilstošs piedāvājums	5	3	6	4	5	3	5	2	4	6	4	5	4
Darbspēka izmaksas	8	9	10	8	9	9	11	9	14	16	14	17	15
Finansu izmaksas (t.sk., procentu likmes)	22	20	19	23	25	21	20	19	19	22	20	21	22
Pieejamība banku kredītiem	8	8	8	8	3	4	2	4	5	5	6	6	5
Tirdzniecības areāls (apkalpes zona)	14	20	17	11	11	12	13	13	11	11	11	12	17
Noliktavu ietilpība	3	4	3	4	4	4	3	2	5	4	7	5	5
Konkurence savā tirdzniecības sektorā	64	62	64	65	72	76	70	78	77	71	77	72	62
Citi	9	10	11	10	15	7	7	3	6	6	5	7	6

Visbiežāk minētie faktori kopš apsekojuma sākuma ir nepietiekams pieprasījums un konkurence savā sektorā. Ar laiku tie pēc nozīmības mainījās vietām. 10.zīmējumā redzams, kā apsekojuma laikā mainījies šo faktoru atzīmēšanas biežums.

10.zīmējums

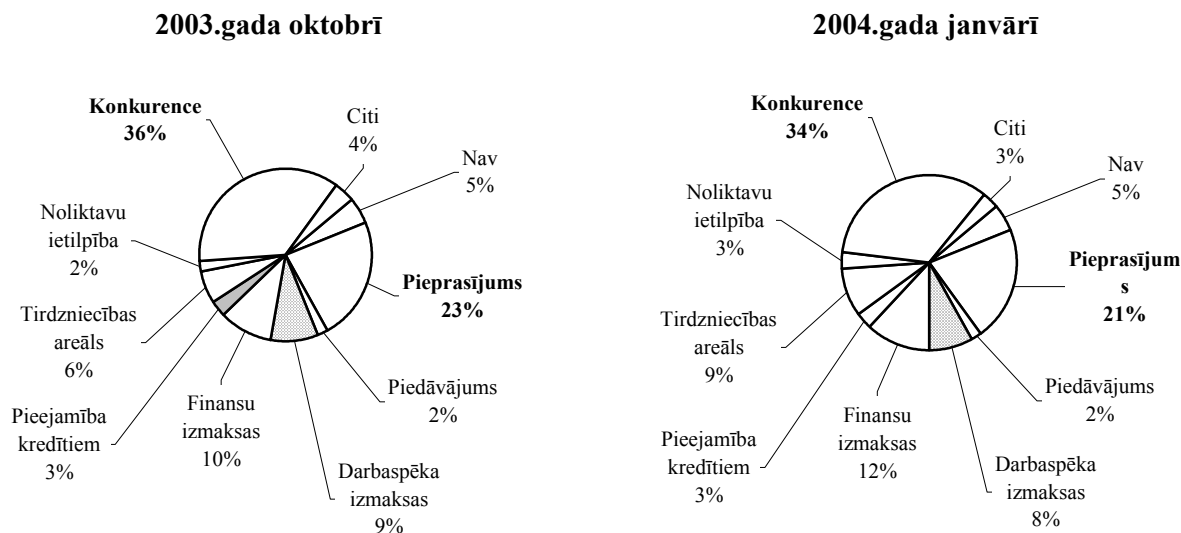
Pieprasījuma un konkurences kā galveno ierobežojošo faktoru vērtējums

Ja pārreķinām šos datus, pieņemot, ka visu atbilžu summa uz šo jautājumu sastāda 100%, iegūstam faktoru sadalījumu pēc to nozīmības. Tas atspoguļots 11.zīmējumā, ļaujot salīdzināt faktoru nozīmību divās pēdējās ceturkšņu aptaujās.

11.zīmējums

Saimniecisko darbību ierobežojošo faktoru sadalījums pēc to nozīmības

Ļoti bieži respondenti kā saimniecisko aktivitāti ierobežojošu faktoru anketās ar roku ieraksta savus konkrētus apstākļus, kas kavē viņu darbību. Visbiežāk respondenti min “iedzīvotāju zemo pirktspēju”, kas ir saistīta ar neregulāriem ienākumiem, bezdarbu, mazo pilsētu situācijām. Iedzīvotāju maksātspēja būtībā attiecas uz faktoru – nepietiekams pieprasījums. Pēdējā aptaujā šie ieraksti vēl tiek papildināti “ļoti zema pirktspēja, kas vēl vairāk samazināsies”.

Ļoti izplatīti ir ieraksti, kurus varētu apvienot grupā “nesakārtota ekonomiskā vide”. Tie attiecas uz augstām nodokļu likmēm, muitas nesakārtotību, birokrātiju, telpu īres maksām, ēnu ekonomikas pastāvēšanu. Piemēram: “Godīgam mazajam biznesam nekādas perspektīvas Latvijā”.

Pēdējā aptaujā, salīdzinot ar iepriekšējām, nebija ierakstu – neapmierinātību ar lielveikalu darbību, nespēju konkurēt ar tiem, it īpaši mazajās pilsētās.

Pārlūkojot 2004.gada janvāra aptaujas anketas ar respondentu ierakstiem, redzams, ka ir izveidojušies divi jauni traucējoši faktori: eiro kursa kāpums un cenu pieaugums (degvielas cenas, transporta izmaksas, izejmateriālu sadārdzināšanās, līdz ar to gatavās produkcijas cenu izmaiņas).

Bez tam, ir atsevišķi ieraksti, kas skar dažus konkrētus tirdzniecības uzņēmumus, piemēram, ziemas sezonai neatbilstoši laika apstākļi.

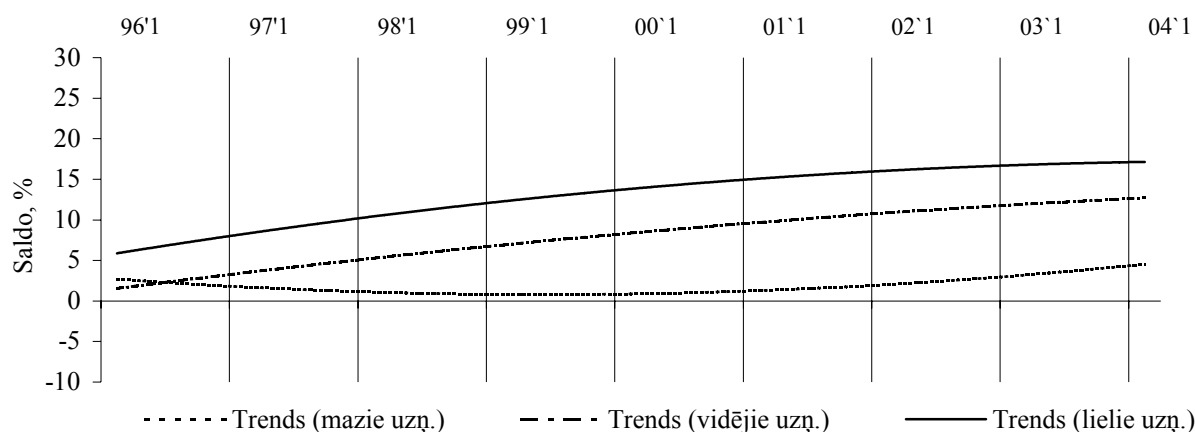
3.4. Konjunktūras rādītāji uzņēmumu grupās ar dažādu nodarbināto skaitu un pa realizējamo preču veidiem

Mazumtirdzniecības uzņēmumu sadalījums atkarībā no nodarbināto skaita ir šāds: **mazie** uzņēmumi, kuros nodarbināti 1- 19 cilvēki; **vidējie** uzņēmumi, kuros nodarbināti 20 – 99 cilvēki; **lielie** uzņēmumi, kuros nodarbināti 100 un vairāk cilvēku.

Vieni un tie paši rādītāji šajās trīs grupās tiek vērtēti ļoti atšķirīgi. Tā, piemēram, konfidences rādītājs pēc 2004.gada janvāra aptaujas rezultātiem mazo uzņēmumu grupā ir –1, lielo uzņēmumu grupā 13. Konjunktūras apsekojuma rezultāti ļoti labi atspoguļo lielo uzņēmumu pārākumu pār mazajiem. 12.zīmējumā parādīti tikai konfidences trendi (tendences) katrā no šīm trīs grupām. Jau pēc šī zīmējuma var spriest par krasām atšķirībām starp maziem un lieliem uzņēmumiem. Savukārt, vidējie uzņēmumi arī pēc rādītāju pašvērtējumiem ir pa vidu starp maziem un lieliem uzņēmumiem.

12.zīmējums

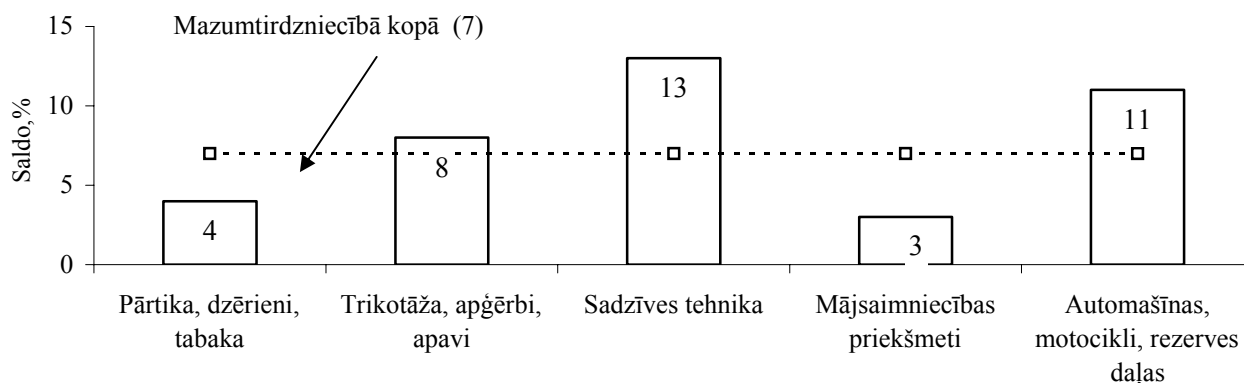
Konfidences rādītāja tendences dažāda lieluma uzņēmumu grupās ceturkšņu aptaujās

Atkarībā no realizējamo preču veidiem respondenti izlasē tiek iedalīti septiņās uzņēmumu grupās (atbilstoši ES metodikai). Šīs septiņas grupas ir pārskaitītas biļetenā “Konjunktūras un patērētāju apsekojumu rezultāti 2003.gada III ceturksnī”, kas tika publicēts 2003.gada augustā.

13.zīmējums

Konfidences rādītājs atsevišķās uzņēmumu grupās pa realizējamo preču veidiem pēc 2004.gada janvāra aptaujas datiem

Konjunktūras rādītāji tiek atšķirīgi vērtēti arī mazumtirdzniecības uzņēmumu grupās atkarībā no realizējamo preču veidiem. 13.zīmējumā redzams tikai apkopojošais rādītājs – konfidence un tikai piecās no šīm grupām.

4.tabula

Konfidences rādītājs mazumtirdzniecības uzņēmumu grupās

	2001` IV	2003` I	2003` IV	2003` nov.	2003` dec.	2004` I
Uzņēmumu grupas pa realizējamo preču veidiem:						
pārtika, dzērieni, tabaka	1	6	11	4	5	4
tekstilizstrādājumi, apģērbi, apavi	14	10	18	18	7	8
sadzīves tehnika	24	16	28	18	17	13
pārējie mājsaimniecības priekšmeti (ieskaitot mēbeles)	18	10	13	22	7	3
automašīnas motocikli un to rezerves daļas	10	18	1	-1	3	11
jauktas preces (universālveikali)	9	9	15	16	6	9
pārējie	-5	4	13	13	8	7
Uzņēmumi ar nodarbināto skaitu:						
1 – 19	1	2	11	11	1	-1
20 – 99	14	12	12	7	4	9
100 un vairāk	13	16	21	22	19	13
Mazumtirdzniecībā kopā	4	10	10	8	5	7

4.tabula ļauj salīdzināt mazumtirdzniecības apsekojuma rezultātā iegūtos uzņēmumu vadītāju pašvērtējumu kopsavilkumus starp dažādām mazumtirdzniecības uzņēmumu grupām, kā arī starp atsevišķiem aptaujas periodiem.

4. PAKALPOJUMU SEKTORA KONJUNKTŪRA 2004.GADA JANVĀRĪ

2004. gada janvārī pakalpojumu sektora konjunktūras rādītāji kopumā ir labāki nekā iepriekšējā ceturksnī. Ir uzlabojies gan uzņēmuma saimnieciskās darbības konjunktūras saldo, gan pieprasījuma prognožu saldo. Līdz ar to arī pakalpojumu konfidences rādītājs ir par 2 procentpunktiem augstāks nekā oktobrī.

2004.gada janvārī no izlasē iekļautajiem uzņēmumiem statistiskai apstrādei derīgas atbildes tika saņemtas no 74% respondentu. Uzteicami ir zinātniskās pētniecības darba iestāžu vadītāji, kā arī notekūdeņu un atkritumu likvidēšanas, attīrīšanas u.tml. darbības respondenti. Diemžēl, labāku atbildētību varētu vēlēties no mašīnu un iekārtu nomas respondentiem, kā arī tūrisma aģentūru vadītājiem.

4.1. Pakalpojumu sektora konjunktūras rādītāju raksturojums

Ar 2003.gada maiju, līdzīgi kā ES dalībvalstis un citas kandidātvalstis, Latvijas Statistikas institūts, atbilstoši ES vienotās harmonizētās konjunktūras un patērētāju aptaujas programmas standartizācijai, ir veicis sekojošas izmaiņas pakalpojumu konjunktūras aptaujas metodoloģijā. Rādītāja "Pašreizējais saimnieciskās darbības stāvoklis uzņēmumā" vietā ir rādītājs "Uzņēmuma saimnieciskās darbības stāvoklis pēdējos 3 mēnešos" un rādītāja "Uzņēmuma finansiālais stāvoklis pēdējos 3 mēnešos" vietā - "Uzņēmuma pašreizējais finansiālais stāvoklis" Biļetenā publicētās iepriekš aprēķinātās laika rindas tiek saglabātas.

Aptaujāto pakalpojumu sektoru uzņēmumu vadītāju atbilžu rezultāti parādīti 1.tabulā.

1.tabula

Pakalpojumu sektora konjunktūras rādītāji 2004.gada janvārī

(procentos)

Anketas jautājumi	Respondentu atbilžu, sadalījums, % ¹			Konjunktūras saldo		
	pozitīvs vērtējums, "+"	neitrāls vērtējums, "="	negatīvs vērtējums, "-"	janvārī	oktobrī	jūlijā
A	1	2	3	4=1-3	5	6
1.Uzņēmuma saimnieciskās darbības stāvoklis pēdējos 3 mēnešos	22	71	7	15	12	23
2.Pieprasījums pēc uzņēmumā sniegtajiem pakalpojumiem pēdējos 3 mēnešos	25	63	12	13	13	16
3.Pieprasījums pēc uzņēmumā sniegtajiem pakalpojumiem turpmākajos 3 mēnešos	25	59	16	9	6	12
4.Kopējā nodarbinātība uzņēmumā pēdējos 3 mēnešos	17	72	11	6	8	8
5.Kopējā nodarbinātība uzņēmumā turpmākajos 3 mēnešos	14	75	11	3	5	9
6.Uzņēmuma pakalpojumu cenas turpmākajos 3 mēnešos	18	77	5	13	6	3
7. Uzņēmuma pašreizējais finansiālais stāvoklis (līmenis)	22	72	6	16	11	14
8.Pakalpojumu konfidences rādītājs ²	x	x	x	12	10	17

¹ Respondentu īpatsvars, kas devuši pozitīvas, attiecīgi neitrālas un negatīvas atbildes, procentos.

² Pakalpojumu konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu no trim jautājumiem: 1.uzņēmuma saimnieciskās darbības stāvoklis pēdējos mēnešos; 2. pieprasījums pēc uzņēmumā sniegtajiem pakalpojumiem pēdējos mēnešos; 3. pieprasījums pēc uzņēmumā sniegtajiem pakalpojumiem turpmākajos mēnešos.

Uz visiem aptaujas jautājumiem, lielākā daļa respondentu, no 59% līdz 77%, atbild, ka situācija uzņēmumos nav mainījusies vai tā ir apmierinoša.

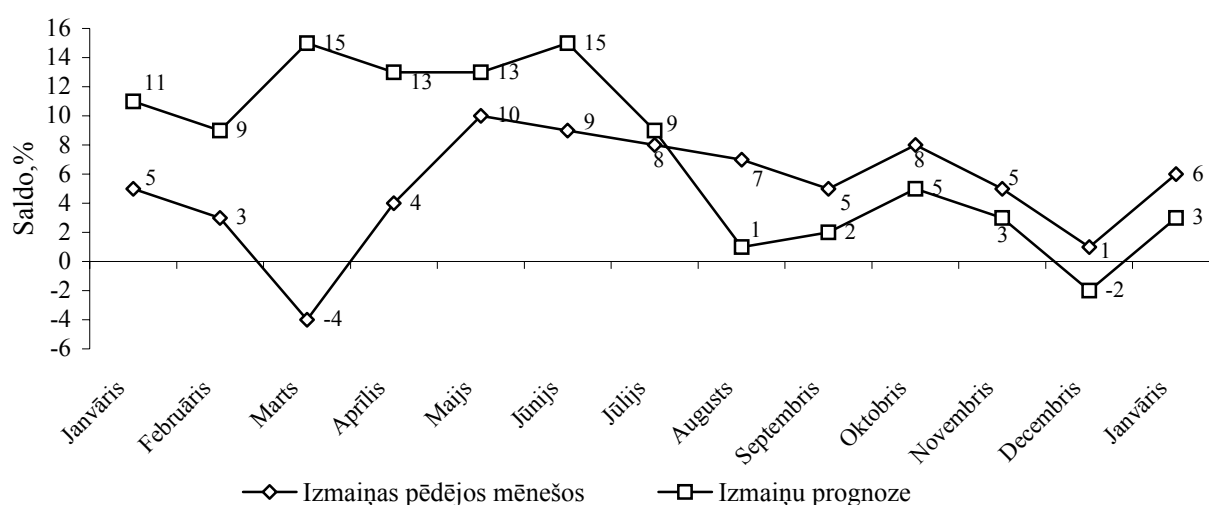
Uzņēmuma, iestādes, organizācijas pašreizējā saimnieciskās darbības stāvokļa konjunktūras saldo ir par 3 procentpunktiem cerīgāks nekā oktobrī, bet par 8 procentpunktiem pesimistiskāks salīdzinājumā ar jūliju.

Pieprasījuma izmaiņu pēc sniegtajiem pakalpojumiem konjunktūras saldo pēdējos mēnešos ir analogs ar oktobra rādītāju, bet par 3 procentpunktiem zemāks nekā jūlijā.

Par 3 procentpunktiem ir uzlabojies **pieprasījuma prognožu** saldo nākamajiem 3 mēnešiem, salīdzinājumā ar oktobri, bet analogi sarucis salīdzinājumā ar jūliju.

Kopējās nodarbinātības konjunktūras saldo uzņēmumos pēdējos 3 mēnešos ir sarucis par 2 procentpunktiem, salīdzinājumā ar oktobri, bet nodarbinātības prognožu saldo nākamajiem 3 mēnešiem ir par 2 procentpunktiem zemāks nekā oktobrī.. Nodarbinātības izmaiņas pakalpojumu sektorā parādītas 1.zīmējumā.

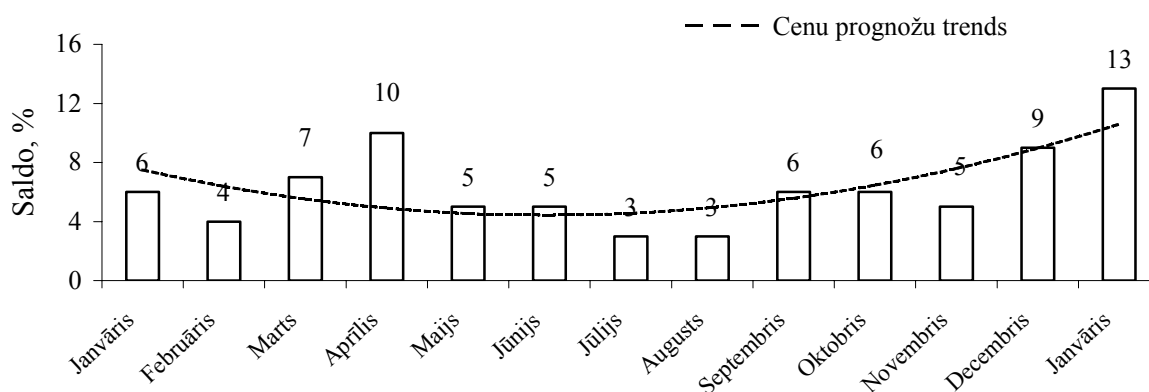
Kopējās nodarbinātības izmaiņu dinamika pakalpojumu sektorā no 2003.gada janvāra līdz 2004.gada janvārim

Jautājumā par pakalpojumu **cenu izmaiņām** turpmākajos 3 mēnešos dominē atbildes (77%), ka tās paliks nemainīgas, tomēr 18% respondenti vērtē, ka tās pieaugs. Cenu izmaiņu konjunktūras saldo ir par 7 procentpunktiem augstāks, salīdzinājumā ar oktobri, bet - par 10 procentpunktiem, salīdzinājumā ar jūliju. Rādītājs aptaujā tika iekļauts tikai 2003.gadā. Pakalpojumu cenu izmaiņu dinamika parādīta 2.zīmējumā.

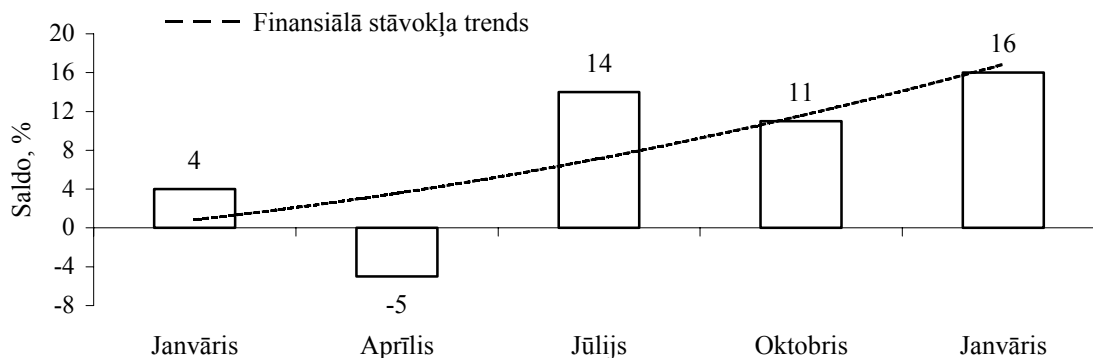
2.zīmējums

Uzņēmumu pakalpojumu cenu izmaiņu prognožu dinamika no 2003.gada janvāra līdz 2004.gada janvārim

Pašreizējā **finansiālā stāvokļa** vērtējums uzņēmumos, salīdzinājumā ar iepriekšējiem mēnešiem, ir par 5 procentpunktiem labāks nekā oktobrī un par 2 procentpunktiem cerīgāks, salīdzinājumā ar jūliju. Uzņēmumu finansiālā stāvokļa vērtējumu dinamika parādīta 3.zīmējumā.

Uzņēmumu pašreizējā finansiālā stāvokļa dinamika pakalpojumu sektorā no 2003.gada janvāra līdz 2004.gada janvārim

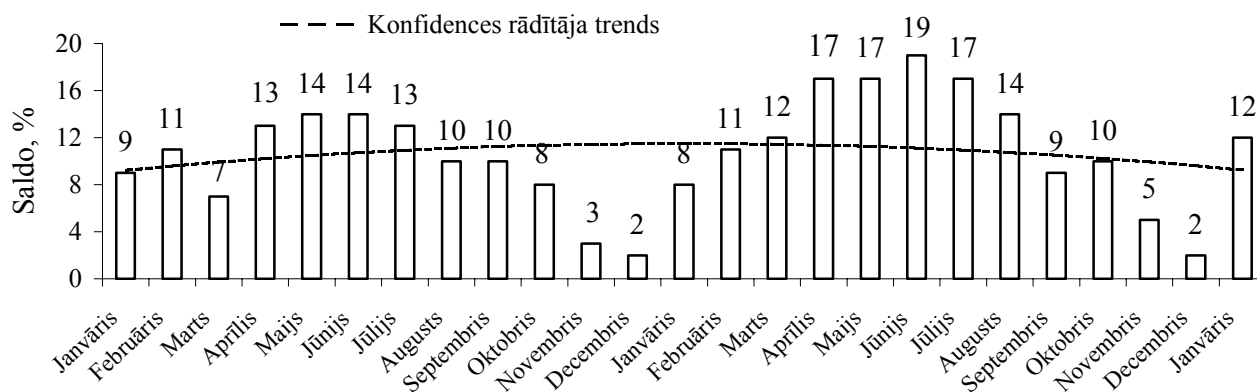

4.2. Pakalpojumu sektora konfidences rādītāja raksturojums

Pakalpojumu sektora saimnieciskās darbības apkopojošā jeb **konfidences** rādītāja izmaiņas divu gadu garumā ir redzamas 4.zīmējumā.

4.zīmējums

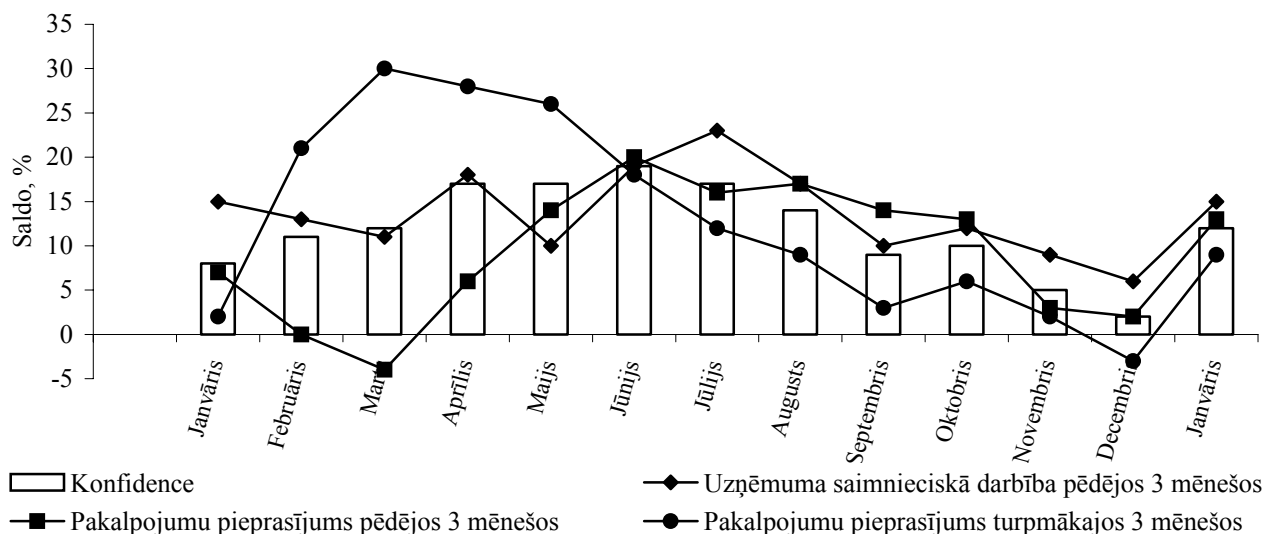
Pakalpojumu sektora konfidences rādītāja dinamika no 2002.gada janvāra līdz 2004.gada janvārim

Neskatoties uz to, ka ikmēneša konfidence 2003.gadā vidēji ir labāka nekā 2002.gadā, rādītāja centrālā tendence divu gadu periodā parāda pakalpojumu uzņēmumu darba sezonālītāti.

2004.gada janvārī pakalpojumu sektora **konfidences rādītāja** visas sastāvdaļas, pēc pazeminājuma iepriekšējos mēnešos, ir uzrādījušas augšupejošu tendenci, tādēļ konfidence ir 12 $[(15+13+9):3]$, kas ir par 10 procentpunktiem augstāka nekā decembrī. Konfidences un tās sastāvdaļu izmaiņas 2003.gadā parādītas 5.zīmējumā.

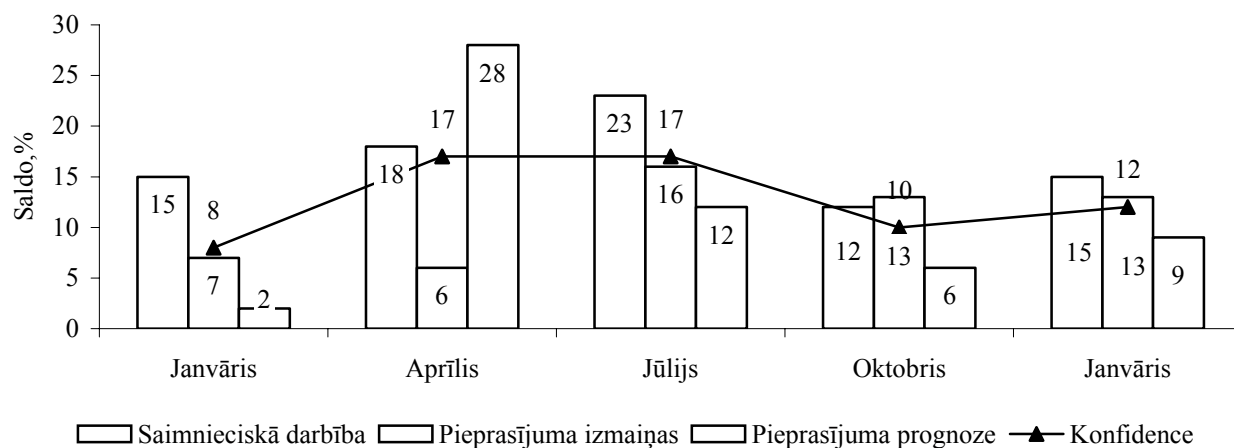
Pakalpojumu sektora konfidences un tās sastāvdaļu izmaiņas no 2003.gada janvāra līdz 2004.gada janvārim

Uzņēmuma saimnieciskā darbība pēdējos 3 mēnešos augstāko vērtējumu 2003.gadā ir sasniegusi jūlijā, bet zemāko - decembrī. Pakalpojumu pieprasījuma vērtējums, salīdzinājumā ar pēdējiem 3 mēnešiem, 2003.gadā labākais ir bijis jūlijā, bet zemākais - martā, kad tas kļuva negatīvs. Pakalpojumu pieprasījuma prognožu vērtējums turpmākajiem 3 mēnešiem 2003.gadā augstāko punktu ir sasniedzis martā, bet zemāko - decembrī. Tādējādi decembris pakalpojumu sektorā ir vismazāk aktīvais mēnesis gadā, ko apstiprina arī zemā konfidence.

Pakalpojumu sektora darbības aktivitātes ceturkšņu skatījumā redzamas 6.zīmējumā.

Pakalpojumu sektora konfidences un tās struktūras rādītāju izmaiņas no 2003.gada janvāra līdz 2004.gada janvārim

Rosīgākā darbība pakalpojumu sektora vērojama aprīļa - jūlija periodā. Uz to norāda gan augstākais saimnieciskās darbības vērtējums, salīdzinājumā ar pēdējiem 3 mēnešiem, gan augstākais pieprasījuma prognožu vērtējums nākošajiem 3 mēnešiem, līdz ar to arī augstākā konfidence.

4.3. Pakalpojumu sektora uzņēmumu saimnieciskās darbības ierobežojošie faktori

Katru ceturksni tiek apkopoti nozīmīgākie saimnieciskās darbības ierobežojošie faktori, ko norāda aptaujas anketās uzņēmumu vadītāji. Minētie faktori, gan pa atsevišķām pakalpojumu nozarēm, gan vidēji pakalpojumu sektorā, parādīti 2.tabulā.

2.tabula

Saimnieciskās darbības nozīmīgāko ierobežojošo faktoru īpatsvars pakalpojumu sektora uzņēmumos, iestādēs 2004.gada janvārī

(procentos)

Faktori	Viesnīcas un restorāni -55	Transports - 60 -62	Tūrisma aģentūras - 63.3	Mašīnu un iekārtu noma - 71	Datori un ar tiem saistītās darbības -72	Zinātniskās pētniecības darbs- 73	Cita komercdarbība- 74	Notekū. un atkrit. likvidēšana u.c.-90	Vidēji pakalpojumu sektorā
Faktoru nav	23	28	39	36	47	14	34	40	32
Nepietiekams pieprasījums	48	36	36	29	22	28	28	26	33
Darbaspēka trūkums	3	5	4	4	11	21	11	4	7
Telpu vai iekārtu trūkums	8	4	0	7	2	7	2	15	5
Finansiālās grūtības	24	23	11	7	18	45	13	17	20
Citi faktori	10	14	14	29	7	17	19	6	14

Gandrīz 1/3 respondentu (32%) vērtē, ka viņu vadīto uzņēmumu saimnieciskajā darbībā nepastāv ierobežojoši faktori. Tā norāda 47% datoru un ar tiem saistīto darbību uzņēmumu vadītāji un 40% notekūdeņu un atkritumu likvidēšanas, attīrīšanas u.tml. darbības uzņēmumu vadītāji

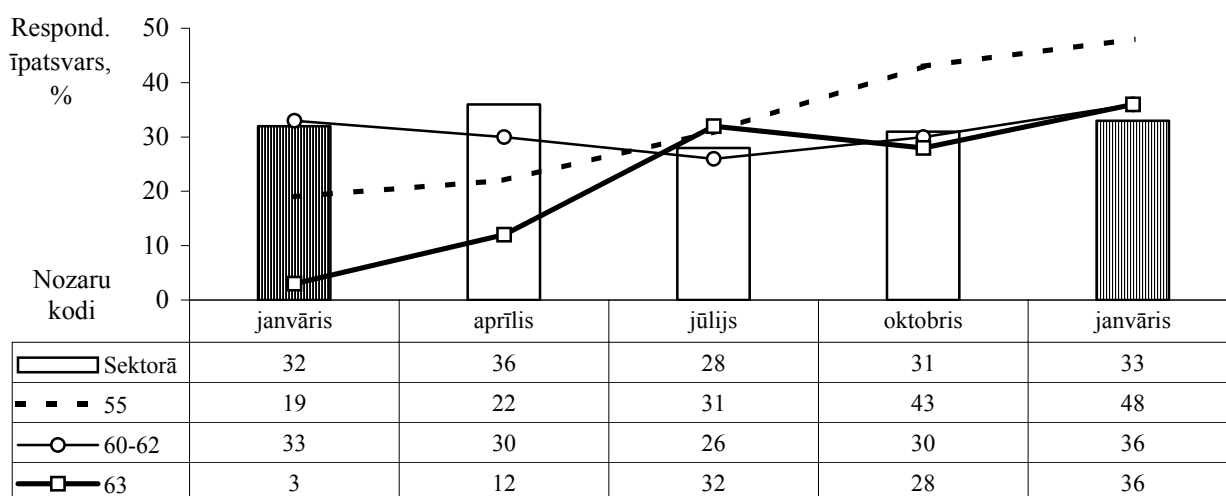
Viesnīcu un restorānu sektorā kā būtiskākais saimnieciskās darbības ierobežojošais iemesls tiek atzīmēts nepietiekamais pieprasījums (48%). Salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni, faktora nozīmība ir pieaugusi par 5 procentpunktiem. Par 10 procentpunktiem biežāk nekā oktobrī tiek minētas finansiālās grūtības. Toties darbaspēka trūkums tiek atzīmēts par 6 procentpunktiem retāk, salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni.

Arī **transporta nozares** uzņēmumos kā nozīmīgākais ražošanas attīstību ierobežojošais iemesls tiek vērtēts nepietiekamais pieprasījums - 36% atbilžu, kas, salīdzinājumā ar oktobri, tiek atzīmēts par 6 procentpunktiem biežāk. Arī finansiālās grūtības tiek norādītas par vienu procentpunktu biežāk nekā iepriekšējā ceturksnī. Darbaspēka trūkumu, telpu vai iekārtu trūkumu uzņēmumu vadītāji atzīmē analogi kā iepriekšējā ceturksnī - 5% un 4% atbilžu.

Tūrisma aģentūru vadītāji kā būtiskāko saimnieciskās darbības ierobežojošo faktoru atzīmē nepietiekamo pieprasījumu (36%), kas tiek norādīts par 8 procentpunktiem biežāk nekā iepriekšējā ceturksnī. Arī finansiālās grūtības tiek atzīmētas par 5 procentpunktiem biežāk nekā oktobrī. Toties darbaspēka trūkumu respondenti norāda par 5 procentpunktiem retāk, bet par telpu vai iekārtu trūkumu nav nevienas atbildes.

Nozīmīgākā ražošanas attīstību ierobežojošā faktora - nepietiekamā pieprasījuma, izmaiņas 2003.gadā iepriekšminētajās pakalpojumu nozarēs parādītas 7.zīmējumā.

Nepietiekamā pieprasījuma faktora dinamika viesnīcu un restorānu, transporta un tūrisma aģentūru uzņēmumos no 2003.gada janvāra līdz 2004.gada janvārim

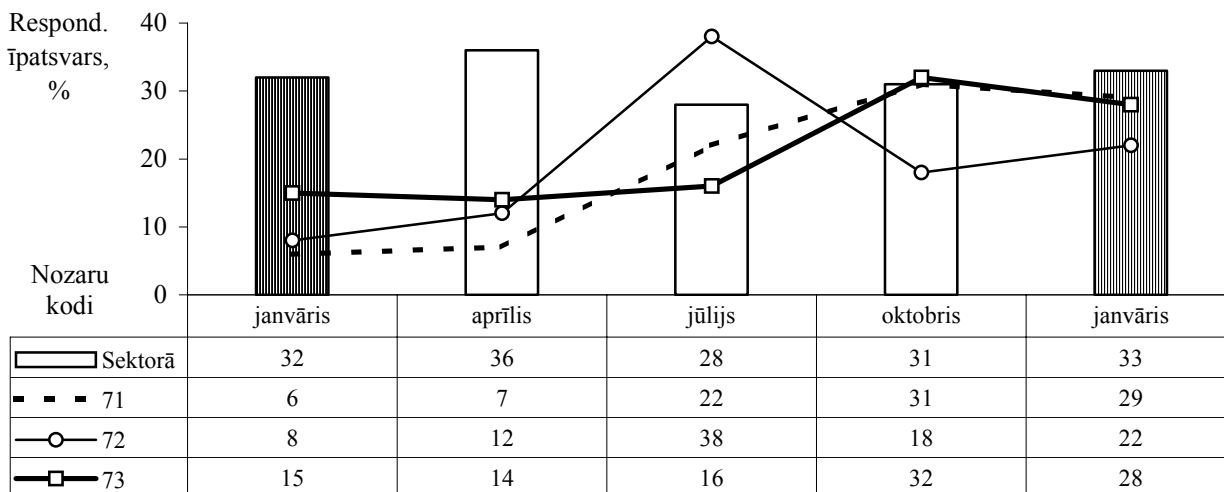
Mašīnu un iekārtu nomas uzņēmumu vadītāji nepietiekamo pieprasījumu norāda 29% atbildēs, kas ir par 2 procentpunktiem retāk nekā oktobrī. Arī finansiālās grūtības tiek atzīmētas par 2 procentpunktiem retāk nekā iepriekšējā ceturksnī. Toties par 4 procentpunktiem biežāk tiek norādīts darbaspēka trūkums un analogi arī telpu vai iekārtu trūkums kā saimnieciskās darbības ierobežojošs faktors.

Datoru un ar tiem saistīto darbību uzņēmumu vadītāji kā nozīmīgāko saimnieciskās darbības ierobežojošo iemeslu atzīmē nepietiekamo pieprasījumu (22%), kas, salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni, tiek norādīts par 4 procentpunktiem biežāk. 11% respondenti norāda uz darbaspēka trūkumu kā saimnieciskās darbības ierobežojošu faktoru, īpaši uzsverot kvalificēta darbaspēka trūkumu, kas ir par 2 procentpunktiem retāk nekā oktobrī. Finansiālās grūtības - 18% atbilžu, tiek atzīmētas par 8 procentpunktiem biežāk nekā oktobrī.

Zinātniskās pētniecības darba iestāžu vadītāji kā nozīmīgāko zinātniskās darbības ierobežojošo faktoru atzīmē finansiālās grūtības (45%). Faktoram ir augstākais īpatsvars starp visiem pakalpojuma sektora uzņēmumiem, iestādēm. Faktora nozīmību raksturo respondents: "ļoti trūcīgais valsts finansējums, 0,2% no IKP, kas ir pēdējā vietā Eiropā". Diemžēl, būtisku iespaidu uz zinātniskās pētniecības darbu atstāj arī nepietiekamais pieprasījums (28%), kas janvārī tiek norādīts par 4 procentpunktiem retāk nekā oktobrī. Jāuzsver, ka darbaspēka trūkums tiek atzīmēts par 12 procentpunktiem biežāk nekā oktobrī un tas ir trešais nozīmīgākais zinātniskās pētniecības darba ierobežojošais faktors.

Nozīmīgākā trīs iepriekšminēto pakalpojumu nozaru darbības ierobežojošā faktora- nepietiekamā pieprasījuma, izņemot zinātniskās pētniecības darba iestādes, kurās nozīmīgākais faktors ir nepietiekamais finansējums, izmaiņas 2003.gadā parādītas 8.zīmējumā.

Nepietiekamā pieprasījuma faktora dinamika mašīnu un iekārtu nomas, datoru un ar tiem saistīto darbību uzņēmumos, zinātniskās pētniecības darba iestādēs no 2003.gada janvāra līdz 2004.gada janvārim

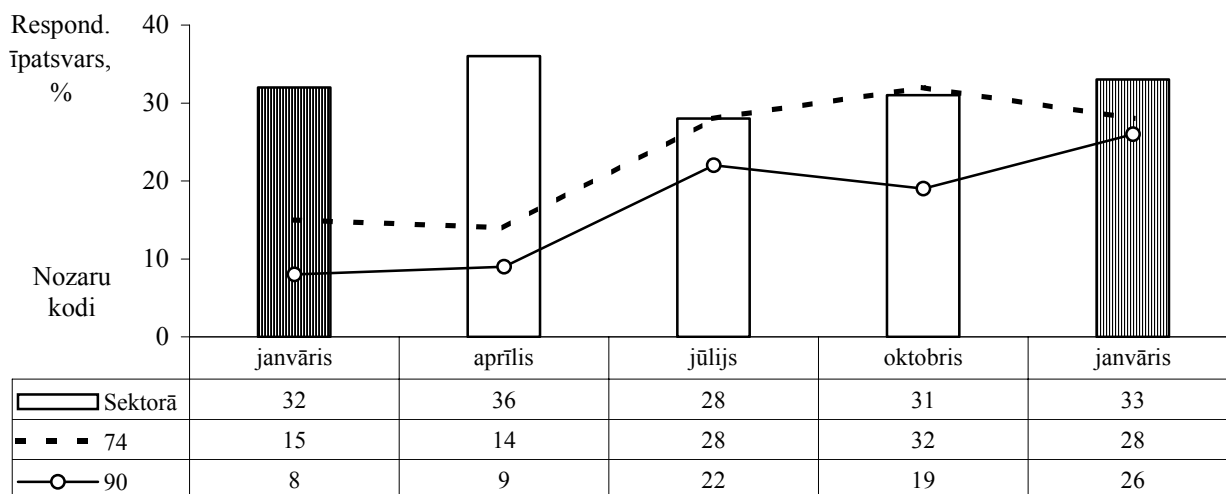
Citas komercdarbības uzņēmumu vadītāji kā nopietnāko saimnieciskās darbības ierobežojošo iemeslu atzīmē nepietiekamo pieprasījumu (28%), kas salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni tiek minēts par 4 procentpunktiem retāk. Nozares uzņēmumu vadītāji samērā bieži - 11% atbilžu, norāda darbaspēka trūkumu. Finansiālās grūtības uzņēmumu vadītāji atzīmē par 4 procentpunktiem biežāk nekā iepriekšējā ceturksnī. No citiem faktoriem, 19% atbilžu, respondenti atzīmē "negodīgu konkurenci", "valūtas kursa svārstības", "negodīgu, fiktīvu uzņēmumu veidošanos", "kvalificētu speciālistu trūkumu", "politiskie riski (saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem iespējama reorganizācija)" u.c.

Notekūdeņu un atkritumu likvidēšanas, attīrīšanas u.tml. darbības uzņēmumu vadītāji nepietiekamo pieprasījumu norāda kā vienu no nozīmīgākajiem (26%) saimnieciskās darbības ierobežojošiem faktoriem, kas salīdzinājumā ar oktobri tiek atzīmēts par 7 procentpunktiem biežāk. Finansiālās grūtības uzņēmumu vadītāji (17%) atzīmē iepriekšējā ceturksņa līmenī. Telpu vai iekārtu trūkums (15%) tiek norādīts analogi kā oktobrī. No pārējiem ražošanas attīstību ierobežojošiem iemesliem (6%), uzņēmumu vadītāji galvenokārt norāda "iedzīvotāju, uzņēmumu, organizāciju zemo maksātspēju", "morāli novecojušas ražošanas iekārtas", "debitoru parādu", "nespēju nodrošināt pakalpojumu kvalitāti", "kvalificēta darbaspēka trūkumu", "regulatora noteiktos tarifus", u.c.

Nozīmīgākā ražošanas attīstību ierobežojošā faktora - nepietiekamā pieprasījuma, izmaiņas 2003.gadā iepriekšminētajās pakalpojumu nozarēs parādītas 9.zīmējumā.

Vidēji pakalpojumu sektorā nozīmīgākais uzņēmumu, iestāžu attīstības ierobežojošais faktors ir nepietiekamais pieprasījums (33%), kas tiek norādīts par 2 procentpunktiem biežāk nekā oktobrī. Finansiālās grūtības (20%) arī tiek atzīmētas par 4 procentpunktiem biežāk nekā iepriekšējā ceturksnī. Par 2 procentpunktiem retāk nekā oktobrī tiek norādīts darbaspēka trūkums. Telpu vai iekārtu trūkums tiek atzīmēts iepriekšējā perioda līmenī - 5%. No pārējiem ražošanas attīstību ierobežojošiem iemesliem (14%), uzņēmumu vadītāji galvenokārt norāda "kvalificētu speciālistu trūkumu", "valūtas kursa svārstības", "ražošanas izmaksu sadārdzinājumu", u.c.

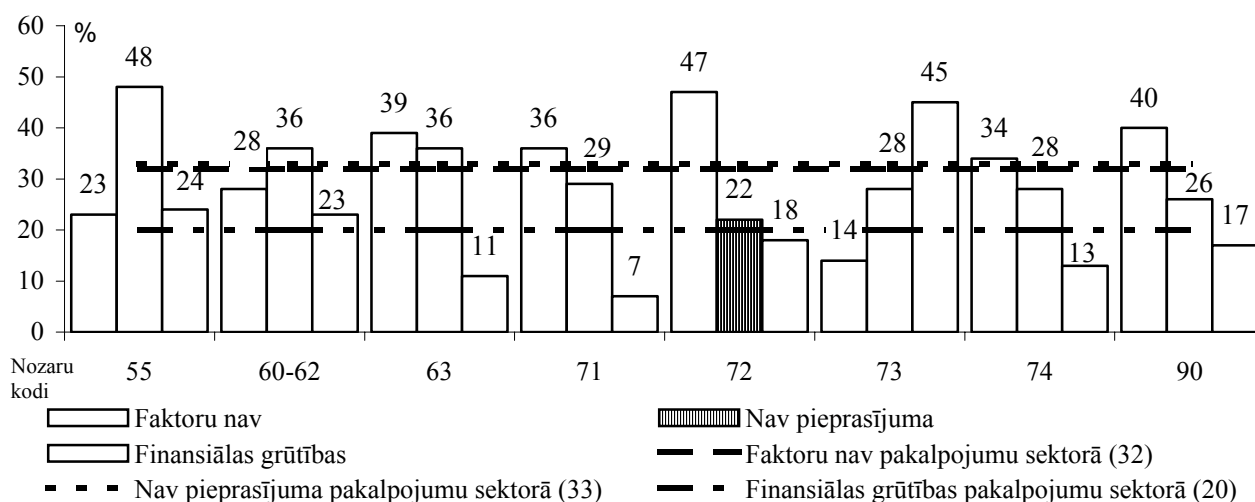
Nepietiekamā pieprasījuma faktora dinamika citas komercdarbības, notekūdeņu un atkritumu likvidēšanas, attīrīšanas u.tml. darbības uzņēmumos no 2003.gada janvāra līdz 2004.gada janvārim

Nozīmīgākie saimnieciskās darbības ierobežojošie faktori atsevišķās pakalpojumu nozarēs un vidēji pakalpojumu sektorā ir parādīti 10.zīmējumā.

10.zīmējums

Nozīmīgākie saimnieciskās darbības ierobežojošie faktori atsevišķās pakalpojumu nozarēs un vidēji pakalpojumus sektorā 2004.gada janvārī

Datoru un ar tiem saistīto darbību uzņēmumu vadītāji biežāk (47%) ir atzīmējuši, ka viņu saimnieciskajai darbībai ierobežojošu faktoru nepastāv; nepietiekamo pieprasījumu biežāk (48%) ir norādījuši viesnīcu un restorānu vadītāji; darbaspēka trūkumu biežāk (21%) atzīmē zinātniskās pētniecības darba iestāžu vadītāji; telpu vai iekārtu trūkumu biežāk atzīmē notekūdeņu un atkritumu likvidēšanas, attīrīšanas u.tml. darbības uzņēmumu respondenti; finansiālās grūtības būtiskāk izjūt zinātniskās pētniecības darba iestāžu vadītāji (45%) kā nozīmīgāko savas darbības ierobežojošo faktoru.

5. RAŽOŠANAS FAKTORI UN ATTĪSTĪBAS NOSACĪJUMI LAUKU SAIMNIECĪBĀS 1997.-2003. GADĀ

Turpinām iepriekšējā biļetenā - 2003.gada IV ceturksnī - iesākto apskatu par ražošanas attīstību ierobežojošiem faktoriem iedzīvotāju saimniecībās un lauksaimnieciska rakstura uzņēmumos kooperatīvajā sektorā un par nosacījumiem uzņēmumu - saimniecību finansiālo un saimniecisko stāvokļa uzlabošanai. Dotajam apskatam izmantoti saimniecību vadītāju ikgadējie pašvērtējumi. Atbilžu dinamika papildināta ar jaunākām tipveida atbildēm no statūsabiedrībām 2003.gada vasarā. Apkopotas saimniecību vadītāju pašu ierakstītās atbildes līdz šim veiktajās aptaujās, ņemot vērā šādu ierakstu kraso pieaugumu pēdējos gados. Pēdējo divu aptauju atbildes raksturotas pēc jauna paplašinātā tipveida atbilžu saraksta.

Valstī ir vairāk kā 260 tūkstoši iedzīvotāju saimniecību, kuras kopumā dod vairāk kā 70% valstī saražotās lauksaimnieciskās produkcijas, un ap 400 kooperatīva rakstura saimniecību (attiecīgi, 30% apjoma), kas faktiski ir lauksaimnieciska rakstura uzņēmumi – statūsabiedrības un valsts saimniecības, zināmā mērā arī individuālie uzņēmumi. Abos šajos sektoros pamazām sarūk sīko saimniecību skaits. Konjunktūras aptaujās ik gadu iegūst datus praktiski no visiem lauksaimniecības uzņēmumiem valstī un apmēram no 1% jeb ap 3 tūkst. iedzīvotāju saimniecību, aptaujājot tikai katru piekto no tām, ko atlasa CSP kārtējam lauku saimniecību apsekojumam. Ziņas visu tipu saimniecībās sniedza faktiskie lauksaimniecības zemes apsaimniekotāji - saimniecību vadītāji, kas pa lielāku daļu ir arī paši īpašnieki.

5.1. Vispārējās metodiskas piezīmes

Šajā biļetenā, tāpat kā iepriekšējā (2003-IV), aplūktas divas savstarpēji saistītas lauksaimnieku atbilžu grupas – atbildes uz šādiem diviem konjunktūras aptaujas jautājumiem (turpmāk vienkārši – pirmais un otrais jautājums):

- **A. Būtiskākie ražošanas attīstību ierobežojošie iemesli jeb faktori.**
- **B. Kas nepieciešams, lai uzlabotos uzņēmuma - saimniecības finansiālais stāvoklis.**

Abi minētie jautājumi tādā vai citādā redakcijā tika iekļauti visās līdz šim veiktajās aptaujās kopš 1997.gada līdz pat pēdējai 2003.gada rudens aptaujai iedzīvotāju saimniecībās, kad otrais jautājums (B) - par nosacījumiem stāvokļa uzlabošanai - tika izņemts no aptaujas lapas (jo no tā atteicāmies). Abiem šiem jautājumiem 11 aptaujās (5,5 gadus) tika lietots praktiski nemainīgs *tipveida atbilžu saraksts* jeb fiksētie atbilžu varianti aptaujas lapās, ieskaitot arī tādu pastāvīgu variantu, kā “*Citi iemesli*” un “*Citi nosacījumi*”. Taču, arī izdarot izmaiņas anketē, atbilžu pamatsastāvs tika saglabāts nemainīgs. Tāpēc iespējams šos ilgstoši lietotos tipveida atbilžu sarakstus ņemt par pamatu attiecīgo *rādītāju laika rindu* veidošanai.

Galveno uzmanību šoreiz veltam minētajām atbilžu pozīcijām “*Citi ...*”, jo tās, kā rāda **1.tabula**, pēdējos gados tiek atzīmētas arvien biežāk. Tāpēc šajā apskatā dinamikas rindas dodam saīsinātā veidā, tabulā apvienojot gadus ar apmēram līdzvērtīgiem rādītājiem, lai izceltu tikai pēdējos gadus, kuros krasi palielinājās “*citu*” atbilžu daudzums (pilna dinamika jau dota iepriekšējā biļetenā).

Visi rādītāji doti atsevišķi kooperatīvā sektora uzņēmumiem un iedzīvotāju saimniecībām, ņemot vērā to, ka to aptaujas ik gadu notiek atsevišķi savā laikā un aptver pilnīgi dažādus kontingentus.

2002.gada rudenī - iedzīvotāju saimniecību aptaujas lapā - tika būtiski mainīta tipveida atbilžu struktūra abos apskatāmajos jautājumos, izmantojot respondentu dotās brīvās atbildes *tekstuālu ierakstu* veidā. tās apskatītas **2.tabulā** (skat. arī biļetenu 2000-III). Jaunie atbilžu saraksti tika lietoti arī 2003.gada vasaras aptaujā. Tie redzami **3. un 4. tabulā**. Lai nepārtrūktu rādītāju laikrindas un saglabātu saraksta vienveidību 1.tabulā, visas *jaunās* tipveida atbildes no šīm divām tabulām tika pārrēķinātas uz vienu vidējo rādītāju “*Citi*” - to, kāds lietots 1.tabulā.

Atbildes par pēdējo aptauju 2003.gada rudenī vēl nav apstrādātas, tāpēc to sastāvu neapskatam.

Abi apskatāmie jautājumi (A, B) pieder to jautājumu tipam, uz kuriem varēja nosaukt *vienlaikus vairākus* iemeslus, ieskaitot arī brīvo atbilžu ierakstu pozīciju, un tādējādi visu nosaukto iemeslu īpatsvaru summa var būt arī lielāka par 100. Tāpēc tabulās gan tipveida atbilžu skaits, gan arī brīvās atbildes devušo respondentu skaits (“*Citi*”) ir izteikts vienādi *procentos pret visu respondentu kopskaitu*, nevis pret atbilžu kopskaitu dotajā jautājumā. Jāpiebilst, ka arī brīvo atbilžu ierakstu

pozīciju ietvaros atbilžu daudzums netika ierobežots, un relatīvi neliels skaits respondentu tādu iespēju arī izmantoja, ierakstot divas dažādas atbildes, tāpēc faktiskais atbilžu daudzums rindā “Citi” parasti ir nedaudz lielāks par tajā uzrādīto respondentu skaitu.

1.tabula

Attīstības faktori un nosacījumi lauku saimniecībās 1997.-2003.gadā
(atbildējušo īpatsvars procentos pret respondentu skaitu)

A t b i l d e s (aktori, apstākļi, nosacījumi)	Iedzīvotāju saimniecībās (rudens aptaujas)			Statūtsabiedrībās un valsts saimniecībās (vasaras aptaujas)		
	vidēji 1997 - 2000	2001	2002	vidēji 1997 - 2001	2002	2003

A) ražošanas attīstību ierobežojoši faktori:

Nav naudas līdzekļu	35		59	52	35	69
Nav tehnikas vai tā ir nolietojusies	19	23	39	30	22	40
Nav produkcijas realizācijas iespēju	19	14	23	27	19	18
Nav darbaspēka	10	13	9	2	2	6
Nav kvalificēta darbaspēka	1,5	3	9	5	6	20
Zema produkcijas kvalitāte	3	5	4	2	4	5
<i>C i t i (pārējie) faktori</i>	5	13	21 ¹	5	13	21 ¹

B) nosacījumi saimniecību finansiālā stāvokļa uzlabošanai:

Saņemt kredītu	11	14	13	24	18	23
Saņemt dotācijas, subsīdijas	31	38	36	44	51	51
Saņemt laikā naudu par realizēto produkciju	42	34	31	51	44	38
C i t i (pārējie) nosacījumi	11	22	18 ²	11	19	27 ²

C) nosacījumi stāvokļa uzlabošanai citās jomās:

Nosacījumi citās jomās, <i>vidēji</i>	x	x	27 ³	x	x	22 ³
---------------------------------------	---	---	-----------------	---	---	-----------------

¹ Skat. 3.tabulā pēdējo rindu.

^{2,3} Skat. 3. un 4.tabulā, attiecīgi pēdējās rindas A un B grupā. C-grupas nosacījumi - tikai pēdējo gadu anketēs.

Tipveida faktoru un nosacījumu analīze dinamikā pietiekoši sīki apskatīti iepriekšējā biļetenā, tāpēc šeit atkārtoti pievēršam uzmanību tikai dažām īpatnībām.

Raksturīgi, ka kopumā un pa veidiem atbilžu kopskaits ir lielāks otrajā jautājumā – par vēlamajiem nosacījumiem stāvokļa uzlabošanai, nekā pirmajā; tos norādījuši 1,5-2 reizes biežāk, kā ierobežojošos faktoros. 1.tabulas kontekstā ne vienmēr labāk vērtējami faktori ir ar mazāku īpatsvaru, kaut arī visi *ierobežojošie* faktori formulēti negatīvā formā. Tā, lielāks darbaspēka trūkums var liecināt arī par saimniecības veiksmīgu attīstību, bet vairāk atbilžu par zemu produkcijas kvalitāti var nozīmēt arī lielākas uzņēmuma prasības pret savu produkciju.

Praktiski visus agrāko aptauju gados, izņemot 2002.gadu (kad stāvoklis jau likās uzlabojies), lielākā daļa kooperatīvo lauksaimniecības uzņēmumu ir bijuši visumā pesimistiskāki savu *ražošanas traucēkļu vērtējumos*, nekā iedzīvotāju saimniecības. Arī pēdējā laikā šāds stāvoklis it kā atjaunojas. Taču reizē tas varētu liecināt arī par prasību pieaugumu, tātad saimnieciskās aktivitātes turpināšanos. Arī iedzīvotāju saimniecības tradicionāli galvenajās (“pirmajās” pēc īpatsvara) pozīcijās ir atsākuši biežāk dot negatīvo vērtējumu, kas, zinot to ilglaicīgo stagnāciju, ir nelāga zīme prognozei.

Vienīgās pozitīvās pārmaiņas abos lauksaimniecības sektoros ir biežākas norādes uz *kvalificēta darbaspēka* trūkumu, sevišķi statūsabiedrībās. Pēdējās sāk izjust arī darbaspēka trūkumu vispār. Pretēji tam, iedzīvotāju saimniecībās tas samazinās, kas, diemžēl, var nozīmēt tiklab ražošanas paplašināšanos, kā sašaurināšanos, kad darbaspēks vienkārši nav vajadzīgs.

5.2. Nereglamentētās atbildes jeb respondentu brīvie ieraksti

Reizē ar tipveida atbildes “Citi” atzīmēšanu, respondenti paši varēja *ierakstīt* savas alternatīvās jeb *nereglamentētās atbildes*. Arī tādu papildus *ierakstu* daudzums pēdējos gados strauji pieauga, tādēļ veikta šādu *tekstuālo ierakstu* apstrāde – izteikumu sistematizācija un grupēšana ar uzskaiti.

2.tabulā sniegts šādu *tekstuālo ierakstu* apkopojums par periodu līdz 2002.gada rudenim, kad atbilžu saraksts abās pozīcijās “Citi ...” tika radikāli paplašināts. Tādas pārmaiņas apskatāmo tipveida atbilžu sastāvā bija jau sen nobriedušas, un tieši brīvo tekstuālu ierakstu statistika varēja kalpot par pamatu konkrētai uzskaites programmas maiņai.

Šīs tabulas saturs īpašus skaidrojumu neprasa, jo dažādu atbilžu īpatsvaru atšķirības runā pašas par sevi. Taču dodam dažas piezīmes par tabulas uzbūvi, kas cieši saistīta ar brīvo atbilžu īpatnībām.

Šī tabula uzbūvēta tā, lai varētu salīdzināt respondentu brīvās atbildes uz abiem apskatāmajiem jautājumiem – ražošanu ierobežojošie faktori un nosacījumi stāvokļa uzlabošanai. Vienkāršības dēļ tie apzīmēti kā “A” un “B”. Otrkārt, blakus savietoti rādītāji par divu sektoru saimniecībām, kas vienmēr atšķiras savos galvenajos vērtējumos.

Protams, tekstuālo ierakstu tematika un daudzums parasti ir ļoti svārstīga joma, tomēr, lielos vilcienos ņemot, minētajā laika posmā dažas tēmas un pat formulējumi gadu no gada atkārtojas, veidojot zināmus izteikumu mezglus. Ap tiem varēja grupēt saturā tuvus izteikumus vai, pretēji - veidot citas ierakstu grupas, pretnostatot galvenajiem, masveidīgākajiem izteikumiem. Tāpēc ņemts plašāks uzskaites periods - 1997.-2002.gads, kurā dažādās nejaušās tematiskās svārstības dzēšas, un tad izceļas biežāko izteikumu grupas. Visi reālie respondentu izteikumi reducēti līdz pārskatāmam skaitam *unificētu atbilžu veidu* (desmit), no kuriem katra ir vienādi derīga abiem apskatāmajiem jautājumiem (A, B), neraugoties uz to, ka tie ir pretēji pēc satura. T.i., - izteikumi ‘A’ ailē raksturo esošo stāvokli negatīvajā nozīmē (*trūkst, par maz, par daudz, nepietiek, zems līmenis, nav iespējas, slikti, samazinās, , nav vajadzības uzlabot, u.c. tml.*), bet otrajā – ‘B’ ailē – vēlamo stāvokli pozitīvajā nozīmē (*palielināt, novērst trūkumus, uzlabot, nodrošināt, aizsargāt, garantēt, nomainīt, u.c. tml.*). Daži unificēto atbilžu formulējumi vienkārši aizgūti no ilglaicīgi lietotajām tipveida atbildēm, kas redzami 1.tabulā. Iekavās pie atbildēm dažviet doti satura precizējumi, lai novērstu pārpratumus.

Šāda metodoloģiska pieeja dabiski izriet no paša ierakstīto atbilžu materiāla. Pieredze rāda, ka respondentu sniegtās brīvās atbildes krasi dalās *divos lielos blokos* pēc satura novitātes. Ir sastopamas gan jaunas atbildes, pilnīgi atšķirīgas no piedāvātā tipveida atbilžu saraksta – tās apvienotas 2.tabulas 1. nodaļā, gan arī tādas – 2. nodaļā, kas tikai precizē vai nelielā mērā papildina anketēs paredzētās tipveida atbildes, vai pat atkārtō “citādā redakcijā” kādu no atzīmētajām tipveida atbildēm. Turklāt, ļoti daudz tekstuālo atbilžu uz otro jautājumu (par nosacījumiem stāvokļa uzlabošanai, B) respondenti formulēja ļoti līdzīgi tipveida atbildēm uz pirmo jautājumu par traucējošiem faktoriem vai pat burtiski atkārtojot tās pēc formas (tātad izmantojot kā gatavu klišeju saviem ierakstiem; skat. 1.tabulu, A). Savukārt, daži ieraksti pirmajā (A) jautājumā ir it kā aizgūti no trijām tipveida atbildēm uz otro jautājumu (skat. 1.tabulu, B). Teorētiski ņemot, visas pirmā bloka atbildes būtu jāizskaita no pozīcijas “Citi”, attiecīgi samazinot tās rādītājus 1.tabulā. Šobrīd mēs to nedarīsim, bet pievēršam uzmanību šādu atbilžu sastāva atšķirībām abos jautājumos.

Raksturīgi, ka pirmajā jautājumā (A) šādu atkārtojumu un papildinājumu ir ievērojami mazāk, otrajā (B) – vairāk. Skaidrojums visai vienkārši atrodams tipveida atbilžu sarakstos – jo īsāks piedāvātais tipveida atbilžu saraksts, jo biežāk tiks atzīmēta pozīcija “Citi”, un, ja vēl atļauts

tekstuālais ieraksts, - lielāka varbūtība sagaidīt savādāku atbildi uz uzdoto jautājumu. Ja salīdzinām 1. un 2. tabulas atbilžu sastāvu, nav grūti pamanīt, ka lielā mērā respondenti uz jautājumu par nosacījumiem stāvokļa uzlabošanai (B) it kā izmantojuši formulējumus no pirmā jautājuma (A) – par ražošanu ierobežojošiem faktoriem. Acīmredzams, ka respondenti anketē piedāvāto tipveida atbilžu sarakstu par uzlabojumu nosacījumiem tieši *finansēs* (nevis vispār ekonomiskā nozīmē; skat. 1.tabulā) uztvēruši plašākā skatījumā un tāpēc izteikušies visai daudzpusīgi, nereti atkārtotot tipveida atbildes un savus ierakstus jautājumā par traucēkļiem ražošanai (1.tab.,A). Tas - satura ziņā. Metodoloģiskā ziņā šādas satura un formas paralēles norāda uz mūsu kļūdu jautājumu formulējumos anketēs, kas prasa korekcijas (par veiktajām izmaiņām – skat. nākošajā p.5.3.).

Tematiskajā ziņā pirmajā brīvo ierakstu blokā milzīgā pārsvarā ir ieraksti par naudas līdzekļiem, gan vērtējot esošos traucēkļus ražošanai (aile 'A'), gan izsakoties par nosacījumiem stāvokļa uzlabošanai (B). Atbilžu sastāvs ļoti līdzīgs abos saimniecību sektoros, toties atšķirīgs abos jautājumos: - kā nosacījumu finansu stāvokļa uzlabošanai (B) produkcijas cenas (lasi: šo cenu paaugstināšanu) nosauktas ievērojami biežāk, kā traucēkli ražošanai (A).

Otru brīvo atbilžu bloku (**2.tabulas 2.nodaļā**) sastāda atbildes ar principiāli citu tematiku, kas krasi atšķiras no anketēs piedāvātā tipveida saraksta gan pirmajā, gan otrajā jautājumā (1.tabulā, A,B).

2.tabula

**Saimniecību vadītāju nereglementēto atbilžu sastāvs 1997.-2001.g. aptaujās
jautājumos par ražošanu ierobežojošiem faktoriem (A) un
nosacījumiem finansu stāvokļa uzlabošanai (B)
(% pret brīvās atbildes devušo skaitu katrā jautājumā)**

Nosauktie iemesli, faktori (A) vai nosacījumi (B) jeb atbilžu aptuvenā tematika un galvenais saturs *	Iedzīvotāju saimniecībās vidēji 1997. – 2001.g.		Statūtsabiedrībās un valsts saimniecībās vidēji 1997. – 2002.g.	
	A	B	A	B
1. Precizējumi vai papildinājumi tipveida atbildēm, kopā	33,4	80,1	54,8	70,5
1.1. Nav naudas līdzekļu. Vajadzīgi līdzekļi:	31,9	70,9	51,6	64,2
- kredīti (trūkst, vajadzīgi), kredīta procenti (par lielu, samazināt), kredīta atmaksa; subsīdijas (trūkst, palielināt), [ne]savlaicīga samaksa par produkciju **	1,1**	4,1***	1,6**	8,3***
- samaksa par produkciju	2,1	6,2	0,8	1,6
- produkcijas cenas (mazas, svārstīgas, palielināt)	14,5	36,0	25,8	26,8
- iepirkuma vai realizācijas cenas (krīt, jāpalielina)	2,4	17,9	13,7	17,7
- naudas izdevumi, degvielas cenas, izdevumu ne-atmaksāšanās un rentabilitāte (2/3 atbilžu), zema pirktspēja, lieli nodokļi	8,8	1,5	8,9	7,9
- cita (nelauks.) nodarbošanās, algots darbs (cits, citur), darba alga (nepietiek, vajadzīga), pensija, kompensācijas, saņemt atpakaļ aizdoto, sponsorus	2,9	5,1	0,8	2,0
1.2. Tehnika (nolietota, veca, nepieciešama jauna)	0,8	1,8	0,8	0,4
2.6. Darbaspēks (trūkst, nepieciešams; jauns darbaspēks), kvalificēts darbaspēks, speciālisti	--	3,5	0,8	0,8
2.6. Produkcijas realizācijas grūtības un iespējas (pieprasījums, pasūtījumi, konkurence, monopols, noieta tirgus)	0,7	3,8	1,6	5,1
1.5. Produkcijas kvalitāte (nodrošināt, uzlabot)	--	0,2	--	--

(tabulas otro nodaļu un piezīmes skat. nāk. lpp)

(2. tabulas nobeigums)

Nosauktie iemesli, faktori (A) vai nosacījumi (B) jeb atbilžu aptuvenā tematika un galvenais saturs *	Iedzīvotāju saimniecībās vidēji 1997. – 2001.g.		Statūtsabiedrībās un valsts saimniecībās vidēji 1997. – 2002.g.	
	A	B	A	B
2. Atbildes ar principiāli citu tematiku, kopā	66,6	19,9	45,2	29,5
2.1. Saimniecības specializācija, profils, ražošanas apjomi un struktūra (attīstība, paplašināšana; ražas kritums vai palielināšana)	0,4	1,7	1,6	3,5
2.2. Saimniecības infrastruktūra (zeme, zemes kvalitāte, ganības ēkas ražošanai, noliktavas, lopi, ganāmpulks, platības, dzīves vieta)	2,9	1,1	21,0	3,9
2.3. Personīgās darbaspējas, vecums un veselības stāvoklis	25,2	5,1	--	--
2.4. Citi personīgas dabas iemesli, faktori (prasme, uzņēmība, idejas, zināšanas, ģimenes apstākļi, mācības)	0,6	1,1	--	--
2.5. Ekonomiskais stāvoklis un cenu, ekonomiskā un lauksaimnieciskā politika (valsts garantijas kredītiem, kvotām, pārstrādes uzņēmumu būve, tirgus sakārtošana, valdības atbalsts pret lauksaimniecību, valdības maiņa; valsts atbalsts un programmas)	2,0	5,0	4,8	18,5
2.6. Dabas un laika apstākļi, dabas stihija, neraža	30,6	0,5	10,5	0,4
2.7. Motivācija nodarboties ar lauksaimniecisko ražošanu (jēga, interese, perspektīves trūkums, vēlēšanās)	2,2	1,8	1,6	---
2.8. Dažādi citi iemesli un faktori	0,3	0,3	3,2	2,0
2.9. Nav vajadzības attīstīt saimniecību, ražošanu **** (nav nepieciešamības, ražo pašpatēriņam, zeme netiek apstrādāta vai īpašums likvidējas)	2,4	2,4	2,4	0,8
2.10. Nezina, nevar pateikt ****	---	0,8	--	0,4
P A V I S A M	100	100	100	100

Piezīmes 2. tabulai

* To uzskaitē vienā kopīgā ailē iespējama tāpēc, ka atbildes uz abiem jautājumiem praktiski bija vienādas pēc satura, stila un formas. Tuvāk skat. tekstā, p.5.2.

** Šīs atbildes sasaucas ar tipveida atbildēm par stāvokļa uzlabošanas nosacījumiem ('A').

*** Pārējās 1.grupas atbildes 'B' ailē pēc sastāva pamatā atbilst tipveida atbildēm uz pirmo jautājumu 'A'

**** Atzīmētie atbilžu veidi izdalīti atsevišķi no grupas 2.8. "Dažādi citi iemesli, faktori", jo pēc būtības nav nedz ierobežojošie faktori, nedz arī nosacījumi stāvokļa uzlabošanai, bet ir klasificējami kā kādi blakus apstākļi.

Otrajā brīvo atbilžu blokā ir redzamas radikālas atšķirības gan starp iedzīvotāju saimniecībām un kooperatīvā rakstura uzņēmumiem, gan arī starp abiem apskatāmajiem jautājumiem (A,B). *Iedzīvotāju saimniecību* vadītāji īpaši intensīvi norāda personīgo darbaspēju trūkumu kopā ar vecumu un veselības stāvokli, kā arī dabas faktoriem, kas visumā netieši apstiprina "vispārzināmo" novecošanās un depopulācijas tendenci laukos. Protams, netiek aizmirstas arī sūdzības par nepietiekošo valdības atbalstu zemniekiem, importa spiedienu, motivācijas zudumu saimniekot, u.t.t., tomēr tādu ierakstu daudzums nav liels. Toties *statūtsabiedrībām* aktuālākie traucēkļi visos gados liekas infrastruktūras problēmas, to skaitā nesakārtotie zemes jautājumi, pamatlīdzekļu iegāde, un relatīvi vairāk ir prasības uzlabot ekonomisko stāvokli valstī, cenu politiku un nepieciešamība pēc valsts atbalsta, u.tml.

Pievēršam uzmanību tam, ka kopumā šajā blokā jauna veida atbildes vairāk tika dotas tieši uz pirmo jautājumu par traucējošajiem faktoriem (A), nekā uz otro jautājumu (B), neraugoties uz to, ka tieši pirmajam jautājumam anketēs paredzēts vairāk tipveida atbilžu, kā otrajam (1.tabulā, A,B). Šajā gadījumā, mūsdiā, varētu būt "nostrādājis" cits atbilžu veidošanas mehānisms. Proti, – dot vērtējumus esošajam stāvoklim vienmēr ir vieglāk, kā formulēt vēlmes stāvokļa uzlabošanai, bet jo vieglāk tad, ja ir dots labs paraugs atbilžu lielākai dažādošanai – plašāks tipveida atbilžu saraksts, kā šajā gadījumā pirmajā jautājumā.

5.3. Ražošanas faktori un stāvokļa uzlabošanas nosacījumi 2002. - 2003.g.

Augstāk apskatītās tekstuālo ierakstu proporcijas tika izmantotas, lai uzlabotu tipveida atbilžu sarakstus aptaujas lapās abos apskatāmajos jautājumos (daļēji arī citos aptauju jautājumos, piemēram, par izmantojamo zemi). Viens no pirmajiem izmaiņu rezultātiem ir jauno tipveida atbilžu saraksti abiem apskatāmajiem jautājumiem 2002.gada rudens un 2003.gada vasaras aptaujām, attiecīgi iedzīvotāju saimniecībās un statūtsabiedrībās. Tie parādīti **3. un 4. tabulā** saistībā ar aptauju rezultātiem.

Atbilžu struktūras tika mainītas, balstoties uz visu iepriekšējo aptauju tekstuālo ierakstu sistemātisku apstrādi. Abi tipveida atbilžu saraksti tika ievērojami paplašināti ar *jauniem atbilžu variantiem*, ieviešot arī divdaļīgu to grupējumu, tomēr salīdzināmībai atstājot arī agrākos atbilžu veidus (3. un 4. tabulā pēdējie izcelti ar rāmīti).

3.tabula

Ražošanas attīstību ierobežojošie apstākļi iedzīvotāju saimniecībās un statūtsabiedrībās un valsts saimniecībās 2002. un 2003.g. (atbildējušo īpatsvars procentos pret respondentu skaitu dotajā gadā)

A t b i l d e s (2002.g. rudenī – Nr.8., 2003. g. vasarā – Nr.13.)	Iedzīvotāju saimniecībās 2002.g. rudenī	Statūtsabiedrībās un valsts saimniecībās 2003. g. vasarā
A - saimniecības iekšējie apstākļi: *		
• trūkst naudas līdzekļu	59	69
• trūkst tehnikas vai tā ir nolietojusies	38	40
• trūkst darba spēka vispār	9	6
• trūkst kvalificēta darba spēka [speciālistu]	9	20
• nevar nodrošināt produkcijas kvalitāti	4	5
• veselības problēmas, vecums	25	2
• augsta pašizmaksa, saimniekot neatmaksājas	20	26
• nolietojušās saimniecības ēkas	11	21
• nav motivācijas un vēlēšanās ražot	11	2
• c i t i traucējoši apstākļi saimniecībā	2	9
B - ārējie apstākļi: *		
• nepietiekama, maza samaksa par produkciju	63	67
• nesavlaicīga samaksa par produkciju	24	35
• trūkst kredītu, dotāciju, subsīdiju	17	22
• produkcijas realizācijas grūtības	23	18
• dabas apstākļi	28	22
• darbs ārpus saimniecības	13	1
• vispārējais ekonomiskais stāvoklis valstī	26	26
• lauksaimniecības, ekonomiskā politika	42	41
• slikti ceļi un sakari, lieli attālumi	10	10
• c i t i traucējoši ārējie apstākļi	2	6
Visas jaunās tipveida atbildes, vidēji **	21	22

* Ar rāmīti apvilktas tās tipveida atbildes un īpatsvari, kas sakrīt ar agrāko gadu tipveida atbildēm un atbilstošajiem īpatsvaram 1.tabulā. Pārējās tipveida atbildes aptaujā lietotas pirmoreiz (ir jaunas).

** Šie rādītāji ievietoti 1.tabulā rindās "Citi (pārējie) faktori" attiecīgajās 2002. un 2003. gada ailēs.

Abās tabulās (3. un 4.) dotas nepieciešamās norādes uz 1.tabulas laikrindām. Pievēršam uzmanību tam, ka tipveida atbilžu loka radikāls paplašinājums nebūt nesamazināja atbilžu īpatsvarus abos jautājumos, salīdzinot ar 1.tabulā redzamajiem lielumiem. Ļoti daudzu atbilžu īpatsvari ir visai iespaidīgi, neraugoties uz piedāvāto atbilžu saraksta lielumu. Tas apstiprina mūsu agrākos novērojumus, ka respondentu atbildēšanas aktivitāte nesamazinās, ja palielina tipveida atbilžu daudzumu anketē. Protams, palielinājumam ir jābūt samērīgam ar reālo problēmu daudzumu, un atbilžu formulējumiem lielos vilcienos jāsakān ar reāli pastāvošajiem izteikumiem – vērtējumiem. Mūsu gadījumā, kā liekas, šīs vēlamās prasības izpildītas, ja neskaita dažas nepilnības.

**Saimniecības ekonomiskā stāvokļa uzlabošanai nepieciešamie nosacījumi
iedzīvotāju saimniecībās un statūtsabiedrībās un valsts saimniecībās 2002. un 2003.g.**

(atbildējušo īpatsvars procentos pret respondentu skaitu dotajā gadā)

A t b i l d e s (2002.g. rudenī – Nr.15., 2003. g. vasarā – Nr.26.)	Iedzīvotāju saimniecībās 2002.g. rudenī	Statūtsabiedrībās un valsts saimniecībās 2003. g. vasarā
A – finansiālā ziņā: *		
• saņemt kredītu	13	23
• saņemt dotācijas, subsīdijas	36	51
• saņemt laikā naudu par savu produkciju	31	38
• palielināt produkcijas iepirkuma cenas	65	62
• samazināt pašizmaksu	22	40
• algots papildus darbs ārpus saimniecības [2002.g.], papildus ienākumi no darba ārpus uzņēm. [2003.g.]	] 6	] 4
• pensionēšanās nosacījumu izmaiņas [2002.g.], nodokļu atvieglojumi [2003.g.]	] 8	] 55
• c i t i apstākļi	1	1
• nav vajadzības uzlabot	6	1
Visas jaunās tipveida atbildes A- grupā, vidēji **	18	27
B – citās jomās:		
• darba spējas, veselība	24	4
• jauns darbaspēks, jauni saimnieki [2002.g.], jauns darbaspēks, jauni speciālisti [2003.g.]	] 6	] 15
• labāka lauksaimniecības politika	45	53
• labāka ekonomiskā un cenu politika ***	57	68
• valdības atbalsts zemniekiem [2002.g.], izmaiņas darba likumdošanā [2003.g.]	] 53	] 9
• c i t i apstākļi	0,5	2
• nav vajadzības uzlabot	5	0,5
Visas jaunās tipveida atbildes B- grupā, vidēji **	27	22

* Ar rāmīti apvilktas tās tipveida atbildes un īpatsvari, kas sakrīt ar agrāko gadu tipveida atbildēm un atbilstošajiem īpatsvaram 1.tabulā. Pārējās tipveida atbildes aptaujā lietotas pirmoreiz (ir jaunas).

** Šie rādītāji ievietoti 1.tabulā rindās “Citi (pārējie) nosacījumi” attiecīgajās 2002. un 2003. gada ailēs.

*** Ekonomiskās garantijas, tirgus sakārtošana, kontrabandas apkarošana, monopolu uzraudzība, izmaiņas nodokļu sistēmā, u.c.

Kopumā šajās tabulās atkārtojas augstāk minētās sakarības starp abiem apskatāmajiem jautājumiem (par faktoriem un nosacījumiem) un raksturīgākās analogijas vai atšķirības iedzīvotāju saimniecību un kooperatīvā sektora uzņēmumu dotajās atbildēs. Vairākumā tematu atbildes aktīvāk devuši kooperatīvie uzņēmumi.

Jautājumā par traucēkļiem ražošanai (A) tās ir līdzīgi atbilžu īpatsvari par produkcijas apmaksu, kredītu un tehnikas trūkumu, vispārējo ekonomisko stāvokli valstī un ekonomisko politiku, sliktiem ceļiem un sakariem, toties atšķirības atbildēs par kvalificētu darbaspēku, veselības – vecuma faktoru, saimniecības infrastruktūru (**3.tabula**).

Uz otro jautājumu - par iespējamiem nosacījumiem stāvokļa uzlabošanai (B) abos saimniecību veidos praktiski visu veidu atbilžu daudzums ir lielāko tiesu ir mazāks kā īpatsvari traucēkļu vērtējumos (**3. un 4.tabula**). Tomēr kooperatīvie uzņēmumi šajā jautājumā tomēr ir aktīvāki par iedzīvotāju saimniecībām praktiski visos atbilžu veidos (turpat). Tas varētu liecināt par statūtsabiedrību arvien veiksmīgāku iekļaušanos lauksaimnieciskās ražošanas un pakalpojumu tīklā, kamēr iedzīvotāju saimniecības kopumā pat samazina savas “prasības pret dzīvi”, ja spriežam pēc gandrīz visu atbilžu veidu daudzuma krišanās (turpat).

6. SOCIĀLEKONOMISKAIS STĀVOKLIS LATVIJĀ – VĒRTĒJUMS UN PROGNOZES PAR TĀ ATTĪSTĪBU

Tirgus un sociālo pētījumu centrs “Latvijas Fakti” regulāri veic sabiedriskās domas aptauju par sociāli ekonomisko stāvokli Latvijā un ģimenes finansiālā stāvokļa izmaiņām. Aptauja notiek katru mēnesi un tās izlase apjoms ir 1000 Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji vecumā no 15 līdz 74 gadiem. Aptaujas izlase aprēķināta balstoties uz jaunākajiem statistikas datiem par Latvijas Republikas iedzīvotājiem (izlase sastādīta proporcionāli sekojošām pazīmēm: dzimums; vecums; nacionalitāte; ģeogrāfiskā izkliede). Katra aptauja notiek visos 26 LR administratīvajos rajonos, kopumā 146 izlases punktos.

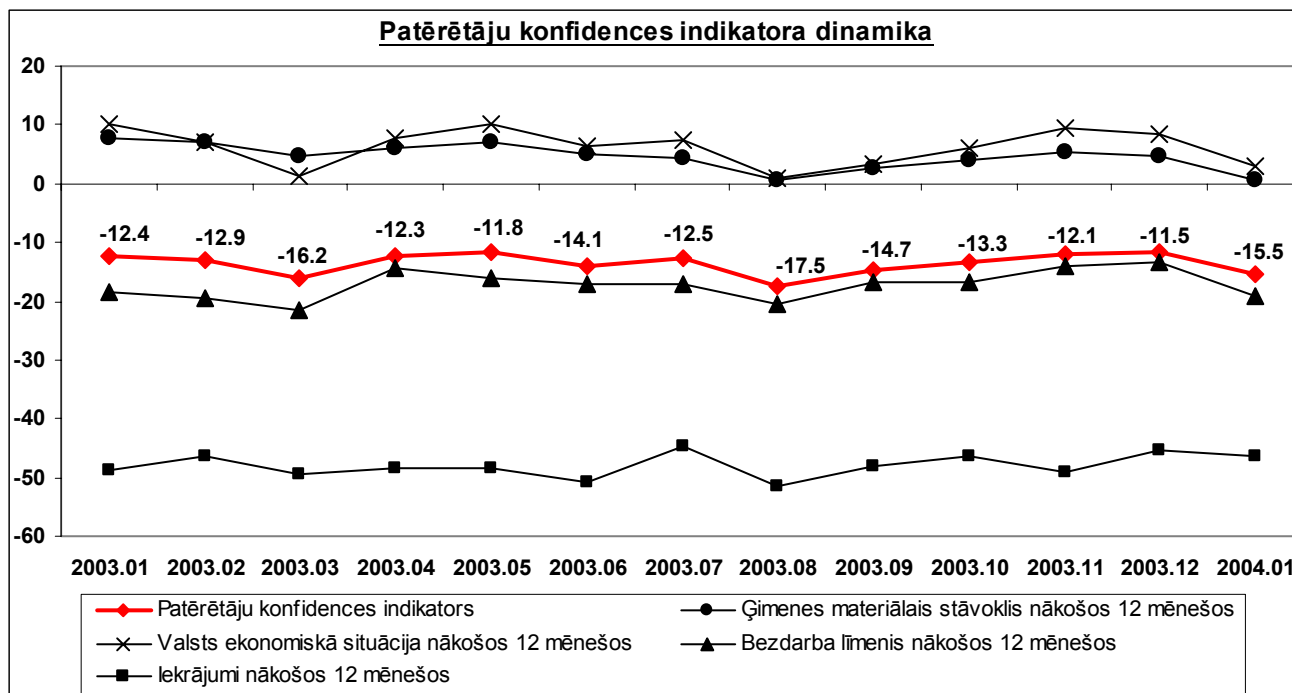
Aptaujas gaitā, izmantojot 15 jautājumus, respondentiem tiek lūgts novērtēt Latvijas un savas ģimenes ekonomiskās situācijas izmaiņas pēdējo 12 mēnešu laikā, kā arī prognozēt tās turpmāko 12 mēnešu laikā.

Viens no būtiskākajiem rādītājiem, kas raksturo sociālekonomiskā stāvokļa izmaiņas valstī, ir patērētāju konfidences indikators. To veido aptaujāto iedzīvotāju prognozes, kā nākamo 12 mēnešu laikā varētu mainīties:

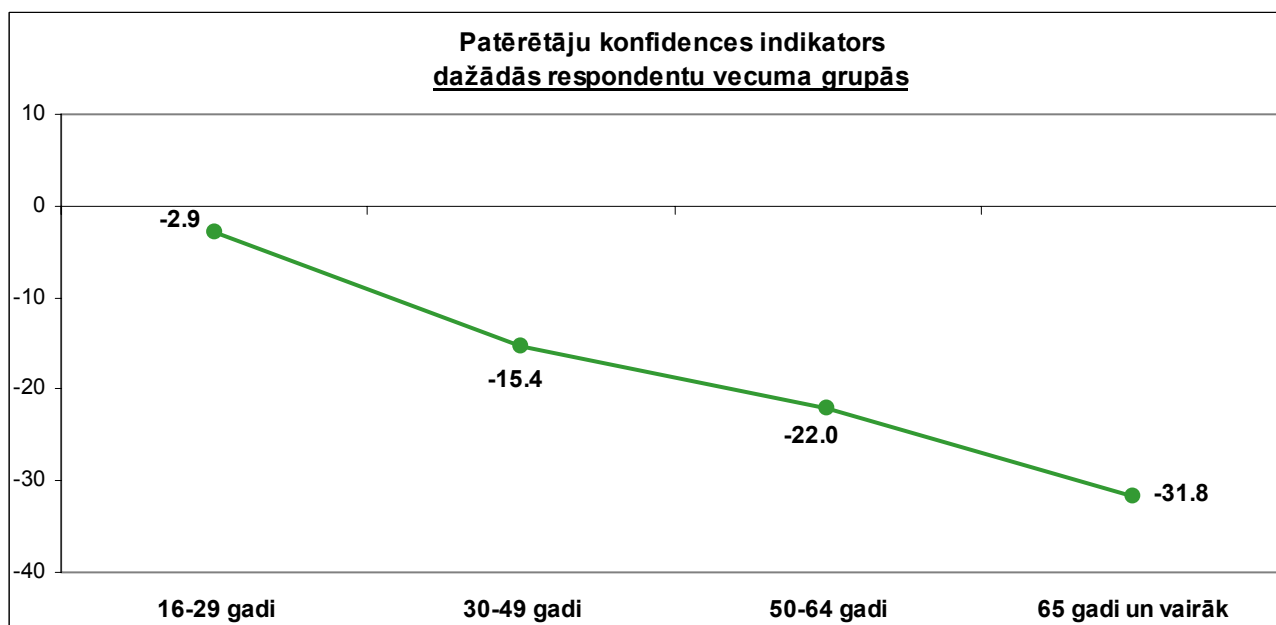
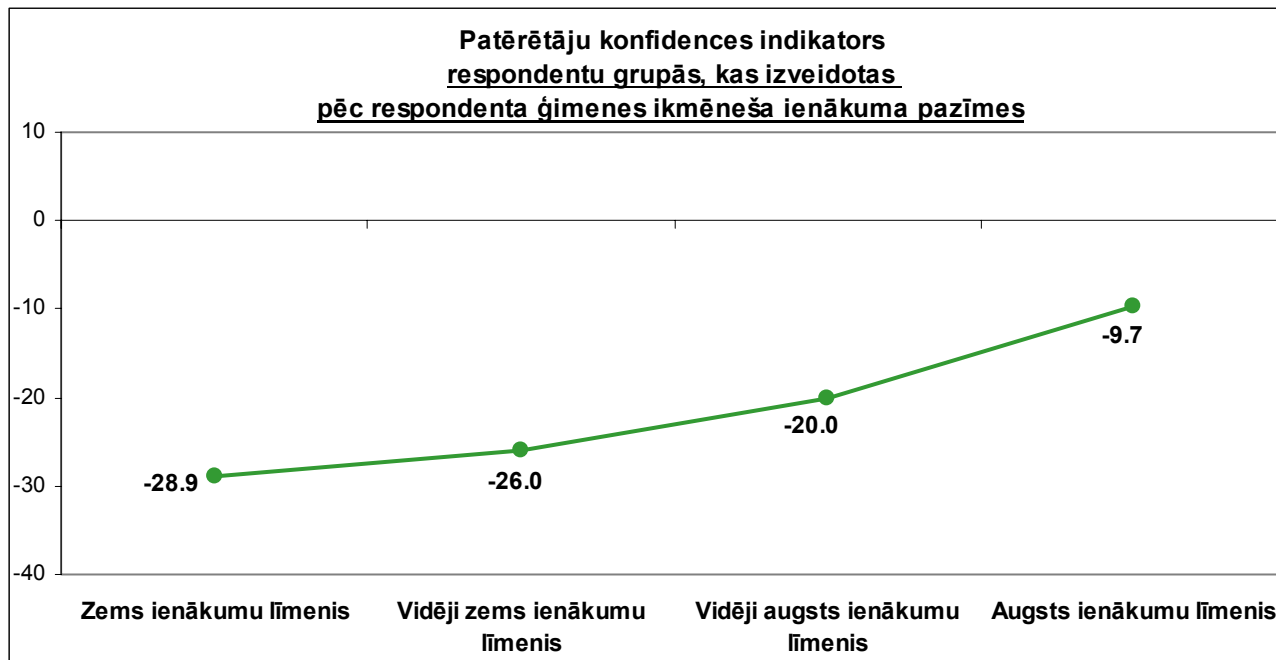
1. vispārējā ekonomiskā situācija Latvijā;
2. bezdarba līmenis Latvijā;
3. respondenta ģimenes finansiālais stāvoklis;
4. iespēja, ka nākamo 12 mēnešu laikā respondents varēs iekrāt kaut cik naudas.

“Latvijas Faktu” veikto sabiedriskās domas aptauju rezultāti liecina, ka patērētāju konfidences indikators Latvijā pēdējo 2 gadu laikā ir negatīvs. Šim patērētāju “uzticības” rādītājam nav raksturīgas straujas izmaiņas. Pēdējā gada laikā tā svārstības ir robežās no -12 līdz -17 punktiem. 2004.gada janvārī patērētāju konfidences indikators ir -15,5 punkti. Salīdzinājumā ar 2003.gada nogales pētījumiem, 2004.gada janvārī tas ir nedaudz krities.

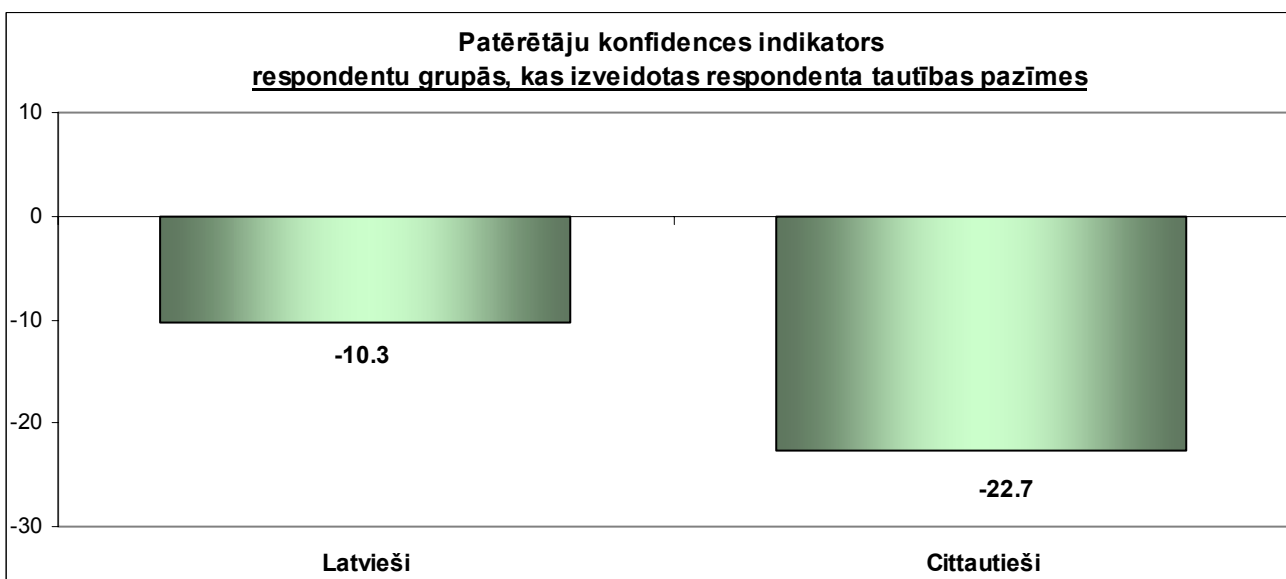
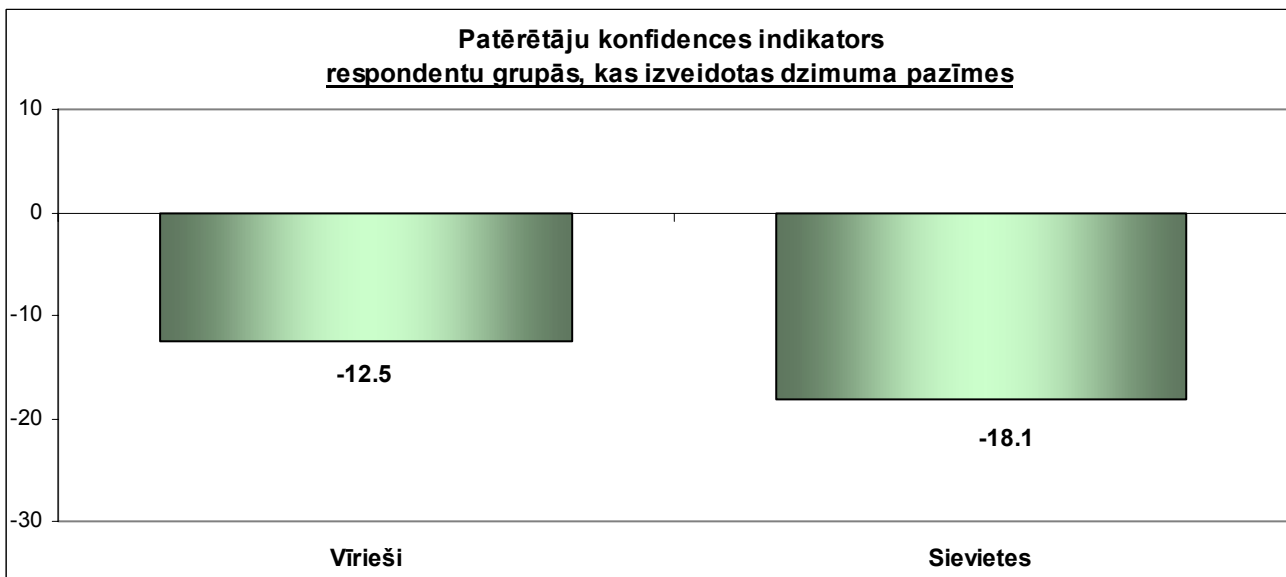
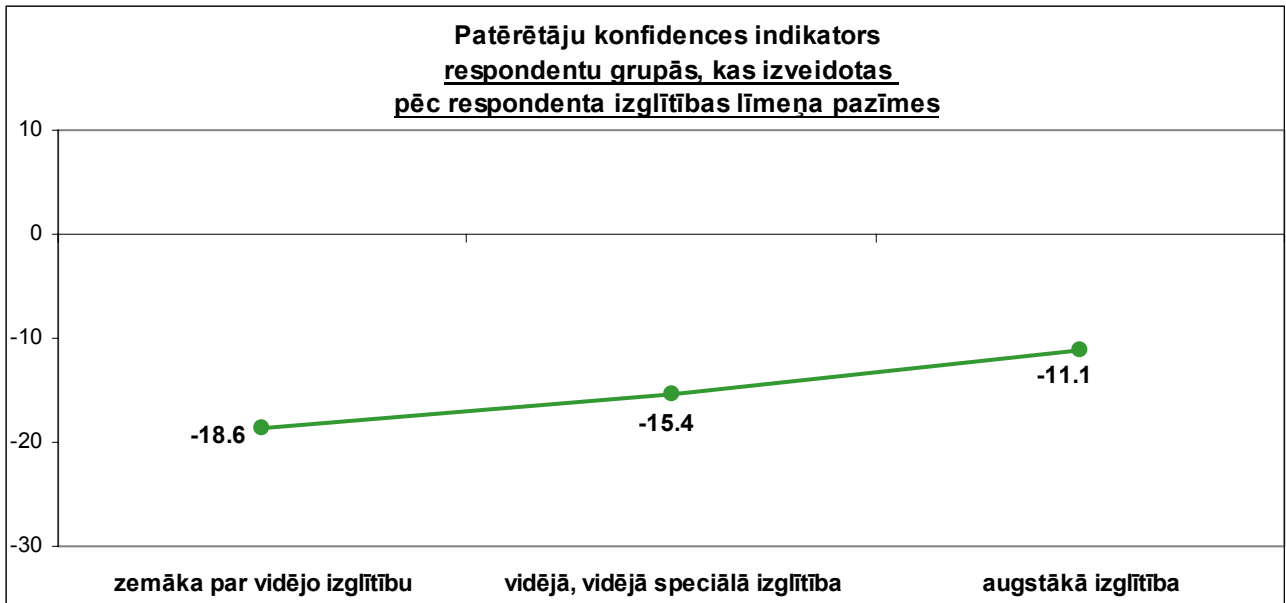
Līdzīgi kā iepriekšējās aptaujās, arī 2004.gada janvārī aptaujātie Latvijas iedzīvotāji kopumā optimistiski prognozēja Latvijas vispārējās ekonomiskās situācijas, kā arī savas ģimenes finansiālā stāvokļa izmaiņas nākamo 12 mēnešu laikā, savukārt pesimistiski tika vērtēta iespēja, ka tuvākā gada laikā varētu samazināties bezdarba līmenis valstī un, jo īpaši, iespēja, ka respondents nākamo 12 mēnešu laikā varēs iekrāt naudu. Sekojošais grafiks ilustrē patērētāju konfidences indikatora dinamiku pēdējo 12 mēnešu laikā:

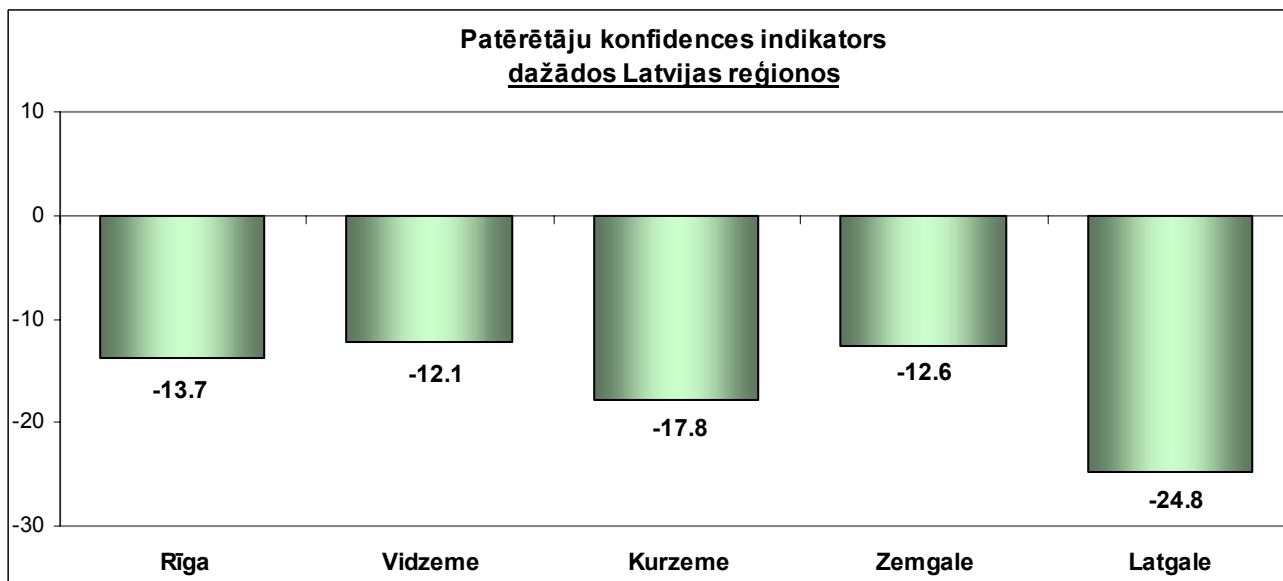
Visās respondentu grupās, kas izveidotas pēc dažādām sociāli demogrāfiskajām pazīmēm (vecums, dzimums, ienākumu līmenis un tml.), 2004.gada janvārī iegūtais patērētāju konfidences indikators ir negatīvs. Aptaujas rezultātu analīze atklāj tradicionālās, visos iepriekšējos pētījumos vērotās tendences - gan savas ģimenes, gan Latvijas ekonomiskās situācijas attīstību nākotnē optimistiskāk prognozē gados jaunākie respondenti, finansiāli nodrošinātākie aptaujas dalībnieki, iedzīvotāji ar augstāku izglītības līmeni, kā arī aptaujātie vīrieši un latvieši.

Līdzīgi kā iepriekšējos pētījumos, arī 2004.gada janvārī salīdzinoši kritiskāk savas ģimenes materiālās labklājības un kopējās ekonomiskās situācijas izmaiņas prognozējuši aptaujātie Latgales, kā arī Kurzemes iedzīvotāji.

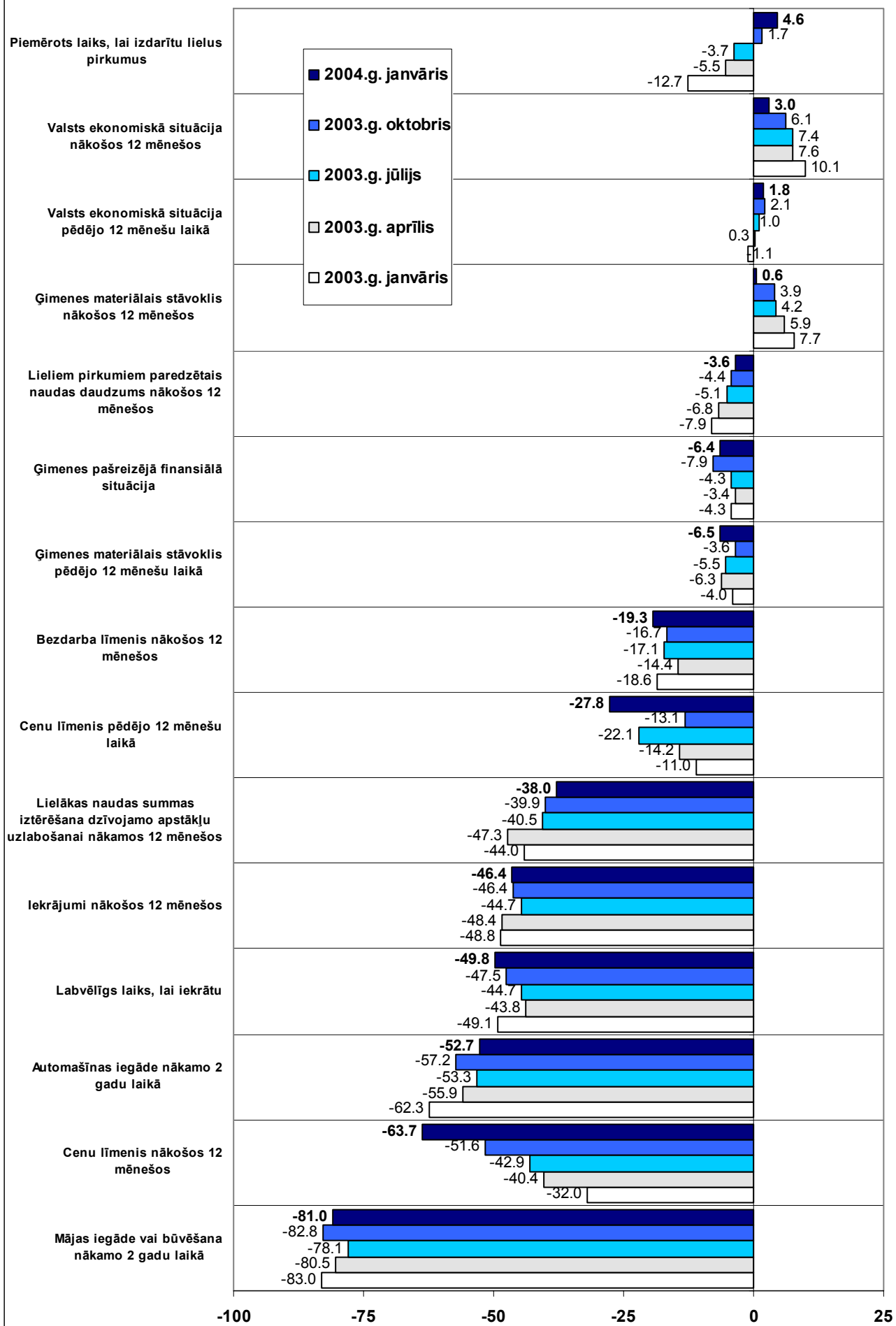

Grafikā nākamajā lpp. ilustrēti pētījumu rezultātu dinamika visos 15 jautājumos pēdējo 12 mēnešu laikā.

Pētījumu rezultātu salīdzinājums liecina par sekojošām tendencēm:

- Ar katru aptauju ievērojami pesimistiskāk tiek prognozētas cenu līmeņa izmaiņas nākamo 12 mēnešu laikā. Salīdzinājumā ar 2003.g. janvāri, šis rādītājs krities vairāk nekā par 30 punktiem (no -32 uz -63.7). Kritiskāk tiek vērtētas arī cenu līmeņa izmaiņas pēdējā gada laikā;
- Ar katru aptauju respondenti nedaudz kritiskāk prognozēja, gan personiskās labklājības, gan Latvijas ekonomiskās situācijas izmaiņas turpmāko 12 mēnešu laikā;
- Ar katru pētījumu pieaug to iedzīvotāju skaits, kas aptaujas norises brīdi raksturoja kā piemērotu laiku lielu pirkumu izdarīšanai. Salīdzinājumā ar 2003.g. janvāri, šis rādītājs paaugstinājies par 17,3 punktiem.
- 2004.g.janvārī aptaujātie Latvijas iedzīvotāji biežāk nekā 2003.g. veiktajās sabiedriskās domas aptaujās atbildēja, ka turpmāko 12 mēnešu laikā varētu iztērēt lielāku naudas summu dzīvojamo apstākļu uzlabošanai vai iegādāties automašīnu.

Latvijas un respondenta ģimenes ekonomiskās situācijas izmaiņas pēdējo 12 mēnešu laikā, kā arī prognozes par tās attīstību nākotnē

7. INVESTĪCIJU KONJUNKTŪRA RŪPNIECĪBĀ

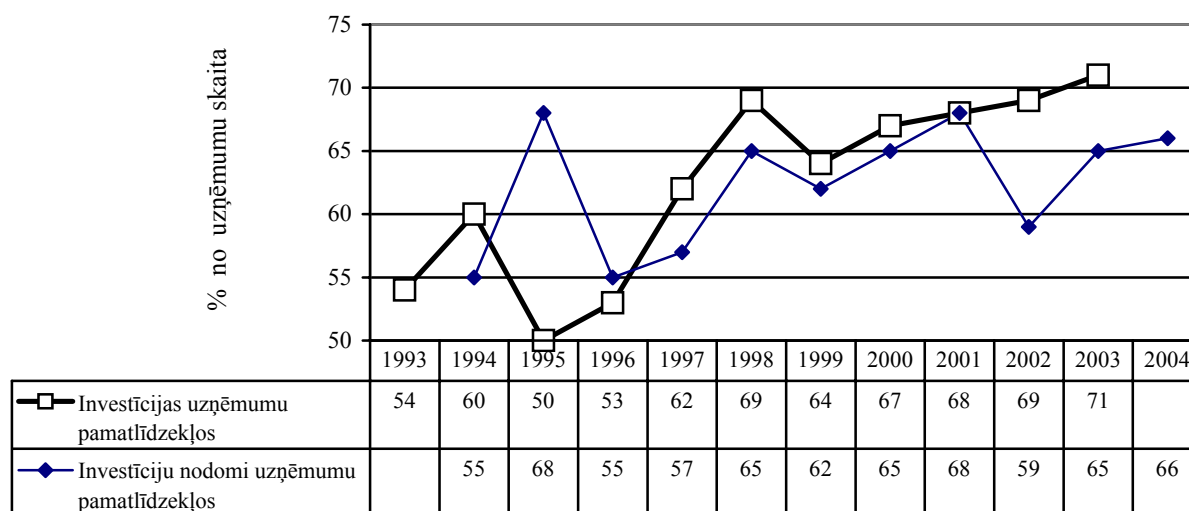
Investīciju konjunktūras aptauju rezultāti papildina tradicionālās statistikas datus, jau iepriekšējā gada beigās ļaujot spriest par gaidāmo investīciju līmeni rūpniecībā kopumā un noteiktajos uzņēmumu grupējumos. Aptaujā iegūst informāciju par investīciju tiem (ieguldījumu pamatlīdzekļos veidiem), kā arī detalizēti tiek apsekoti esošie un nākošajā gadā gaidāmie investīcijas ietekmējošie (kā ierobežojošie, tā veicinošie) faktori.

7.1. Investīciju konjunktūras aptauja Latvijā

No 1993.gada līdz 2000.gadam Latvijā konjunktūras pētījumi neparedzēja atsevišķu investīciju konjunktūras aptauju. Tai vietā pārejas valstīs uz tirgus ekonomiku (arī Latvijā), ievērojot EK rekomendācijas, rūpniecības konjunktūras anketā divas reizes gadā tika iekļauti arī jautājumi par investīcijām uzņēmumu attīstībai.

No 2001.gada, atbilstoši ES dalībvalstu metodikai, investīciju konjunktūras pētījums organizēts kā patstāvīgs apsekojums. Šī aptauja tāpat notiek divas reizes gadā - aprīlī un oktobrī, taču ievērojami atšķiras jautājumu loks un grupējumu pazīmes. Tāpēc tikai atsevišķiem investīciju tiem saglabājas dinamikas rindas.

1.zīm. Investīciju nodomu un investīciju esamības rūpniecības pamatlīdzekļos salīdzinājums apsekojuma gados

Atšķirībā no vairuma citiem konjunktūras pētījumu prognožu rādītājiem, investīciju nodomus uzņēmumu pamatlīdzekļos respondenti pēdējos gados atklāj nelabprāt un ir piesardzīgāki nekā atspoguļojot esošo situāciju. Tā 2003.gadā lielāku vai mazāku summu ieguldīt ražošanas attīstībā bija paredzējuši 65% aptaujāto uzņēmumu, bet 2003.gada oktobra aptaujā investīciju esamību atzīmējuši 71% respondentu.

1.tabulā un 2.zīmējumā sakopoti dati, cik procentu no Latvijas rūpniecības uzņēmumiem novirzījuši līdzekļus galvenajos ieguldījumu veidos pa gadiem no 1993.līdz 2004.gadam. Šādi vispārējie dati ļauj spriest par investīciju rūpniecības pamatlīdzekļos izlietojuma tendenci un tās maiņu laika gaitā.

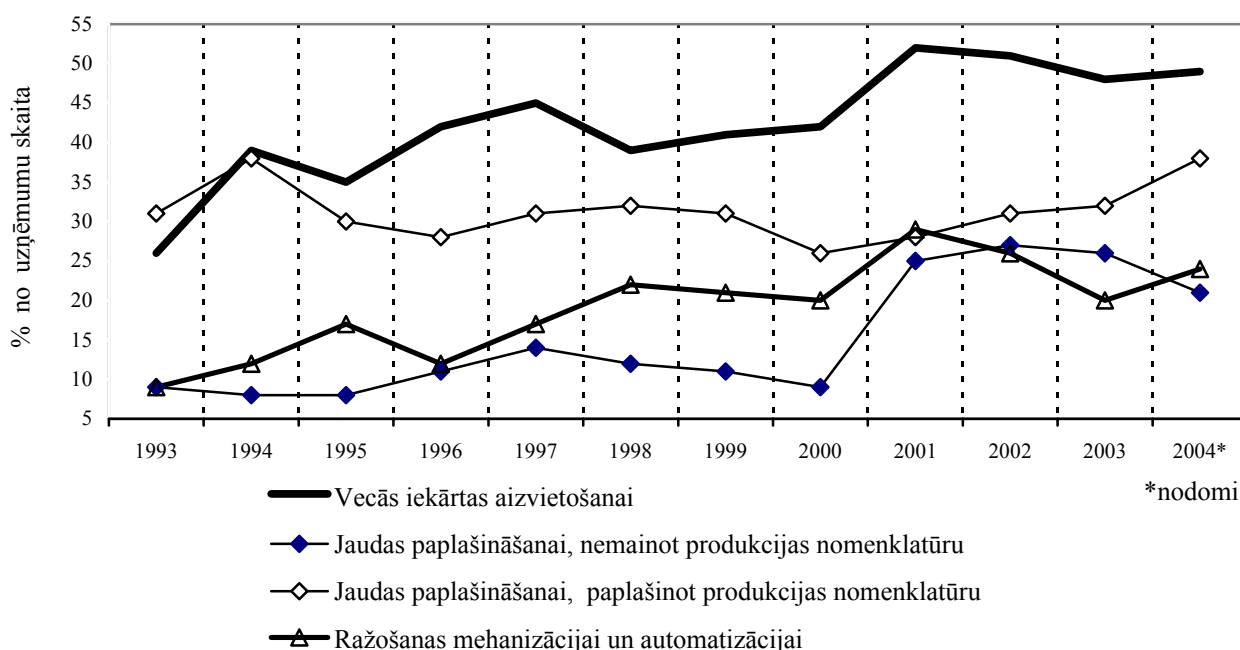
Atsevišķi investīciju tipi (ieguldījumu virzieni) rūpniecības uzņēmumu pamatlīdzekļos 1993. - 2004.gg.

(procentos no respondentu skaita)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
Vecās iekārtas aizvietošanai	26	39	35	42	45	39	41	42	52	51	48	49
Jaudas paplašināšanai, nemainot produkcijas nomenklatūru	9	8	8	11	14	12	11	9	25	27	26	21
Jaudas paplašināšanai, paplašinot prod. nomenklatūru	31	38	30	28	31	32	31	26	28	31	32	38
Ražošanas mehānizācijai un automatizācijai	9	12	17	12	17	22	21	20	29	26	20	24

*- nodomi

2.zīm.Atsevišķi investīciju tipi (ieguldījumu virzieni) rūpniecības uzņēmumu pamatlīdzekļos 1993. - 2003.gadā

*nodomi

Visvairāk uzņēmumu katru gadu veic vecās iekārtas aizvietošanu. Respondenti norāda, ka šāda tendence sagaidāma arī šogad, taču tālāka investēšana vecās iekārtas aizvietošanai nepaplašināsies.

2004.gadā prognozētā ieguldījumu struktūra vairāk kā līdz šim paredz attīstīt jaunu izstrādājumu ražošanu.

Krītas arī ieguldījumu prognoze vienkāršai ražošanas paplašināšanai vecās nomenklatūras ietvaros.

Pie ierobežotām iespējām bremzējas ražošanas mehānizācijas un automatizācijas ieceres.

Tā, piemēram, investīciju nodomi mehānizācijai un automatizācijai 2003.gadam bija 24% aptaujāto, bet pēc 2003.gada oktobra aptaujas datiem faktiski līdzekļus šim mērķim novirzīja 20% respondentu.

7.2. Ieguldījumu pamatlīdzekļos veidi

2.tabula raksturo aktivitāti atšķirīgiem ieguldījumu virzieniem kopš 2001.gada dažāda lieluma rūpniecības uzņēmumos. Šajā tabulā investīciju tipi, kas veidoti saskaņā ar ES investīciju aptaujas programmu, daļēji atšķiras no 1 tabulā un 2.zīmējumā fiksētajiem, nemainās vienīgi veids 'vecās iekārtas aizvietošanai'.

Ieguldījumu veids 'ražošanas jaudas paplašināšana' ietver abus iepriekš minētos jaudas palielināšanas veidus (ganiepriekšējā sortimenta, gan paplašināta sortimenta izstrādājumu ražošanai).

Savukārt, 'racionalizācijas investīcijās' bez iepriekš apskatītajām 'investīcijām ražošanas mehanizācijai un automatizācijai' ietilpst 'jaunās tehnikas ieviešana'.

Sadaļā 'ieguldījumi piesārņojuma novēršanai u.c.' iepriekšējo gadu līdz 2001. dati nav izmantojami.

2.tabula

Investīciju virzieni dažāda lieluma rūpniecības uzņēmumos 2001.-2004.gadā

(procentos no respondentu skaita grupā)

	Vecās iekārtas aizvietošanai				Ražošanas jaudas paplašināšanai				Racionalizācijas investīcijas				Citiem nolūkiem (piesārņojuma novēršanai, darba drošībai u.c.)			
	2001	2002	2003	2004 ¹	2001	2002	2003	2004 ¹	2001	2002	2003	2004 ¹	2001	2002	2003	2004 ¹
Uzņēmumi, kuros strādā mazāk nekā 50 cilvēku	36	30	35	42	31	37	51	54	19	37	30	36	19	18	21	30
Uzņēmumi ar strādājošo skaitu no 50 līdz 249	53	56	50	48	47	59	57	55	49	47	45	53	20	22	22	30
Uzņēmumi ar 250 un vairāk strādājošiem	66	63	69	63	70	66	60	54	70	67	63	67	41	35	36	38
Uzņēmumi ar 500 un vairāk strādājošiem	71	74	73	70	82	74	53	50	86	79	58	61	46	47	46	43
Visa rūpniecība	52	51	48	49	49	55	55	54	45	51	43	48	26	25	25	32

2004¹ - nodomi

Visa veida investīcijas vairāk tiek ieguldītas lielāko uzņēmumu pamatlīdzekļos, tomēr tie investīciju nodomus atklāj tikpat piesardzīgi kā mazie un vidējie uzņēmumi.

Dažāda lieluma uzņēmumu grupās investīciju tipi nedaudz atšķiras.

Lielākie rūpniecības uzņēmumi, kas pēdējos gados pārsvarā investēja vecās iekārtas aizvietošanai un ražošanas jaudu paplašināšanai, 2004.gadā vairāk paredzējuši ieguldīt racionalizācijas mērķiem.

Vidējie rūpniecības uzņēmumi 2004.gadā nedaudz vairāk nekā citus investīciju veidus minējuši ražošanas jaudu paplašināšanu.

Arī mazie uzņēmumi 2003.gadā galveno uzsvāru likuši uz ražošanas jaudu paplašināšanu, kas par galveno virzienu atzīts arī 2004.gada investīciju nodomiem.

Jo lielāki uzņēmumi, jo to lielāks īpatsvars šajā gadā nolēmuši izdalīt līdzekļus dabas aizsardzībai un darba drošībai.

3.tabulā dots investīciju virzienu raksturojums 2001.-2004.gadā apstrādes rūpniecībā un tās sektoros dažāda pielietojuma preču ražošanai.

Investīciju virzieni apstrādes rūpniecībā un tās sektoros 2001-2004.gadā

(procentos no respondentu skaita grupā)

	Vecās iekārtas aizvietošanai				Ražošanas jaudas paplašināšanai				Racionalizācijas investīcijas				Citiem nolūkiem (piesārņojuma novēršanai, darba drošībai u.c.)			
	2001	2002	2003	2004 ¹	2001	2002	2003	2004 ¹	2001	2002	2003	2004 ¹	2001	2002	2003	2004 ¹
Patēriņa preču ražošanā	57	55	55	53	57	63	56	63	51	60	44	51	22	28	22	31
Starppatēriņa preču ražošanā	48	51	42	44	44	51	53	56	40	47	39	48	26	24	24	30
Investīciju (kapitālpreču) ražošanā	45	39	44	49	45	59	64	62	45	45	46	47	34	20	30	30
Apstrādes rūpniecībā	51	50	48	48	49	57	56	55	44	51	43	49	25	25	24	33

2004¹ - nodomi

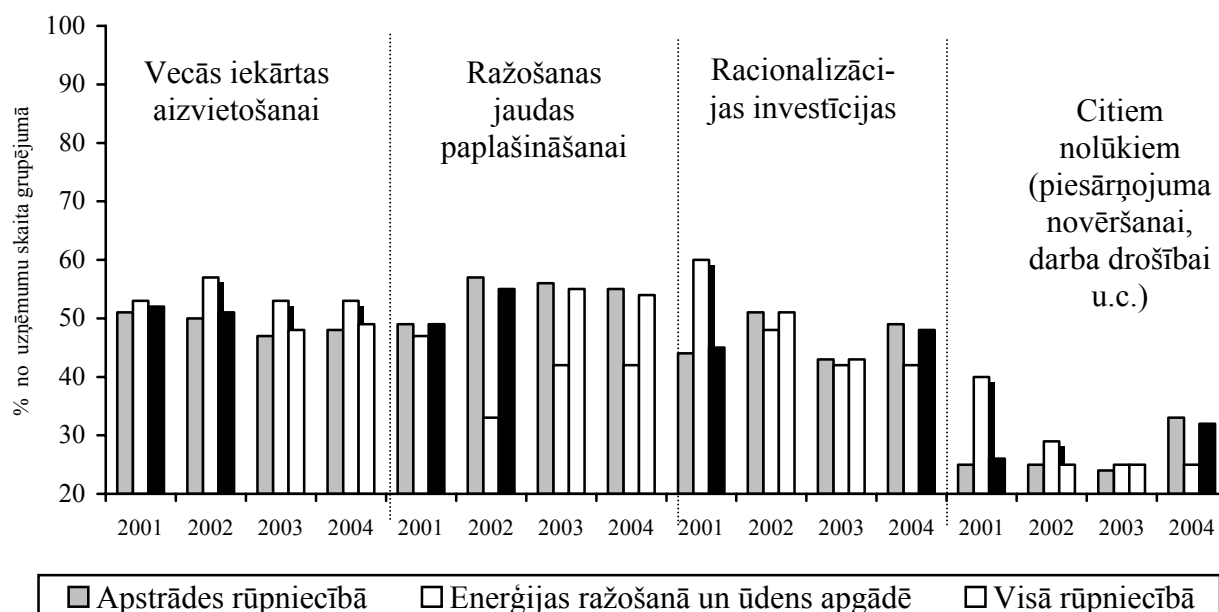
Patēriņa preču ražošanas uzņēmumos investīcijas minētos ieguldījumu veidos tiek novirzītas diezgan vienmērīgi. 2003.gadā šajos uzņēmumos nedaudz dominēja ražošanas jaudas paplašināšana, kas saglabājas arī plānotajā 2004.gadam. Taču labie racionalizācijas investīciju nodomi pagājušajā gadā nepiepildījās - tās paredzēja 64% patēriņa preču ražotāji, bet faktiski ieviesa 44%.

Jāatzīmē, ka arī kapitālpreču (investīciju preču) ražošanā un starppatēriņa preču ražošanas uzņēmumos kā 2003., tā 2004.gadā prioritāte ir ražošanas jaudas paplašināšanai.

Apstrādes rūpniecības sektoros diezgan vienmērīgi tiek prognozētas investīcijas dabas aizsardzībai, darba drošībai u.c., kam tomēr pašlaik Latvijas rūpniecībā paredzēti vismazākie ieguldījumi.

3.zīmējumā attēlotas investīcijas sadalījumā pa to veidiem apstrādes rūpniecībā, enerģijas ražošanā, ūdens apgādē un visā rūpniecībā 2001-2004.gadā.

3.zīm. Investīcijas sadalījumā pa to veidiem apstrādes rūpniecībā, enerģijas ražošanā, ūdens apgādē un visā rūpniecībā 2001.-2004.gadā

7.3. Investīcijas ietekmējošie faktori

4.tabulā sakopoti investīcijas ietekmējošie faktori pēc pilnas atbilžu gradācijas rūpniecībā kopā faktiski (2004.- nodomi) aptaujas gados.

Turpmāk analizēti pirmie trīs faktori, jo pozīcija 'citi' ir maz pārstāvēta, pie kam, atbildes netiek atšifrētas.

4.tabula

Investīcijas ietekmējošo faktoru pakāpe visā rūpniecībā

(% no respondentu skaita)

Faktori	Gadi	Ļoti stimulē	Stimulē	Neietekmē	Ierobežo	Ļoti ierobežo	Nav atbildes
<i>A</i>	<i>B</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Pieprasījums	2002	21	46	9	2	1	21
	2003	24	44	7	4	1	20
	2004*	25	42	6	3	0	22
Finansiālie resursi vai gaidāmā peļņa	2002	15	30	5	21	7	23
	2003	14	33	5	19	6	23
	2004*	14	32	5	19	4	26
Tehniskie faktori	2002	7	40	13	10	1	30
	2003	7	44	11	8	1	30
	2004*	8	42	10	7	1	33
Citi faktori	2002	2	8	12	3	1	75
	2003	1	10	8	6	1	74
	2004*	2	11	8	4	1	75

2004*-gaidāmie ietekmējošie faktori

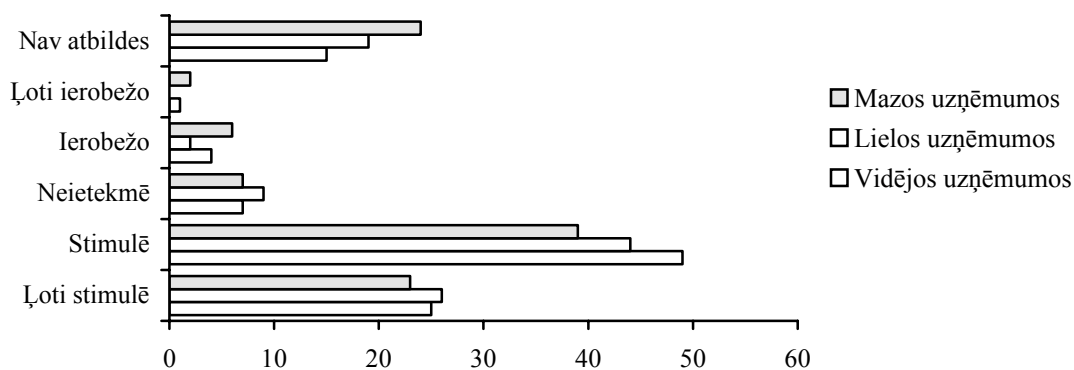
4.-6.zīmējumā grafiski dota katra svarīgākā faktora izplatības biežums 2003.gadā pilnā gradācijā rūpniecības uzņēmumos ar dažādu nodarbināto skaitu.

2003.gada oktobra investīciju konjunktūras rūpniecībā aptauja liecina, ka produkcijas pieprasījums samērā vienmērīgi stimulē visu lielumu rūpniecības uzņēmumu pamatlīdzekļu attīstību.

Vidējos un mazos uzņēmumos par vissvarīgāko atzīta gradācija 'pieprasījums stimulē', relatīvi daudz izplatīts arī vērtējums 'ļoti stimulē'.

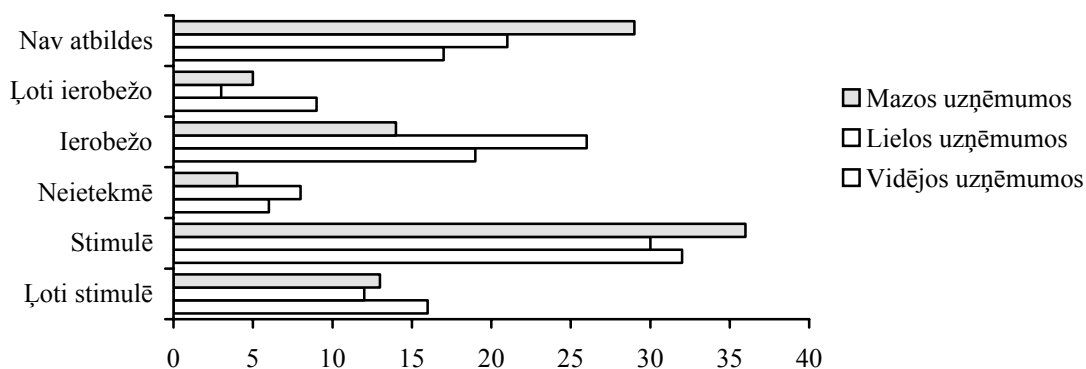
Lielos rūpniecības uzņēmumos lielāka ietekme atzīta tehnisko faktoru kopumam ar gradāciju 'stimulē'.

4.zīm. Pieprasījuma ietekme uz investīcijām dažāda lieluma rūpniecības uzņēmumos 2003.gadā

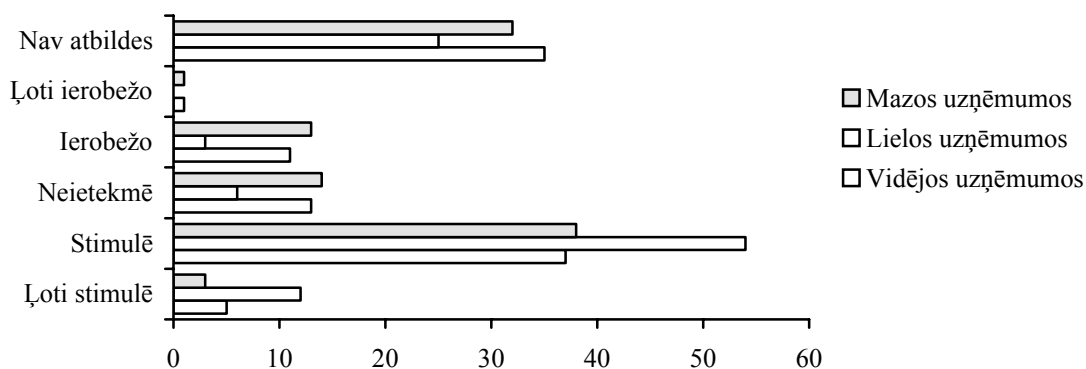

5.zīm. **Finansiālo resursu vai gaidāmās peļņas ietekme uz investīcijām dažāda lieluma rūpniecības uzņēmumos 2003.gadā**

6.zīm. **Tehnisko faktoru ietekme uz investīcijām dažāda lieluma rūpniecības uzņēmumos 2003.gadā**

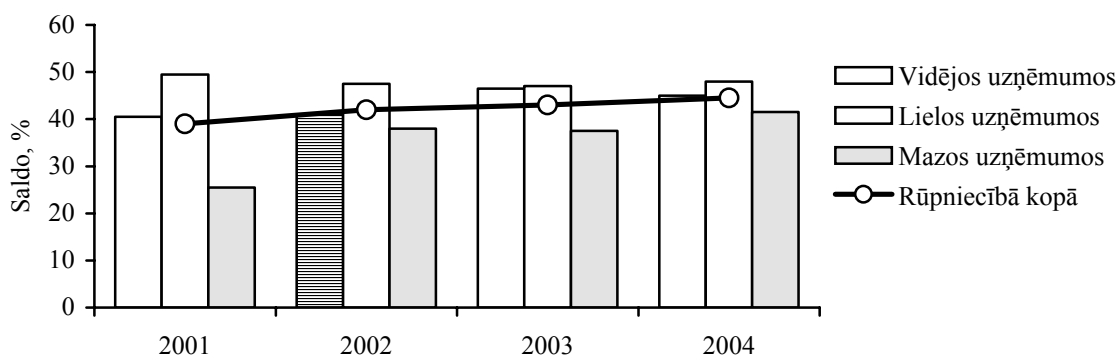

Mazo un vidējo uzņēmumu pārstāvji tehnisko faktoru kopumu uzskata par otru ietekmējošāko, bet finansiālo resursu vai gaidāmās peļņas ietekmi bez stimulējošās nozīmes bieži atzīst par bremzējošu faktoru.

Lai vienkāršotu ietekmējošo faktoru analīzi dinamikā, investīciju konjunktūras pētījumā, ņemot vērā katra faktora kā pozitīvo, tā negatīvo gradāciju, iegūst konkrētā **faktora ietekmi izteiktu ar vienu skaitli - saldo.**

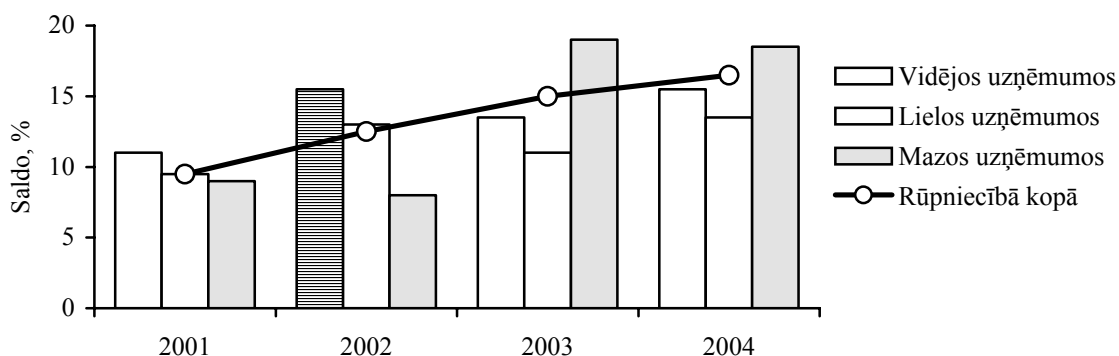
7.-9.zīmējumā doti trīs galveno investīcijas ietekmējošo faktoru saldo apsekojuma gados dažāda lieluma uzņēmumos un rūpniecībā kopumā.

7.zīm. **Investīciju ietekmējošā faktora 'produkcijas pieprasījums' saldo**

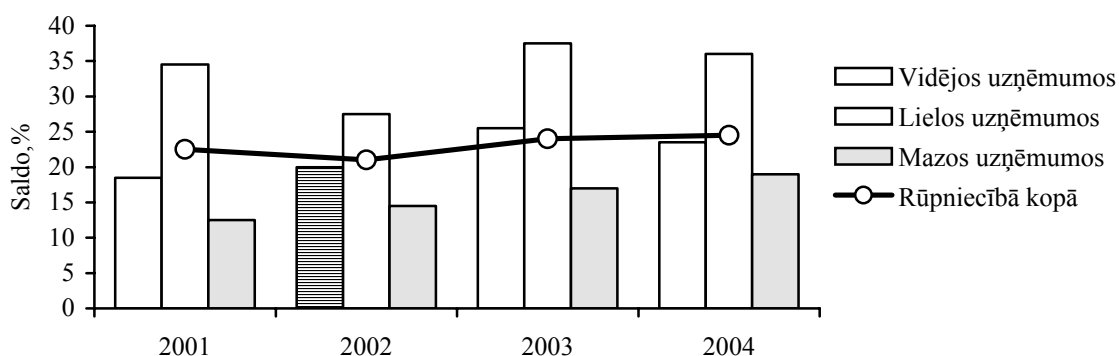
Ja 2001.gadā produkcijas pieprasījums maziem uzņēmumiem likās mazsvarīgāks, tad vēlākos gados tā pozitīvo ietekmi atzīst visu lielumu uzņēmumos diezgan vienmērīgi.

8.zīm. Investīciju ietekmējošā faktora 'finansiālie resursi vai gaidāmā peļņa' saldo

Faktora 'finansiālie resursi vai gaidāmā peļņa' saldo aptaujas gados audzis un dažāda lieluma uzņēmumos stipri izmainījies. Sevišķi augstu to sākuši vērtēt mazo uzņēmumu vadītāji.

9.zīm. Investīciju ietekmējošā faktora 'tehniskie faktori' saldo

Tehniskie faktori apsekojuma gados mainās maz, bet visvairāk tos atzīmēti lielos uzņēmumos.

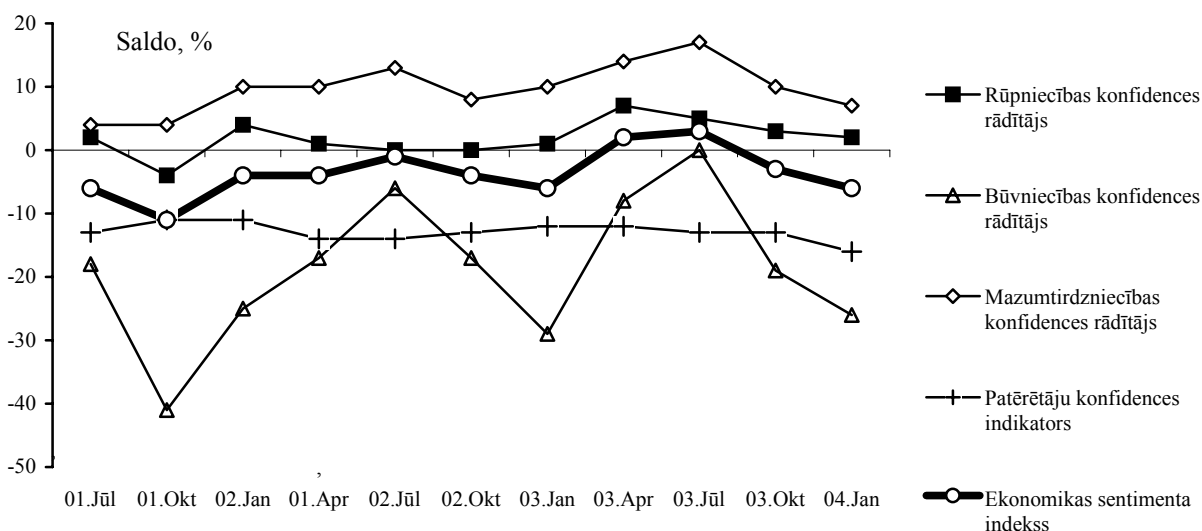
8. EKONOMIKAS SENTIMENTA INDEKSS LATVIJĀ UN APKOPOJOŠIE RĀDĪTĀJI BALTIJAS VALSTĪS

Valsts sociāli ekonomiskā stāvokļa novērtēšanai, izmantojot netradicionālās statistikas uzkrāto informāciju (rūpniecības, būvniecības, mazumtirdzniecības un patērētāju konfidences rādītājus), regulāri tiek aprēķināts un starpvalstu salīdzināšanai pielietots ekonomikas sentimenta indekss. Latvijā pēc ES piedāvātas metodikas tas izskaitļots no 2001.gada jūlija.

8.1. Ekonomikas sentimenta indekss Latvijā

Ekonomikas sentimenta indeksu aprēķina kā vidējo svērto lielumu no atbilstošā perioda apstrādes rūpniecības, būvniecības un mazumtirdzniecības konfidences rādītājiem, kā arī patērētāju konfidences indikatora. Saskaņā ar ES metodiku rūpniecības apkopojošam rādītājam tiek piešķirts svars 0,4, pārējām trim struktūras sastāvdaļām - 0,2 katrai.

1.zīm. Ekonomikas sentimenta indekss un tā sastāvdaļas Latvijā
no 2001.gada jūlija ceturkšņu aptaujās

Ekonomikas sentimenta indekss Latvijā salīdzinājumā ar oktobri pazeminājies (no -3 līdz -6) un ir vienā līmenī ar pagājušā gada janvāra rezultātu. Jāatzīmē, ka pēdējā ceturksnī pasliktinājušās visas četras šī indeksa sastāvdaļas.

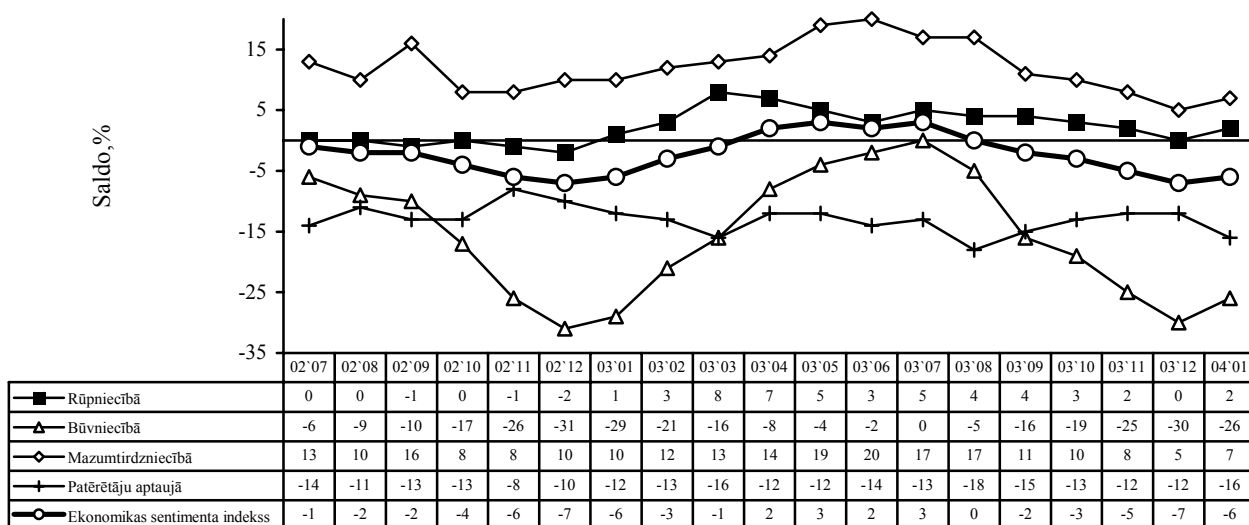
Salīdzinot ar 2003.gada janvāri, augstāks rezultāts ir rūpniecībā un būvniecībā, zemāks - mazumtirdzniecībā un patērētāju aptaujā.

Latvijā, sākot ar 2001.gada jūliju, ekonomikas sentimenta indekss aprēķināts 4 reizes gadā, bet no 2002.gada janvāra - katru mēnesi.

2.zīmējumā dota ekonomikas sentimenta indeksa un tā sastāvdaļu dinamika Latvijā mēnešu aptaujās kopš 2002.gada jūlija. Mēnešu konjunktūras aptauju rezultāti detalizētāk parāda ceturkšņu aptauju rezultātos minēto tendenci.

Ekonomikas sentimenta indekss Latvijā, kas kopš 2003.gada aprīļa nebija negatīvs piecus mēnešus, kopš septembra atkal noslīdējis zem nulles. Jāatzīmē, ka ekonomikas sentimenta indeksu ietekmē tā sastāvdaļu, sevišķi būvniecības, sezonas svārstības.

2.zīm Ekonomikas sentimenta indekss un tā sastāvdaļas Latvijā mēnešu aptaujās

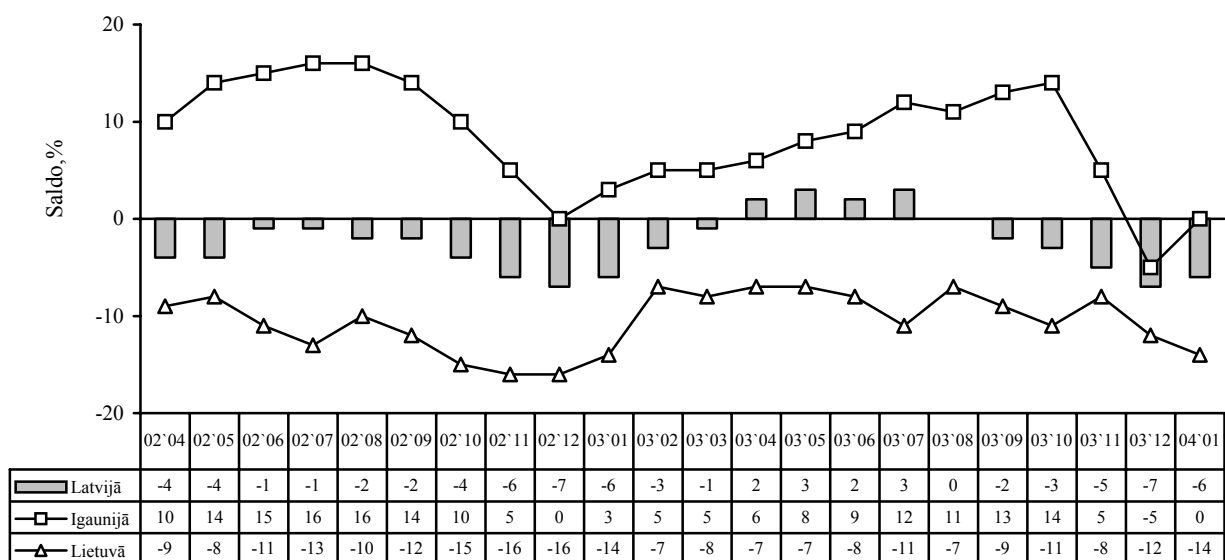

Ekonomikas sentimenta indekss un tā visas tā sastāvdaļas janvārī, salīdzinot ar iepriekšējo mēnesi, ir minimāli uzlabojušies.

8.2. Konjunktūras un patērētāju aptauju apkopojošie rādītāji Baltijas valstīs mēnešu aptaujās

Operatīvai sociāli ekonomiskās situācijas salīdzināšanai ar Igauniju un Lietuvu 2002.gadā no aprīļa katru mēnesi pēc šo valstu datiem aprēķināti ekonomikas sentimenta indeksi.

3.zīm. Ekonomikas sentimenta indekss Baltijas valstīs

Latvijā ekonomikas sentimenta rādītājs pakāpeniski auga no 2002.gada beigām līdz 2003.gada jūlija aptaujai, bet augustā iezīmējās lejupslīde, kas turpinājās līdz decembrim, minimāli uzlabojoties 2004.gada sākumā.

Lietuvā pēc straujā ekonomikas sentimenta indeksa pieauguma 2003.gada sākumā tas vairākus mēnešus palika nemainīgs, jūlijā nedaudz samazinājās, bet augustā atkal diezgan jūtami uzlabojās. Pēdējos divus

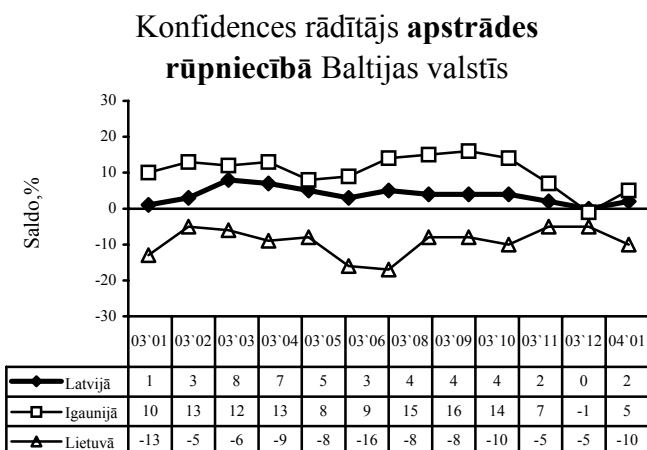
mēnešus kopējā sociāli ekonomiskā situācija Lietuvā, spiežot pēc kvalitatīvo pētījumu apkopojošā rādītāja, nedaudz pazeminās.

Igaunijā ekonomikas sentimenta indekss visos periodos pārsniedz kā Latvijas, tā Latvijas rezultātus. Jāatzīmē, ka šīm rādītājam Igaunijā katru gada pēdējā mēnesī raksturīga pazemināšanās, un 2003.gada decembra aptaujā zemā patērētāju konfidences indikatora ietekmē tas pat noslīdēja zem nulles.

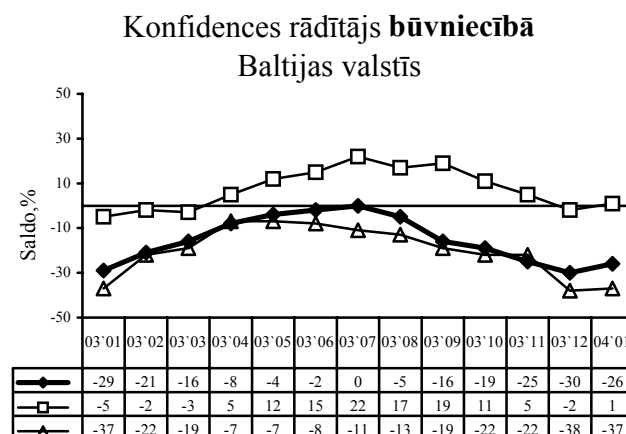
Salīdzinot ar 2003.gada janvāri, ekonomikas sentimenta indekss Latvijā un Lietuvā nav mainījies, paliekot visai zemā līmenī (Latvija -6, Lietuva -14), bet Igaunijā notikusi lejupslīde (no +3 līdz 0).

Konjunktūras un patērētāju konfidences rādītāji Baltijas valstīs mēneša aptaujās

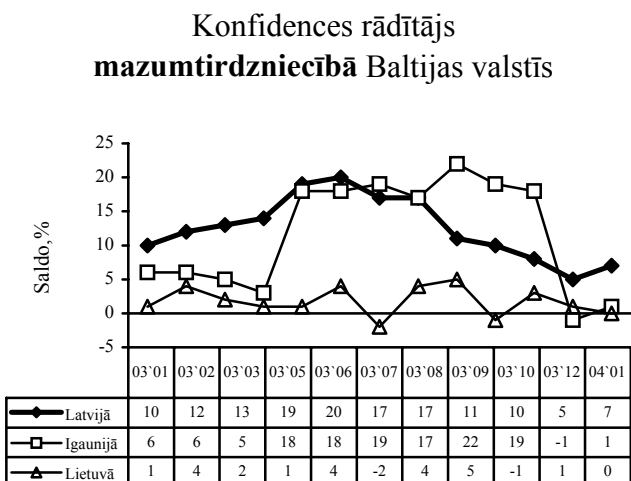
4.zīmējums

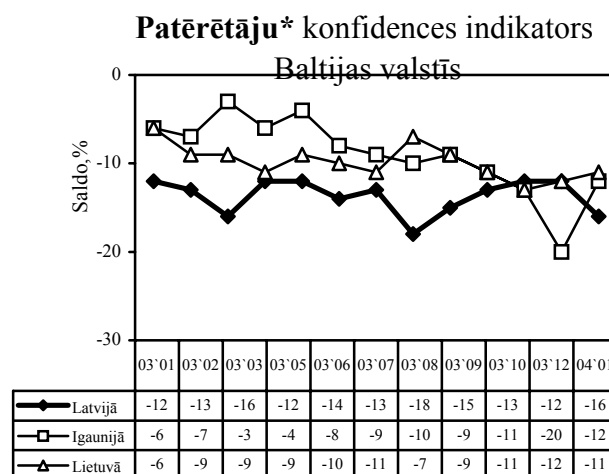
5.zīmējums

6.zīmējums

7.zīmējums

*) - izmantoti TSPC 'Latvijas Fakti' dati

Rūpniecībā mēnešu aptaujās kopējās konjunktūras situācijas vērtējums Latvijā pēdējā gada laikā mainījies nenozīmīgāk nekā Lietuvā un Igaunijā un joprojām atrodas vidū starp tām.

Būvniecībā, kur Latvijas un Lietuvas rezultāti vairumā periodu stipri līdzīgi, pēdējos mēnešos izvirzās Latvija. 2004.gada janvārī līdzīgi kā rūpniecībā konfidences rādītājs būvniecībā Latvijā ir augstāks nekā Lietuvā, bet zemāks nekā Igaunijā.

Mazumtirdzniecībā 2003.gada beigās kopējā konjunktūras situācija pazeminājās, sevišķi strauji Igaunijā (no +18 novembrī līdz -1 decembrī). Jaunajā gadā Latvijā un Igaunijā situācija uzlabojusies, bet Lietuvas

mazumtirdzniecības konfidences rādītājs turpinājies minimāli pazemināties. 2004.gada janvārī mazumtirdzniecības konjunktūras vērtējumā Latvija atguvusi līdera pozīcijas.

Patērētāju apsekojuma konfidences indikators katrā no Baltijas valstīm mainās atšķirīgi. Pēdējā gada mēnešu aptaujās lielākās svārstības patērētāju noskaņojumā konstatētas Igaunijā.

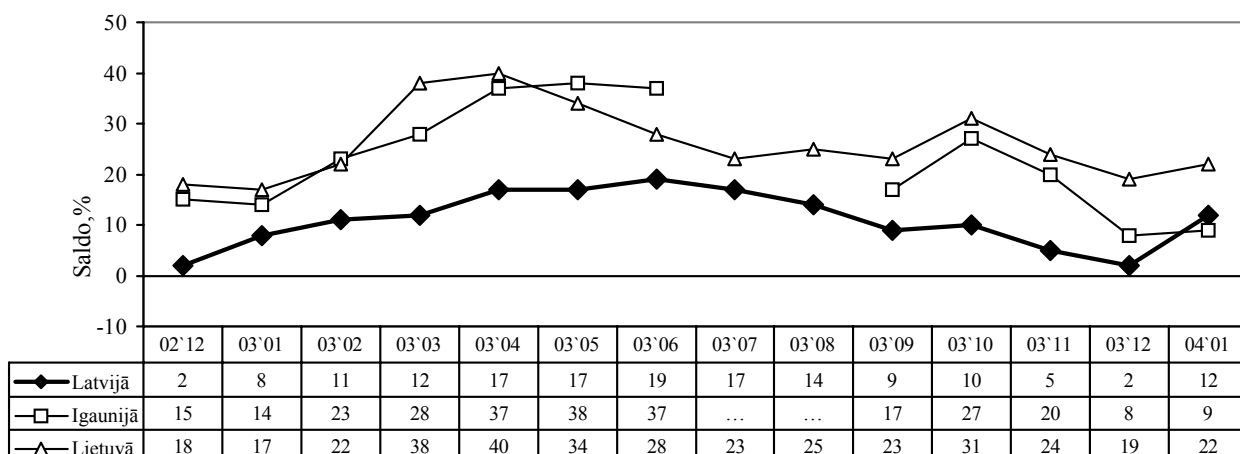
Lietuvā patērētāju aptaujas dalībnieki, kas līdz 2003.gada rudenim bija visai optimistiski, gada beigās dod piesardzīgākus vērtējumus.

Latvijā patērētāju aptaujas rezultātos iezīmējas cikliski kāpumi un kritumi ar vairāku (5-6) mēnešu intervālu, bet kopumā (arī 2004.gada janvārī) rezultāti ir zemāki nekā abās kaimiņvalstīs.

Nozaru konjunktūras apsekojumu apkopojošie rādītāji Igaunijā pārsvarā periodu ir pozitīvi, pārsniedzot Latviju un Lietuvu, taču patērētāju aptaujas konfidences indikators ir negatīvs un daudz neatšķiras ne no Igaunijas, ne Latvijas rezultātiem.

Pakalpojumu sektora kopējā konjunktūras situācija Baltijas valstīs mēnešos gada laikā attēlota 8.zīmējumā.

8.zīm. Konjunktūras rādītājs pakalpojumu sektorā
Baltijas valstīs

Konjunktūras kopējā situācija pakalpojumu sfērā Lietuvā, atšķirībā no citiem šajā biļetenā minētajiem kvalitatīvajiem apsekojumiem, vērtēta augstāk nekā pārējās Baltijas valstīs.

Pakalpojumu sektora konfidences rādītājs Latvijā, kas līdz šim bija zemākais starp kaimiņvalstīm, 2004.gada janvārī par 3 punktiem pārsniedz Igaunijas rezultātu.